

forțele terestre

BULETIN DE TEORIE MILITARĂ EDITAT DE
STATUL MAJOR AL FORTELOR TERESTRE

ANUL I
NR. 2
2009

SUPLIMENT AL „REVISTEI FORTELOR TERESTRE”
FONDATĂ ÎN 1954 SUB TITLUL „REVISTA ARMELOR”

COPYRIGHT:

sunt autorizate orice reproduceri, fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării exacte a numărului și a datei de apariție a publicației.

GRAFICA:

Locotenent-colonel Dragoș ANGHELACHE
anghelache.dragos@forter.ro

Responsabilitatea integrală a asumării intelectuale a articolelor trimise redacției aparține autorilor.

CUPRINS

Transformarea Forțelor Terestre

Educația prin modele în colegiul militar liceal - între necesitate rațională și obligativitate profesională 9

Colonel Constantin MORARU

Noțiuni referitoare la termenul „efect“ utilizat în conceptul general al operațiilor bazate pe efecte 13

Colonel Dan-Florin GRECU

Cerințe și misiuni noi pentru artileria și rachetele antiaeriene române 22

Maior Lucian OGLAGE

Comunicarea managerială; fluxurile și circuitele informaționale 36

Locotenent-colonel (rez.) Petru HARABAGIU

Investigarea fenomenului militar

Problematika securității globale în contextul transformărilor actuale din mediul internațional 51

dr. Mariana ANCUȚ

Concepția manevrieră și comanda prin misiune, concepte esențiale pentru pregătirea comandamentelor în exercitarea comenzii și controlului forței expediționare (1) 61

General de brigadă (rez.) Petru TOADER

Mutații cantitative și calitative în conflictele majore ale secolelor	69
<i>Locotenent Teodora MAZERE</i>	
Mediul internațional de securitate - tendințe și perspective -	77
<i>Locotenent-colonel ing. (rez.) Petru HARABAGIU</i>	
Conducerea forțelor și mijloacelor de apărare antiaeriană din fâșia diviziei pentru NATO	86
<i>Maior Lucian OGLAGE</i>	
Teatre de operații	
Considerații privind principalii factori de risc la adresa forțelor coa- liției și a populației locale din teatrele de acțiuni militare	101
<i>Colonel Petru PAH</i>	
Terorism, acțiuni și reacții	109
<i>Locotenent-colonel Ilie PENTILESCU</i>	
Cultura și religia - componente esențiale ale dimensiunii civile în operațiile militare	115
<i>Locotenent-colonel dr. Valerică CRUCERU</i> <i>Profesor Radu IFRIM</i>	
Logistică	
Pachetizarea, paletizarea și containerizarea materialelor în vederea transportului acestora într-un teatru de operații	127
<i>Căpitan Ionel GAVRILĂ</i>	
Educație, instrucție și învățământ	
Controverse istorice: Bârlad, localitatea natală a domnitorului Cuza	139
<i>Oltea RĂȘCANU GRAMATICU</i>	

Luptele din zona Bran și Dragoslavele în Primul Război Mondial <i>Colonel (r.) Nicolae DĂRĂBANȚ</i>	156
Nouăzeci și unu de ani de la unirea Basarabiei cu România <i>Colonel (rtr.) Constantin CHIPER</i>	164
O scurtă istorie a leadership-ului <i>Locotenent Florin ȘTIBLI</i>	171
Impactul producerii energiei eoliene asupra ariilor protejate din Dobrogea <i>Locotenent-colonel ing. (rez.) Petru HARABAGIU</i>	177
Relația om - climat <i>Locotenent-comandor Eduard DRAGOMIR</i>	191
Oportunități și amenințări în managementul clasei a XII-a <i>Prof. Cosmina MIRCEA</i> <i>Prof. Lucia LUPU</i>	197
Tehnică militară și armamente	
Indicarea țintelor aeriene în Forțele Terestre <i>Locotenent-colonel Gheorghe ROTARIU</i>	211
Prelucrarea digitală a imaginilor (2) <i>Locotenent ing. Diana Claudia CÂRSTEA</i>	215
Parașuta PSPP și hamul individual pentru transport tehnică și muniție HITMM 002 <i>Maior Paul RĂPIȚEANU</i>	222
Perspective europene de guvernare a riscurilor de securitate prin activități spațiale <i>Locotenent-colonel ing. (rez.) Petru HARABAGIU</i>	227

TRANSFORMAREA
FORTELOR
TERESTRE

Educația prin modele în colegiul militar liceal - între necesitate rațională și obligativitate profesională

COLONEL CONSTANTIN MORARU

Pretențiosul efort de finalizare a reformei procesului educativ desfășurat în colegiile militare își va găsi materializarea dorită numai în măsura în care vom fi capabili să „coborâm” de la conținutul legilor și regulamentelor, de la aspectele manageriale de top, la valoarea profesorului de la catedră, a cadrului militar instructor sau nu, chiar a elevului gradat și la nevoia de „radiografiere” a potențialului acestora de a fi model de viață și profesional pentru elevi.

Valorificând experiența proprie de licean militar, pe aceea dobândită ca instructor și educator al unui număr însemnat de „cantemiști” și, nu în ultimul rând, pe aceea, atât de onorantă, acumulată din anul 2005 în calitate de comandant al instituției, îndrăznesc să prezint câteva opinii cu privire la aspectele care vizează locul modelului în „aventura” adolescenței militare.

Ocupați mai tot timpul cu rezolvarea multiplelor aspecte administrative cotidiene, cu răspunsuri la „faxuri” și note telefonice, obișnuiți să enumerăm rezultatele deosebite ale elevilor noștri, uităm une-

ori de problemele, de riscurile și de „avertismentele” adolescenței militare care se accentuează acum, când peisajul social, aș îndrăzni să spun „tradițional”, își schimbă accentuat configurația.

Uităm uneori că „adolescența militară” reprezintă ani de vâltoare, când se pun aproape dureros întrebările - cheie ale vieții, când imaginea oferită de „omul adolescent” este aceea a unei veritabile lupte intelectuale și emoționale cu sine, derulată sub presiunea nenumăratelor căutări.

Într-un asemenea context, dacă vrem să avem pretenția că, în munca educativă, cooperăm cu modul dinamic în care elevul militar își structurează personalitatea, se impune categoric adecvarea metodelor utilizate și a stilului adoptat la particularitățile de vârstă ale „partenerului”, precum și la „timpurile” pe care le trăim. Mai mult decât atât, dacă dorim ca „oferta” de carieră militară să aibă priză la elevii noștri, este necesar să o facem cât mai atrăgătoare, mai ales prin elemente reale, palpabile.

În opinia mea, una dintre modalitățile foarte eficiente, prin concretețea și acțiunea sa implicită, dar extrem de profundă, este oferta de modele „vii” și, de aici, uriașa povară de responsabilitate pe care o poartă pe umerii lor educatorii în uniformă și cei de la catedră.

Din nefericire, comandantul unei instituții militare de învățământ (cel puțin cel al colegiului militar liceal) are puține pârghii la dispoziție pentru a „participa” activ la selecția personalului didactic și militar de instruire. De aceea, e nevoie uneori, să încerce „educarea” educatorilor, tocmai pentru că, în aparență, este un lucru facil, chiar comod, să te oferi ca model. Analizând mai detaliat aspectul pus în discuție, ne dăm seama însă, că nu este deloc așa. Acest demers presupune un permanent și obositor autocontrol, o autocenzură continuă, o neîntreruptă autoobservare și, uneori, chiar simulare acțională. Partenerul nostru de educație nu trebuie să remarce niciodată oboseală sau plictiseală în activitatea educatorului, nu trebuie să-l simtă nepregătit, stângaci sau grăbit în ceea ce întreprinde. Orice vorbă, fiecare

gest, judecată sau acțiune, până și mersul sau ținuta vestimentară, se amplifică în mintea curiosului și „speculativului” adolescent militar.

Cu siguranță, uneori ar fi mai ușor să facem educație explicită, făcând chiar și paradă de experiența proprie de „mai vârstnici”. Dar, în contextul conținutului contradictoriu al vârstei adolescenței, există marele risc ca acest tip de demersuri să fie respins. Nu întâmplător, cu orice prilej, aduc în atenția educatorilor, cadre didactice și militare, nevoia de a fi mai atenți la lucrurile așa-zis mărunte: punctualitate, ținută fizică și vestimentară, acordarea însemnelor exterioare de salut, limbaj, gestică etc. Ar fi grav să uităm că aceasta este perioada în care elevii încearcă să se „delimiteze” de adulți, dar involuntar sau „în secret”, totuși, se modelează după ei.

Pentru ei, valorile de orice natură nu se reduc la acceptarea unor principii „trâmbițate” numai pe temeiul vârstei și experienței, pe care, nu-i așa?, omul matur le poate întrebuița ca „argumente” de netăgăduit. În cele mai multe dintre cazuri, pentru ei valorile sunt personificate în modele umane, iau chipuri de profesori, de ofițeri, de subofițeri sau de elevi gradați (pentru cei mai...mici!) ba, chiar și de salariați civili. În condițiile greutăților generate inerent de mediul militar de educație și ale unui sprijin redus, în mod obiectiv, din partea familiei, modelul educatorului din colegiul militar poate da elevilor stabilitate și un simțământ de securitate. Acesta le poate oferi o lecție „ilustrată” de existență profesională și umană, după cum, dacă este puțin sau negativ „expresiv”, le poate crea sentimente contradictorii cu privire la alegerea carierei și păreri eronate despre valorile umane autentice. Riscul cel mai mare, în acest caz, este acela ca elevii noștri să caute „ajutor” în alte segmente ale vieții cotidiene. Și, în acest sens, n-ar fi deloc imposibil ca modelele lor de viață să devină maneliști „care este” în vogă sau fotbaliști care, în cazul în care clubul le-ar oferi o locuință, s-ar muta fără rețineri într-un... „bloc notes” (caz autentic)!

Așadar, educația realizată prin intermediul „modelului” este, prin efecte, foarte puternică și profundă deoarece reprezintă un „reglaj” realizat preponderent pe bază de participare bilaterală afectivă.

Oferind modele „vii”, concrete, evităm situația de a inocula forțat elevilor o filosofie a vieții militare, care să le umple viața cu și mai multe întrebări și îi ajutăm să-și proiecteze idealuri care să le stimuleze auto-educația și să-și structureze personalitatea fără note false, fără dizarmonie și uscăciune sufletească.

Chiar dacă educația prin modele este una de acompaniament, cred cu tărie în rolul ei de cultivare a pasiunii și a motivației autentice pentru cariera militară, de suport de siguranță și speranță în aventura existenței adolescentului militar.

Noțiuni referitoare la termenul „efect” utilizat în conceptul general al operațiilor bazate pe efecte

COLONEL DAN-FLORIN GRECU

Conceptul operațiilor bazate pe efecte a impus o nouă modalitate de abordare a planificării operaționale, prin prisma efectelor. În acest context, planificatorii militari trebuie să cunoască modul de apariție, de manifestare și relaționările care apar între acestea. Articolul își propune să prezinte definiția efectelor și să facă unele precizări pentru delimitarea categoriilor de efecte.

Definirea efectelor

Axiomatic, prin efect se înțelege rezultatul unei acțiuni. Conform dicționarului explicativ, „efect = fenomen care rezultă în mod necesar dintr-o anumită cauză, fiind într-o legătură indestructibilă cu aceasta; rezultat, urmare, consecință”¹.

Termenul efect a fost utilizat în literatura militară de mult timp pentru a defini, de regulă, o gamă largă de lucruri, de la raza de acțiune a unei arme sau tip de muniție, până la rezultatele și obiectivele operaționale ale unei acțiuni sau operații. De asemenea, multe din

aceste discuții s-au concentrat pe efectul cinetic al unei acțiuni, tradus prin impactul distrugerii fizice, ceea ce a făcut ca termenul „efect” să fie utilizat frecvent în cadrul planificării bazate pe lovirea obiectivelor pentru a explica impactul pe care distrugerea unei anumite ținte îl are în contextul unei operații de nivel operativ sau strategic².

Un efect nu este reprezentat doar prin impactul direct, ci și prin întregul lanț de întâmplări succesive sau impacturi indirecte care pot apărea în urma unui impact direct. Cu alte cuvinte, putem spune că „efectul este rezultatul sau impactul creat prin aplicarea puterii militare sau a altui fel de putere”³. Esența acestei abordări constă tocmai în faptul că efectele pot fi, prin natura lor, cinetice sau non-cinetice, fizice sau psihologice /cognitive și că pot fi aplicate la toate nivelurile războiului. Această definiție largă a efectului lasă loc pentru acțiuni și efecte urmărite mult dincolo de limitele impuse prin războiul „clasic”, bazat pe simpla nimicire a inamicului și distrugerea mijloacelor sale, incluzând, de exemplu, utilizarea manevrei pentru a crea efecte sau aplicarea puterii militare pentru descurajare. De asemenea, lasă o mare larghețe în aplicarea definiției alăturarea la puterea militară a unei „alt fel de putere”, nedefinită, permițând utilizarea tuturor formelor de putere și eforturilor conjugate ale acestora la obținerea rezultatului final dorit, reflectând astfel realitatea mediului geostrategic actual în care puterea armată nu poate fi aplicată izolat de celelalte forme ale puterii naționale sau a coaliției, ba mai mult, că efectele pot deriva și din acțiunea unor actori non-statali.

Din teoria efectelor și documentele doctrinare derivate din aceasta rezultă mai multe definiții ale noțiunii de „efect”, dintre care:

„... efectele constau în întreaga gamă de rezultate, întâmplări sau consecințe care rezultă dintr-o anumită acțiune”⁴.

„... efectele sunt rezultatele sau consecințele fizice, funcționale sau psihologice care apar în urma executării unei acțiuni militare sau nemilitare”⁵.

Efecte = rezultatele, faptele sau consecințele fizice, funcționale sau psihologice care apar în urma executării unei acțiuni militare sau nemilitare [con]duse la nivel tactic, operativ și strategic⁶.

Efect = starea fizică și /sau comportamentală a unui sistem, rezultată dintr-o acțiune, un set de acțiuni sau dintr-un alt efect, și efect = o schimbare a condiției, comportamentului sau a gradului de libertate⁷.

Efect = consecința cumulativă a uneia sau mai multor acțiuni duse în întregul spațiu de angajare, care conduce la schimbarea situației în unul sau mai multe domenii⁸.

În definirea termenului efect, un rol important îl are capacitatea de a produce un rezultat, de exemplu să influențeze, să afecteze, să limiteze etc. De asemenea, este important de subliniat că efectul unei anumite acțiuni poate produce mai multe schimbări sau că o anumită întâmplare poate avea consecințe subsecvente și de aceea este foarte important să se cunoască tipurile de efecte și mecanismul de funcționare a acestora.

Clasificarea efectelor

Efecte directe și indirecte

În cel mai larg sens posibil, efectele pot fi categorisite în efecte directe și indirecte. Un efect direct este rezultatul unei/unor acțiuni obținut(e) fără interferența unui alt efect sau mecanism între momentul acțiunii și producerea lui. În consecință, un efect indirect rezultă atunci când între acțiune și rezultatul final, fie de natură fizică, fie psihologică /comportamentală, intervine un alt efect sau mecanism. Termenul mecanism este reprezentat de explicația despre cum o acțiune cauzează un efect.

Efectele directe sunt, în general, ușor de recunoscut și descris. De exemplu, bombardarea din aer executată asupra unei facilități de apărare aeriană produce efectul direct de distrugere a elementelor componente ale respectivei ținte. Efectele directe pot declanșa și consecințe adiționale, definite mai sus ca efecte indirecte, care sunt create de un efect intermediar (care poate fi și efectul direct) sau printr-un mecanism care să contribuie la obținerea rezultatului. În exemplul nostru, un efect indirect ar putea fi refuzul operatorilor de pe alte sisteme de

apărare aeriană să deschidă focul asupra aviației de teama unui rezultat similar.

Efectele directe și indirecte pot fi de natură fizică, funcțională sau psihică. Efectele indirecte pot fi de asemenea sistemice, au tendința de a se produce cu un anumit grad de întârziere și sunt mai greu de recunoscut. Efectele indirecte sunt de cele mai multe ori rezultatul cumulativ și în cascadă al combinării mai multor efecte directe.

Efecte de ordinul 1, 2, 3 ... n

Un alt criteriu prin prisma căruia se pot clasifica efectele este cel al ordinii în care acestea se produc⁹. Din acest punct de vedere, efectele de ordinul 1 (prim ordin) sunt sinonime cu efectele directe, iar efectele de ordinul 2, 3 ... n, cu efectele indirecte.

Efectele de prim ordin rezultă imediat sau aproape imediat dintr-o acțiune militară sau non-militară. Efectele de ordinul 2, 3 ... n se produc similar explicațiilor date la efectele indirecte. În funcție de situație, acestea pot apărea într-o perioadă mai scurtă sau mai lungă de timp, fiind create de alte efecte sau mecanisme. Cu cât crește ordinul unui efect, cu atât crește complexitatea acestuia și este mai dificil a-l recunoaște.

Efecte cumulative și în cascadă

Un *efect cumulativ* este rezultatul conjugat al mai multor efecte directe și indirecte asupra unui adversar. Cumularea efectelor poate apărea la același nivel sau la niveluri diferite de utilizare, caracteristic pentru efectul cumulativ fiind că tranzitează dinspre nivelurile inferioare spre cele superioare ale utilizării și apare, de regulă, la nivelul superior; totuși, există situații în care poate apărea și la același nivel.

Efectele în cascadă sunt acele efecte directe, indirecte și cumulative care se transmit sub forma unui val, ondulatoriu și progresiv, în interiorul unui sistem, deseori afectând și alte sisteme relaționate. În mod tipic, un efect în cascadă curge dinspre nivelurile superioare spre cele inferioare și este rezultatul influențării nodurilor critice ale sis-

temelor adverse. De exemplu, la scoaterea din luptă a unui comandament superior, efectul în cascadă curge spre eşaloanele inferioare, producând, în cele din urmă, dezorganizarea conducerii la aceste unități.

Ambele tipuri de efecte pot fi privite și prin prisma caracteristicii de accelerator sau multiplicator și solicită o abordare sistemică pentru analiza relațiilor, interdependențelor și conexiunilor existente între elementele constitutive. Efectele în cascadă pot fi „bune” sau „rele”, în funcție de punctul de vedere din care sunt privite, respectând regula că tot ceea ce e rău pentru adversar este bun pentru forțele proprii și invers.

Efecte colaterale

Efectele colaterale sunt acele rezultate care apar la un moment dat altfel decât s-a dorit sau s-a planificat. Într-un sens larg, acestea sunt orice efecte obținute dincolo de intențiile pentru care o anumită acțiune a fost (con) dusă și pot fi în sens pozitiv sau negativ, funcție de respectivele intenții.

În sens negativ, efectele colaterale pot fi efecte directe sau indirecte apărute incidental, care produc răni ale personalului sau distrugerea obiectivelor, care sunt nedorite și neintenționate. În sens pozitiv, acestea pot produce rezultate care se dovedesc benefice pentru bunul mers al unei operații militare în desfășurare. Invariabil însă, în domeniul militar trebuie să avem în vedere că efectele directe planificate vor produce și efecte indirecte neintenționate sau nedorite, care nu au putut fi anticipate.

Efecte fizice, funcționale, sistemice și psihologice

Din definițiile prezentate anterior, analiza diferitelor tipuri de efecte ne conduce spre rezultate, evenimente sau consecințe de natură fizică, funcțională, sistemică sau psihologică relaționate cu acțiunile militare. Această clasificare a efectelor este în primul rând legată de evaluarea lor în situații de conflict și permite analiza interdependenței și relaționărilor dintre diferitele tipuri de efecte.

Efectul fizic constă în alterarea stării fizice a unui obiect sau sistem ca urmare a impactului direct rezultat din aplicarea puterii militare. În război, scopul primordial al efectului fizic constă în distrugerea, dezorganizarea sau neutralizarea unei ținte ca urmare a procesului de lovire prin foc. În alte acțiuni, cum este cazul operațiilor umanitare, un efect fizic poate consta și în construirea unor elemente de infrastructură importante sau alte acțiuni care să ajungă fizic la audiența țintă - populația locală în acest context. În general, efectele fizice sunt efecte directe.

Efectele funcționale sunt reprezentate de efectele directe sau indirecte ale unei acțiuni militare asupra abilității unei ținte de a funcționa și a-și îndeplini misiunea. În evaluarea acestor efecte este important să se determine în ce măsură o acțiune a afectat funcționarea unei ținte, în raport cu scopul propus. Deseori, aceste efecte se constituie în indicatori-cheie ai obținerii succesului în respectiva acțiune.

Efectele sistemice sunt efecte indirecte care afectează capacitatea de operare a unui sistem sau grup de sisteme. Deosebirea dintre efectele funcționale și cele sistemice derivă din ceea ce este în mod real afectat prin prisma scopurilor stabilite. De exemplu, pentru o țintă de genul stațiilor de transformare a electricității, efectul dorit este cel funcțional. Din contră, dacă este necesară afectarea întregii rețele electrice, atunci vorbim despre un efect sistemic. Afectarea capacității de producție a unei centrale electrice poate afecta alte sisteme cum ar fi cel al comunicațiilor, de comandă și control sau feroviar, având astfel efecte cumulative și/sau în cascadă.

Efectele psihologice sunt rezultatele acțiunilor care influențează emoțiile, motivația și raționamentele; în final, comportamentul guvernelor străine, organizațiilor, grupurilor sociale și indivizilor. Aceste efecte pot fi atât directe cât și indirecte, în funcție de acțiunea care le produce. De exemplu, atacurile strategice împotriva inamicului pot avea ca efect demoralizarea factorilor săi de decizie, a forțelor armate și a populației, toate acestea afectând voința acestora de a continua războiul. În egală măsură pentru obținerea efectelor psihologice pozi-

tive, din punctul nostru de vedere, pot fi folosite și alte tipuri de acțiuni militare sau non-militare din larga gamă a operațiilor informaționale sau numai a celor psihologice.

Între aceste tipuri de efecte există o legătură naturală, care se poate manifesta în diferite forme de legături cauzale. Pentru exemplificare, distrugerea unui pod este un efect fizic; ca rezultat, podul nu mai este funcțional, aceasta afectează sistemul de transport; mai mult, distrugerea podului poate avea efecte psihologice, mai ales dacă era situat pe principala sa cale de aprovizionare sau de retragere. Ceea ce este cel mai important din cele prezentate este necesitatea înțelegerii relaționărilor existente între efecte și încorporarea acestor cunoștințe în procesul de planificare, execuție și evaluare a operațiilor.

Efecte la nivel tactic, operativ și strategic

Acțiunile la nivel strategic implică activități asociate cu efortul general, ca un întreg, al națiunii /coalitiei. *Efectele strategice* contribuie la afectarea unei audiențe-țintă specifice, care cuprinde toate capacitățile politice, militare și economice, ca și stabilitatea psihologică a acesteia. Într-un scenariu de luptă, un efect strategic poate fi anihilarea sau limitarea abilității sau voinței de a duce sau continua războiul, prin distrugerea sau dezorganizarea centrelor de gravitate ori altor ținte sau grupuri de ținte vitale. Centrele de gravitate includ, în general, sistemul de comandă și control, producția de război, forțele din teren și elementele-cheie de infrastructură care sprijină efortul de război. Efectele strategice pot fi rezultatul acțiunilor forțelor terestre, aeriene și navale duse la un nivel inferior de angajare. Efectele strategice au nevoie, de regulă, de mai mult timp să se producă decât cele tactice sau operative.

Nivelul operativ cuprinde activități asociate campaniilor și activităților care afectează un întreg teatru de operații. La acest nivel, efortul se concentrează fie pe potențialul inamicului de a duce lupta, fie pe abilitatea acestuia de a avea controlul în teatru. Punctul central de atenție la acest nivel îl constituie forțele inamice și centrele de gravi-

tate de nivel operativ. *Efectele la nivel operativ* contribuie la reducerea și dezechilibrarea capacității inamicului de a duce cu succes campanii și de a continua războiul. Aceste efecte necesită mai puțin timp pentru apariție decât cele de la nivel strategic.

Efectele tactice sunt rezultatul unei sau unor acțiuni la nivel de unitate/mare unitate tactică. Acestea pot fi atât directe, cât și indirecte și acționează de obicei concertat cu alte efecte tactice pentru a produce rezultate la niveluri superioare de angajare. Efectele tactice apar de regulă imediat, într-o anumită arie și durează puțin. De cele mai multe ori, acestea contribuie la succesul general prin rezultatele cumulative ale angajamentelor și luptelor individuale ale unităților. Ca exemple de astfel de efecte pot fi prezentate superioritatea aeriană sau navală, izolarea unităților inamice în câmpul tactic și desfășurarea rapidă a forțelor în câmpul de luptă.

Așa cum de altfel am mai prezentat, forța poate fi utilizată fie pentru nimicirea fizică a inamicului, fie pentru a-l controla. Utilizarea forței în primul rând pentru a controla deschide, prin prisma operațiilor bazate pe efecte, o perspectivă nouă și diferită pentru utilizarea puterii militare în cel mai eficient mod.

În concluzie, putem reliefa că efectele pot fi clasificate în funcție de diferite criterii, dar cheia analizei rămâne acțiunea în cazul celor directe, respectiv mecanismul în cazul efectelor indirecte. De asemenea, că efectele se manifestă la nivel tactic, operativ și strategic și că apariția efectelor colaterale este independentă de intenția umană și /sau procesul de planificare și poate avea consecințe pozitive sau negative pentru buna desfășurare a unei operații. În fine, că este vital pentru succesul general al unei operații să se înțeleagă și cunoască modalitatea în care relaționează efectele și cum aceste cunoștințe pot fi înscrise în procesul de planificare, execuție și evaluare a operațiilor.

Note:

1. DEX '98, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

2. A se vedea în acest sens lucrarea colonelului John A. WARDEN III, *The Enemy as a System*, *Airpower Journal*, nr.1, Spring, 1995, p. 40-55, în care autorul explică “cercurile concentrice de vulnerabilități existente într-un sistem inamic”.

3. Dr. Edward A. SMITH, Jr., *Complexity, Networking, and Effects-Based Operations*, studiu prezentat la “The Symposium on S&T for the New Defence and Security Environment”, 21-22 March 2006, p. 1-3.

4. Edward C. MANN III, Gary ENDERSBY, Thomas R. SEARLE, *Thinking Effects - Effects Based Methodology for Joint Operations*, CADRE Paper Nr.15, Air University Press, Maxwell Air Force Base, Alabama, October 2002, p. 30.

5. *** *Effects Based Operations - Discussion Paper, Directorate of Future Warfighting Concepts*, Australian Defence Force, November 2003, p.5, disponibilă la adresa [http: / /www.defence.gov.au /strategy /fwc /documents /ebo_dp.pdf](http://www.defence.gov.au/strategy/fwc/documents/ebo_dp.pdf).

6. Graham KESSLER, *USJFC-J.9, EBO Concept Developer, Effects-Based Operations*, disponibilă la adresa [http: / /www.mors.org /meetings /ebo /ebo_reads /Kessler.pdf](http://www.mors.org/meetings/ebo/ebo_reads/Kessler.pdf)

7. *** *Commander’s Handbook for an Effects-Based Approach to Joint Operations*, USJFC - Joint Warfighting Center, 24 February 2006, p. 1-3.

8. *** *Bi-Strategic Command Pre-Doctrinal Handbook, Effects Based Approach to Operations*, 4 December 2007, p. 2-1.

9. Maj. Jay M. KREIGHBAUM, *Force Application Planning: A Systems and Effects Based Approach*, School of Advanced Airpower Studies Air University, Maxwell Air Force Base, Alabama, June 1998, p.74-77.

Cerințe și misiuni noi pentru artileria și rachetele antiaeriene române

MAIOR LUCIAN OGLAGE

Riposta antiaeriană reprezintă un sistem de acțiuni cu o sferă de acțiune delimitată de spațiul aerian corespunzător zonei de responsabilitate a grupărilor operaționale și însumează totalitatea activităților structurilor tactice și operative destinate pregătirii și desfășurării acțiunilor militare specifice luptei antiaeriene.

Tratarea globală a riposteii antiaeriene se justifică doar în perioada de pace și la începutul perioadei de criză, când o parte din unitățile de rachete antiaeriene din Forțele Terestre pot executa serviciul de luptă-poliție aeriană, conform reglementărilor în vigoare. Din momentul în care se pune în aplicare Directiva strategică (operativă), unitățile de rachete antiaeriene din organica Forțelor Terestre încetează serviciul de luptă poliție aeriană și execută misiuni de luptă în folosul acestora.

Riposta antiaeriană, concretizată prin acțiunile de luptă cu inamicul aerian, este parte integrantă a apărării armate, organizată și funcțională încă din timp de pace și este prezentă pe toată durata și în toate fazele războiului.

Analiza conținutului riposteii antiaeriene are în vedere două aspecte principale, și anume:

- potențialul pentru riposta antiaeriană;
- starea de disponibilitate a forțelor și mijloacelor luptătoare și a capacităților logistice.

Strategia riposteii antiaeriene constă în prevenirea surprinderii aeriene și acțiunea imediată, fermă și decisivă, a forțelor și mijloacelor specializate pentru neutralizarea /nimicirea inamicului aerian în limitele zonei de responsabilitate a grupărilor operative de forțe.

Componenta de bază a riposteii antiaeriene o reprezintă lupta cu inamicul aerian, desfășurată de către vectori activi de apărare antiaeriană (artileria și rachetele antiaeriene) care contribuie, în acest fel, la apărarea suveranității și integrității teritoriale a țării, prin apărarea fermă a spațiului aerian, a trupelor și obiectivelor din zona de responsabilitate. În acest context se delimitează acțiunea de luptă de măsurile generale de protecție antiaeriană - componentă a măsurilor de asigurare operativă /luptă.

Lupta cu inamicul aerian - componentă verticală a acțiunilor militare - cuprinde totalitatea acțiunilor duse împotriva inamicului aerian de către forțele și mijloacele din subsistemul de foc, conform concepției comandantului grupării operaționale, în spațiul acțional, corespunzător zonei sale de responsabilitate.

Acțiunile de apărare antiaeriană le întâlnim la toate nivelurile (strategic, operativ, tactic) și sunt materializate atât prin misiuni și acțiuni de cercetare, combatere și nimicire a inamicului aerian, cât și prin măsuri de protecție antiaeriană. Apărarea antiaeriană se realizează prin efortul integrat al aviației de vânătoare, trupelor de artilerie și rachete antiaeriene, trupelor de radiolocație, unităților de bruij de radiolocație și de contraacțiune radioelectronică, indiferent de subordonarea lor organică, într-o concepție și coordonare unitare.

Pentru atingerea scopurilor, forțele și mijloacele de apărare antiaeriană sunt constituite în sisteme operative și tactice, care trebuie să răspundă următoarelor cerințe:

- organizarea și conducerea unitară;
- timpul de reacție scurt;
- descoperirea oportună și urmărirea permanentă a țintelor aeriene;
- folosirea sistemelor de arme la posibilitățile lor maxime;
- concentrarea eforturilor pe direcții hotărâtoare și cooperarea neîntreruptă;
- stabilitate în funcționare.

În concluzie, riposteii antiaeriene îi revine un rol prioritar, contribuind astfel decisiv la realizarea scopului apărării armate prin misiunile operative ce se execută încă din timp de pace și în toate fazele războiului. Riposta antiaeriană este componenta verticală a operațiilor desfășurate de către Forțele Terestre, însușește totalitatea acțiunilor și măsurilor ce se execută de către forțele proprii pentru contracararea acțiunilor inamicului aerian și aerocosmic.

Riposta antiaeriană se situează cel puțin pe același nivel de importanță cu componenta orizontală a operației de apărare (ofensive), care însușește totalitatea acțiunilor și măsurilor ce se execută de către forțele proprii, evident în spațiul terestru și /sau naval.

Apărarea antiaeriană participă la riposta antiaeriană împotriva inamicului aerian, folosind componenta sa principală: lupta cu inamicul aerian. Cu cealaltă componentă - protecția antiaeriană - participă la realizarea măsurilor de asigurare operativă pe linia înștiințării, alarmării, ascunderii și dispersării forțelor, în scopul limitării efectelor cercetării și lovirii din aer a acestora.

Rezultă, așadar, că lupta cu inamicul aerian în zona de responsabilitate a grupării operative de forțe este o latură de bază a operației acesteia. Ea cuprinde totalitatea acțiunilor duse împotriva inamicului aerian de către forțele și mijloacele din sistemul de foc antiaerian, conform concepției comandantului, în spațiul acțional, corespunzător zonei de responsabilitate. Scopul general al acțiunilor este acela de a nimici mijloacele aeriene ale inamicului pe timpul cercetării și lovirii din aer, aprovizionării sau evacuării desantului aerian și a trupelor rămase în încercuire.

Pentru obținerea succesului în lupta cu inamicul aerian, se impune aplicarea rațională de către comandant a complexului de principii ale luptei aeriene, astfel:

- libertatea de acțiune;
- concentrarea eforturilor;
- unitatea de acțiune;
- dispersarea forțelor și mijloacelor;
- economia forțelor și mijloacelor;
- cooperarea neîntreruptă;
- surprinderea și evitarea surprinderii;
- manevra.

Lupta cu inamicul aerian este caracterizată prin:

- mare putere de foc și distrugere;
- precizie la viteze de zbor mari;
- posibilități sporite de a realiza în timp scurt combaterea și nimicirea acestuia;
- manevre dese de forțe și mijloace pentru evitarea surprinderii de către inamic.

Ea poate fi desfășurată în orice condiții de timp, anotimp și stare a vremii, având la bază informațiile despre inamicul aerian, oferite, în general, de sistemul de cercetare prin radiolocație.

Sistemul de foc antiaerian este o parte componentă a sistemului de ripostă antiaeriană, organizat de către marea unitate din Forțele Terestre, independent sau în cooperare cu mari unități din forțele aeriene și se compune din:

- subsistemul de conducere;
- subsistemul informațional;
- subsistemul de execuție;
- subsistemul logistic;
- subsistemul de securitate.

Concepția de realizare a unui **sistem de apărare integrată** a spațiului aerian a României, compatibil și interoperabil cu sistemele similare din armatele statelor membre NATO, bazat pe o nouă filosofie

de întrebuințare și de conducere a forțelor specializate în apărarea anti-aeriană, are la bază următoarele principii:

- integrarea apărării antiaeriene a României în sistemul de apărare antiaeriană NATO;
- integrarea, într-un sistem unic de comandă-control, a tuturor forțelor și mijloacelor specializate în acțiuni de apărare antiaeriană, indiferent de categoria de forțe de care aparțin;
- menținerea în stare operațională, din timp de pace, a unui minimum de forțe și mijloace în serviciul de luptă - poliție aeriană;
- creșterea graduală a capacității sistemului de apărare antiaeriană în situații de criză și în timp de război.

Pentru atingerea scopurilor în lupta cu inamicul aerian, forțele și mijloacele de artilerie și rachete antiaeriene sunt constituite în sisteme operative și tactice, care trebuie să răspundă următoarelor **cerințe**:

- organizare și conducere unitară;
- timp de reacție scurt;
- descoperire oportună și urmărire permanentă a țintelor aeriene;
- folosirea sistemelor de arme la posibilități maxime;
- concentrarea eforturilor pe direcții hotărâtoare și cooperarea neîntreruptă;
- stabilitate în funcționare.

Concepția de realizare a unui sistem de apărare integrată a spațiului aerian este întocmită în baza prevederilor următoarelor **documente**:

- Forțe Obiectiv - 2007.
- Strategia de înzestrare a Forțelor Terestre până în anul 2020.
- Obiectivele de parteneriat asumate de Forțele Terestre Române.

Pentru funcționarea eficientă a sistemului apărării antiaeriene integrate, Forțele Terestre Române vor întreprinde următoarele măsuri:

- vor participa la realizarea sistemului unic de apărare antiaeriană prin integrarea acțiunilor marilor unități și unităților de artilerie și rachete antiaeriene organice cu acțiunile forțelor specializate din celelalte categorii de forțe ale armatei;

- vor moderniza și omogeniza înzestrări, prin înlocuirea tehnicii uzate fizic și moral, cu mijloace performante ce au o mare putere de foc, o mare flexibilitate, posibilități de conectare la sistemul de comandă-control național, mobilitate sporită și capacități de luptă împotriva rachetelor balistice, tactice și de croazieră;

- adaptarea concepției de întrebuințare, conducere și coordonare a forțelor din sistemul de luptă cu inamicul aerian la sistemul național, la care vor fi conectate toate structurile de artilerie și rachete antiaeriene din Armata României.

Analizând evoluția și eficiența sistemelor integrate de ripostă antiaeriană cu ocazia ultimelor conflicte locale, considerăm că se pot desprinde cel puțin următoarele concluzii pentru Forțele Terestre:

- conflictele locale care au caracterizat ultima perioadă a mileniului trecut au început cu puternice operații aeriene care, operațional, s-au înscris în limitele conceptelor B.A.T.- 2000¹ sau F.O.F.A.²;

- în majoritatea conflictelor, efortul acțiunilor de luptă executate în cadrul sistemului de ripostă a fost realizat de către forțele sistemului de ripostă antiaeriană, având o participare nesemnificativă; în mod greșit s-a înțeles - după unele traduceri și scrieri mai puțin inspirate și dezvoltate ulterior de către o serie de nespecialiști în tactica întrebuințării artileriei și rachetelor antiaeriene - că riposta aeriană ar fi singura hotărâtoare, iar riposta antiaeriană nici n-ar trebui amintită;

- în majoritatea cazurilor, conducerea sistemelor de ripostă s-a dovedit a fi extrem de centralizată, ceea ce a dus la neutralizarea sistemului de conducere la nivel strategic, favorizând atingerea doar a unor obiective de valoare tactică, în timp ce adversarul, prin lovirea unor obiective vitale, a reușit să obțină avantaje strategice;

- pe parcursul acestor ani, s-a observat o încercare de diversificare a misiunilor îndeplinite de către sistemele de ripostă antiaeriană prin asumarea luptei antirachetă de croazieră și a luptei antirachetă balistică;

- în majoritatea conflictelor, raportul de forțe a fost net în defavoarea sistemelor de ripostă antiaeriană, decalajul a fost nu numai can-

titativ ci - mai ales - calitativ, mijloacele tehnice integrate în sistemele de ripostă antiaeriană ale apărătorului fiind inferioare cu cel puțin două-trei generații față de cele ale agresorului;

- s-a remarcat eficiența asupra unora dintre țintele care au acționat în zona de foc (nimicire): avioane fără pilot, rachete de croazieră, avioane considerate invizibile din punct de vedere electromagnetic și ineficiența îngrijorătoare a complexelor de rachete cu bătaie medie, cu sisteme de dirijare activ și semiactiv;

- bruiajul intens de radiolocație a determinat o anumită reconsiderare a mijloacelor cu sistem combinat (activ, pasiv) de dirijare sau autodirijare în infraroșu și a sistemelor combinate de rachete și tunuri antiaeriene și cu mijloace radiotehnice de game diferite;

- s-a putut observa folosirea cu succes a măsurilor de tipul „ripostă pasivă”: dispersarea tehnicii din sistemul de ripostă antiaeriană; mascarea forțelor și mijloacelor; dispersarea obiectivelor; reducerea la minimum a emisiei mijloacelor electronice; manevra permanentă a forțelor de ripostă antiaeriană;

- folosirea unor metode mai puțin convenționale (amplasarea unor forțe și mijloace în clădiri publice);

- s-a observat o bună pregătire a infrastructurii sistemului de ripostă antiaeriană prin existența punctelor de comandă îngropate, bine mascate și existența unor obiective false destinate inducerii în eroare a inamicului;

- într-o încercare de cuantificare a eficienței, trebuie să recunoaștem că sistemele de ripostă antiaeriană au pierdut, în general, lupta cu inamicul aerian, în special datorită următoarelor puncte slabe: decalaj tehnologic, inferioritate cantitativă, conducere și execuție excesiv de centralizată;

- punctele tari care s-au observat în riposta antiaeriană de-a lungul conflictelor din ultimii 10-15 ani au fost: folosirea eficientă a principiului economiei de forțe și mijloace, buna pregătire a infrastructurii necesare conducerii; mascarea și manevra forțelor cu eficiență maximă;

- din toate conflictele, concluzia principală - care a fost confirmată și de ultimele operații ale Forțelor Aliate - a fost aceea că eforturile vor fi concentrate pe coordonata verticală a operației, iar accentul va fi pus pe distrugerea celor mai importante capacități de luptă, de asigurare și de protecție, militare și economice ale inamicului, paralizând-i voința politică și militară de a rezista și de a acționa;

- în viitorul apropiat, se va pune un accent mai mare pe anihilarea potențialului militar și economic al adversarului prin atacuri aeriene masive și bine coordonate, prin folosirea eficientă a facilităților de mascare a terenului, prin folosirea intensivă și extensivă a mijloacelor de nimicire în masă, prin operarea - în special pe timp de noapte - și în condiții meteorologice dificile.

Modernizarea permanentă a mijloacelor de amenințare aeriană - se includ aici și rachete balistice - sau proiectarea și dezvoltarea unor tipuri noi determină aceleași eforturi din partea „taberei opuse”, respectiv proiectanții și utilizatorii armamentului aerian (mijloacele de ripostă antiaeriană). În același timp, învățămintele conflictelor dintre cele două arme confirmă viabilitatea legii dependenței formelor și procedurilor acțiunilor militare de nivelul dezvoltării armamentului și tehnicii de luptă sau, astfel spus, perfecționarea armamentului duce la găsirea unor noi forme și procedee de întrebuințare a acestuia în luptă.

Întrucât destinația oricărei structuri tactice antiaeriene este lupta cu inamicul aerian, iar eficiența acesteia înseamnă, de fapt, eficiența acțiunilor de foc antiaerian, rezultă că și în proiectarea și realizarea sistemului de foc s-au urmărit anumite criterii de eficiență, materializate sub forma unor cerințe, iar îndeplinirea acestora este strâns legată de caracteristicile sistemului de foc sau, altfel spus, de parametrii săi.

Privind definirea parametrilor, în general, prin parametru se înțelege o mărime proprie a unui obiect, mecanism, sistem, fenomen care caracterizează o proprietate a acestora. În mod analog, vom considera ca parametri ai sistemului de foc mărimile ce caracterizează proprietățile acestuia iar, în acest caz, ar fi de dorit ca proprietățile sistemului de foc să coincidă cu cerințele ce i se impun. De aceea, putem clasifi-

ca parametrii în funcție de natura (valoarea) mărimii cuantificate sau, mai bine spus, în funcție de proprietatea pe care o definesc. Astfel, putem avea parametri tehnici, tactici, tehnico-tactici, normativi, cantitativi, calificativi (de eficiență), sintetici (de sistem), analitici (individuali sau de componență) etc. Această sumară clasificare nu este imuabilă și nicidecum exhaustivă. Este evident că, în funcție de criteriile utilizate, pot fi și alte opinii referitoare la acest gen de tipologie.

Sistemul de foc antiaerian este caracterizat printr-un număr de parametri, a căror totalitate indică posibilitatea îndeplinirii misiunii stabilite și asigură, în același timp, orientarea subsistemului de comandă pentru perfecționare sau reconfigurare. Pe baza lor se analizează eficiența sistemului și se pot face aprecieri calitative și cantitative asupra posibilităților de acțiune (luptă) ale structurii antiaeriene (U., M.U., G.) respective. Ceea ce ni se pare important de subliniat este faptul că parametrii pe care îi propunem și pe care îi considerăm importanți pentru diagnosticarea stării sistemului de foc antiaerian aparțin, fără excepție, mai multor tipologii din cele enunțate mai sus. Este și motivul pentru care îi vom analiza individual - specificând și tipologia cărora îi aparțin - și nu invers, pe clase (tipuri de parametri).

Mărimea (dimensiunea) zonei de luptă (de foc), ca principal parametru - reprezentând întinderea spațială în limita căreia sistemul de foc este capabil să distrugă în special mijloacele inamicului aerian - depinde, în esență, de:

- numărul unităților de foc (entități, canale de tragere);
- tipul armamentului (tehnicii de luptă);
- dimensiunile zonelor de nimicire/acțiune (rachete/artilerie) ale fiecărei subunități din organică;
- amplasarea unităților de foc în teren (configurația dispozitivului de luptă).

Ca urmare, putem aprecia că acest prim parametru este unul cantitativ, calitativ, tehnico-tactic, normativ, sintetic și analitic. În esență, el reprezintă rezultanta tuturor zonelor de nimicire/acțiune ale subunităților de foc și, ca urmare, este beneficiarul caracteristicilor și, în același timp, servituților acestora.

Mărimea (dimensiunea) zonei de luptă (foc) garantat(ă) derivă din cea anterioară, în situația luptei cu țintele manevriere și, îndeosebi, cu cele care execută manevra antirachetă. Este un parametru calitativ dar și normativ, sintetic și analitic care, prin modificarea limitelor, permite nimicirea țintelor care execută orice manevră cu suprasarcini apropiate de cele de limită. În acest fel, se poate stabili capacitatea sistemului de foc de a nimici țintele manevriere.

Gradul de concentrare a focului - parametru cu valențe cantitative, calitative, tehnico-tactice și sintetice - caracterizează posibilitatea de a deschide focul cu mai multe subunități simultan, într-un punct sau altul al zonei de luptă. Este de dorit ca această concentrare să se realizeze în toată zona de foc. Pentru complexe multicanal, gradul de suprapunere și posibilitățile de foc sunt proporționale cu numărul de canale existente, aspecte importante în situația proiectării unui sistem de foc bazat pe complexe monocanal.

Posibilitățile de acoperire a obiectivului (direcției) - parametru calitativ, tehnico-tactic, sintetic dar și analitic - reprezintă materializarea cerinței de acoperire prin foc a obiectivului apărut sau a unei direcții de zbor către acesta. Este condiționată, îndeosebi, de intervalele dintre pozițiile de tragere ale complexelor.

Gradul de eșalonare a focului - parametru sintetic, calificativ, tehnico-tactic - caracterizează gradul de combatere succesivă a țintelor în direcție, distanță și înălțime, ceea ce presupune existența mai multor aliniamente de foc, dar și a unei compuneri mixte a sistemului de foc. În raport cu numărul subunităților la dispoziție, această eșalonare poate avea și un caracter sectorial (numai pe o anumită direcție sau într-un anumit sector), dacă nu se poate asigura caracterul circular.

Legătura de foc dintre subunitățile de foc vecine - parametru sintetic, calificativ, tehnico-tactic și normativ - caracterizează posibilitatea sistemului de a asigura continuitatea focului pe un aliniament. Depinde de o serie de factori, dintre care cei mai reprezentativi sunt: cantitatea de forțe și mijloace la dispoziție, necesitatea asigurării compatibilității electromagnetice, cerințele impuse sistemului de foc din

punct de vedere al formei, intensității și gradului de concentrare a focului.

Posibilitatea acoperirii reciproce prin foc - parametru sintetic, tehnico-tactic și normativ - caracterizează modul în care subunitățile vecine se pot acoperi reciproc prin focul mijloacelor principale în primul rând, dar și al celor secundare (artileria sau rachetele cu bătaie mică/apropiată, însărcinate cu protecția antiaeriană nemijlocită). Și în acest caz - ca și în cazul gradelor de concentrare/eșalonare a focului sau de acoperire a obiectivului, important este intervalul dintre subunități. Este parametrul determinant în aprecierea corespunzătoare din punct de vedere calitativ și cantitativ a viabilității sistemului de foc, îndeosebi în cazul utilizării complexelor monocanal sau în lipsa unor mijloace de protecție antiaeriană nemijlocită.

Nivelul de saturare (pe o direcție, aliniament în distanță/adâncime, în înălțime) - parametrul sintetic, analitic, cantitativ și normativ - definește valoarea densității atacului pentru care sistemul de foc se transformă dintr-un sistem de așteptare fără pierderi, într-unul de așteptare cu pierderi. Depinde de numărul și durata ciclului de tragere al subunităților de foc /tragere, precum și de densitatea mijloacelor de atac aerian inamice.

Intensitatea focului - parametru sintetic, analitic, cantitativ, tehnico-tactic și normativ - caracterizează numărul de trageri care poate fi executat de sistem în unitatea de timp sau pe timpul combaterii inamicului aerian. Este definit de productivitatea focului și de gradul de participare al complexelor la combaterea mijloacelor aeriene inamice și depinde de ciclul de tragere al subunităților de foc, de numărul și disponerea acestora în cadrul dispozitivului de luptă.

Densitatea focului - parametru sintetic, cantitativ, tehnico-tactic - reprezintă numărul de rachete/proiectile care pot fi dirijate/concentrate într-o porțiune/volum din zona de nimicire/tragere pe o țintă (direcție/aliniament, adâncime sau înălțime). Depinde îndeosebi de caracteristicile tehnico-tactice ale complexelor de rachete (tipul, numărul canalelor-rachetă, intervalul dintre lansări, durata ciclului de tragere

etc), și/sau de artilerie (cadența, numărul gurilor de foc dintr-o entitate de foc, ciclul de tragere, posibilitatea de reîncărcare și reluare a focului), dar și numărul și disponerea acestora în cadrul dispozitivului de luptă.

Numărul de trageri - parametru sintetic, cantitativ, calificativ, tehnico-tactic - caracterizează posibilitatea sistemului de a combate țintele aeriene care ajung simultan pe anumite aliniamente (gradul de participare al subunităților la respingerea atacului), precum și posibilitatea respingerii atacului cu o anumită densitate și durată. Este influențat de numărul, tipul și disponerea complexelor de nimicire și viteza ținteii.

Stabilitatea la bruiaj - parametru sintetic, calificativ și tehnico-tactic - definește posibilitatea sistemului de foc de a-și realiza scopurile în condiții de bruiaj. Acest parametru este dependent de înregistrarea sistemului cu mijloace de cercetare-descoperire și de foc diferite, de posibilitățile de proiecție și de contraacțiune, de disponerea acestora în teren și de configurația de lucru a sistemului în mediu electromagnetic (serie sau paralel), astfel încât să se asigure condițiile impuse de compatibilitatea electromagnetică și continuitatea zonelor de descoperire și de nimicire realizate în condiții de bruiaj.

Eficacitatea medie a tragerii - parametru sintetic, cantitativ, calificativ și tehnico-tactic - este apreciată pe baza probabilității de nimicire a unei ținte la tragere - pentru condițiile date - în funcție de consumul de rachete/proiectile, în cazul subunității de foc/tragere, respectiv de valoare medie a numărului de ținte (avioane) nimicite la un atac aerian, pentru unitate. Pentru aprecierea tragerii, se stabilesc mai întâi condițiile din punct de vedere al misiunii primite și al parametrilor de zbor ai țintelor, după care se determină valoarea indicilor de eficacitate.

Ciclul de tragere - parametru analitic, tehnico-tactic și normativ - reprezintă, în mod sintetic, timpul consumat de către un complex antiaerian (de rachete, de artilerie sau mixt - tun /rachetă) pentru combaterea unei ținte. În ceea ce-l privește, părerile sunt împărțite, unii

specialiști neconsiderându-l un parametru al sistemului de foc, ci doar o caracteristică tehnico-tactică a sistemului de armament antiaerian respectiv. Noi îl considerăm ca fiind un parametru al sistemului de foc, întrucât contribuie la aprecierea altor trei parametri - intensitatea focului, numărul de trageri și eficacitatea tragerii - iar faptul că este o caracteristică foarte importantă a complexului antiaerian este subliniat și de atribuirea valenței analitice, deci de componentă și nu de sistem.

Din sumara prezentare a parametrilor se poate observa că aceștia se află în interdependență, interconționându-se mai mult sau mai puțin, iar prin aceasta, influențând și sistemul ai căror indicatori sunt (de foc antiaerian). Așa de pildă, mărimea zonei de luptă/foc a sistemului - inclusiv a celei garantate - depinde și de gradul de stabilitate la bruij. Specialiștii cunosc foarte bine influența bruijului asupra zonelor de nimicire ale complexelor, de unde și apariția noțiunii (sintagmei) de „zonă de nimicire realizată în condiții de bruij”. La rândul său, configurația zonei de luptă/foc a sistemului - ca rezultată a zonelor de nimicire/tragere ale complexelor antiaeriene - afectează gradele de concentrare și eşalonare a focului, cel de acoperire a obiectivului sau de asigurare a acoperirii reciproce prin foc.

În mod evident, parametrii care definesc entitățile/densitățile focului sau numărul de trageri pe anumite aliniamente depind în mare măsură de ciclul de tragere - indicatorul determinant în aprecierea posibilităților de foc ale complexului antiaerian și, în mod deosebit, a posibilităților de combatere succesivă a țintelor.

Cunoașterea și determinarea precisă a parametrilor permit aprecierea posibilităților de îndeplinire a misiunii de luptă de către o structură tactică de foc antiaerian de tip unitate, precum și a modalităților de creștere a eficienței acțiunii acesteia prin îmbunătățirea - în limita posibilităților - a unuia sau a altuia dintre parametrii enunțați. Găsirea și corelarea celor mai corespunzători parametrii cu cerințele sistemului de foc reprezintă cheia eliminării părților vulnerabile ale acestuia, fapt ce se va răsfrânge pozitiv în calitatea misiunii de luptă a structurii căreia îi aparține sistemul de foc.

Parametrii sistemului de foc antiaerian constituie atât mărimi caracteristice, ce-i reflectă proprietățile, adevărate „instrumente de control” ale stării sale, cât și pârgii de reglare a funcționalității și eficienței pe ansamblu. De aceea, în primul rând ei trebuie cunoscuți, iar în al doilea rând, utilizați cu pricepere și consecvență în procesul de proiectare, realizare, menținere și, după caz, de refacere a sistemului de foc al structurilor antiaeriene tactice.

Note:

1. B.A.T. - Bătălia Aero -Terestră.
2. F.O.F.A. - Follow on Forces Attack.

Comunicarea managerială; fluxurile și circuitele informaționale

LOCOTENENT-COLONEL (REZ.) PETRU HARABAGIU

MOTTO:

„Fiecare comunicare este o șansă de a împuternici pe cineva. Învață când să fii tăios, când să fii agreabil și când să menții o poziție echivocă” .

(Bruce Hyland)

Cercetările americane referitoare la modul în care se prelucrează informațiile au evidențiat existența a trei niveluri:

- atenția și receptarea informațiilor;
- decodarea și stocarea informațiilor;
- readucerea lor din memorie, într-o anumită situație.

Deși această teorie a făcut inițial referire la anumite tipuri de organizații, consider că ea este actuală și specifică chiar și instituției militare. Voi expune în cele ce urmează câteva aspecte referitoare la importanța pe care o reprezintă resursele pentru organizația de tip militar.

Nicio organizație nu este auto-direcționată și autonomă. Ea are nevoie de resurse, incluzând fonduri, materiale, personal și informații, iar pentru a le obține ea trebuie să interacționeze cu cei care o contro-

lează; în cazul organizației militare, este vorba în primul rând de societate. Pe măsură ce se confruntă cu presiunile și constrângerile sociale, organizația luptă pentru autonomie și modelare astfel încât să răspundă comenzii sociale. În această „luptă” permanentă cu sine, ea se transformă într-o „quasi-piață”, în care influențele nu se manifestă doar în secțiunile interne, dar și între acestea și influențele externe.

Interdependența cu ceilalți constă în disponibilitatea organizației de a se relaționa eficient cu ei și în capacitatea resurselor de a răspunde solicitărilor formulate. În ambele situații, este vorba despre capacități sociale care se dobândesc prin procesul de socializare.

Există două tipuri de interdependență: una directă, care constă în stabilirea unor contacte face-to-face cu clientul/beneficiarul și una indirectă, care implică două aspecte:

- a) relaționarea cu alte organizații, care au finalitate asemănătoare;
- b) relaționarea cu clientul prin intermediul altor factori, mai ales cei cu valoare reprezentativă.

Magnitudinea unei organizații (prin care cei doi autori citați înțeleg raportul dintre intrări și ieșiri determinat de un anumit tip de resurse) și gradul în care ea poate deveni critică sunt dimensiuni esențiale ale analizei unei organizații, fapt evidențiat cel mai bine de consecințele nefaste ale lipsei lor.

O altă dimensiune importantă este reprezentată de libertatea pe care o au cei care controlează o resursă, o alocă și o utilizează. Nu poate exista un comportament absolut liber în ceea ce privește utilizarea unei resurse, în primul rând datorită creării unei situații de dependență, iar în al doilea rând, datorită factorului limitativ pe care îl constituie subiectivitatea.

Cum sunt exercitate presiunile societății asupra organizației militare aflată într-o relativă independență cu elementele acesteia? Este acceptat faptul că mediul social acționează asupra organizațiilor, dar acest lucru nu apare explicit în teorii. Pfeffer și Salancik sugerează că una din modalități este succesiunea conducătorilor. Prin aceasta, mediul influențează procesele politice generatoare de acțiune din cadrul organizațiilor.

Condițiile în care se desfășoară activitatea militară impun o permanentă pregătire, atât ca decident cât și ca educator.

Semnificația și importanța comunicării

Comunicarea umană este plină de probleme și dificultăți. Foarte des auzim fraze de tipul: „Nu am vrut să spun asta“, „Încă nu sesizezi ceea ce vreau să spun“, „Se pare că nu ai priceput despre ce este vorba“.

Obiectivele principale ale **comunicării** sunt următoarele:

- să fim receptați (văzuți, auziți sau citați);
- să fim înțeleși (mesajul nostru să fie decodificat);
- să fim acceptați (mesajul să nu fie respins);
- să provocăm o reacție (o schimbare de percepție, de interpretare, de atitudine sau de comportament).

Dacă nu am reușit să atingem niciunul dintre aceste obiective, înseamnă că am dat greș. „A ști de ce și cum să te exprimi, a ști să pui o întrebare, a ști să ascuți, a ști să formulezi, a ști să nu te complici, a ști să te transpui, întotdeauna, în locul interlocutorului, a ști (aproape) totul despre tine, constituie tot atâtea detalii care aparțin domeniului comunicării. În acest context, orice specialist, indiferent de domeniul formării sale, trebuie să știe să comunice eficient, cu ambiție, răbdare și perseverență, până în cele mai mici detalii. Pentru că, fapt demonstrat, finalmente, totul este și înseamnă **comunicare**“.

Modul în care ne prezentăm, modul în care vorbim și privim, modul nostru de A COMUNICA relevă modul nostru de **a fi**. Aceasta, cu atât mai mult, cu cât nimeni nu ne judecă în funcție de ce și cum gândim, ci în funcție de ceea ce facem!

Conform dicționarelor, **comunicarea** înseamnă „schimb de semnificații“ sau, și mai larg, „schimb de informație“.

În definirea comunicării organizaționale există mai multe abordări: „proces de schimb al informației, „proces de transmitere mesaje verbale sau scrise și de recepționare a acestor mesaje“, „proces social de interacțiune uman, bazat pe simboluri și reguli specifice“.

Comunicarea este un proces dinamic, care are următoarele caracteristici:

- implică surse (emițători) și receptori;

- presupune codificarea și decodificarea (procesarea) semnificațiilor transmise sau receptate;
- presupune competență;
- presupune performanță;
- reclamă existența unor mesaje;
- se realizează într-un mediu de „zgomot“;
- presupune existența unor canale de comunicare.

Scopul comunicării în organizație îl constituie transmiterea și recepția de semnificații în vederea obținerii unor efecte pragmatice.

Focalizarea atenției asupra conceptului de semnificație și pe aspectul pragmatic permite înțelegerea poziției simbolului, mesajului și protocoalelor de transmisie, ca instrumente pentru transmiterea semnificațiilor.

Prin urmare, din această perspectivă, comunicarea ne apare ca „procesul biunivoc de transmitere și recepție de semnificații, mijlocit prin folosirea simbolurilor și mesajelor“.

Tipuri de comunicare

- În funcție de nivel, comunicarea umană este:
 - comunicare intrapersonală - este consilierea individului uman cu sine însuși, atunci când ascultă „vocea interioară“. Astfel, se cunoaște și se judecă pe sine; se întreabă și își răspunde; gândește, analizează și reflectează; evaluează decizii sau repetă mesajele destinate altora. Este necesară pentru echilibrul psihic și emoțional;
 - comunicare interpersonală - este dialogul cu celălalt. Ne ajută să-i cunoaștem pe semeni și pe noi înșine, prin imaginea lor despre noi;
 - comunicare în grup - este ceea ce asigură schimburile în interiorul echipei, al organizației, în micile colectivități umane. Aici se împărtășesc cunoștințe și experiențe, se rezolvă probleme și se dezvoltă idei noi;
 - comunicare de masă - este orice ansamblu de mijloace și tehnici care permite difuzarea mesajelor scrise, vorbite, vizuale, audiovizuale către un auditoriu mai mult sau mai puțin vast și eterogen. Formularea generică este aceea de „comunicare prin mass-media“.

- În funcție de codificare, comunicarea umană este:

- comunicare verbală (orală) - când semnificația este codificată în cuvinte.

Se realizează prin dialog direct, prin convorbiri în grupuri de diferite mărimi, convorbiri la distanță mediate de rețelele de telecomunicații sau convorbiri între birourile aceleiași organizații mediate de rețelele de comunicație interfonice sau telefonice;

- comunicare nonverbală - când semnificația este purtată prin altceva decât cuvinte (ex. comunicarea scrisă).

Comunicarea scrisă cunoaște o mare varietate de forme și modalități în funcție de suportul fizic al comunicării (documente clasice, legislație, acte decizionale ale conducerii, rapoarte asupra activităților desfășurate sau controlate, cereri, solicitări, sesizări, contracte, întregul sistem de documente de evidență contabilă, schițe, planuri, desene de specialitate, imagini pe suport de hârtie sau film, microfilm etc.).

Contextul comunicării umane

Contextul influențează atât ceea ce se comunică, cât și maniera în care se comunică.

Contextul general al comunicării comportă următoarele aspecte:

- contextul fizic se referă la mediul fizic concret și imediat tangibil: incinta sau spațiul deschis, microclimatul, ambianța sonoră, lumina, culoarea etc.;

- contextul cultural vizează cerințele, tradițiile, stilurile de viață, valorile împărtășite de grup sau de comunitate, normele morale etc.;

- contextul socio-psihologic se referă la statutul social al partenerilor, la caracterul oficial sau informal al relațiilor dintre ei, la situația concretă și ipostaza specifică în care are loc comunicarea;

- contextul temporar vizează momentul și ordinea cronologică în care este plasat mesajul, într-o secvență de alte mesaje succesive.

Fluxurile și circuitele informaționale

În definirea sistemului informațional se operează cu noțiunea de flux și circuit informațional; fluxul reprezintă cantitatea de informații

vehiculate (transmise și procesate) între două elemente ale sistemului, emițător și receptor, independent de natura purtătorului material și de procedeele folosite, iar circuitul informațional semnifică traiectoria pe care o parcurg aceste informații. Fluxul de informații este caracterizat prin conținutul și destinația informației, sensul mișcării și locurile de decizie și raportare.

Fluxul informațional și circuitul informațional sunt caracterizate de: lungime, viteză de deplasare, fiabilitate, cost, grad de încărcare etc.

Tipologia circuitelor informaționale este structurată după următoarele criterii:

A. Direcția de vehiculare, caracteristicile emițătorului, și respectiv ale beneficiarului de informații:

- verticale - se stabilesc între nivelurile ierarhice aflate în relație de subordonare;

- orizontale - se stabilesc între subdiviziuni organizatorice (posturi, respectiv compartimente) aflate pe același nivel ierarhic în cadrul sistemului;

- oblice - se stabilesc între subdiviziuni organizatorice situate pe niveluri ierarhice diferite, între care nu există relații de subordonare nemijlocită.

B. Frecvența producerii:

- periodice - se repetă la anumite intervale (an, trimestru) cu ocazia întocmirii unor rapoarte, dări de seamă, statistici, solicitate de subdiviziunile situate pe niveluri ierarhice superioare în cadrul sistemului;

- ocazionale - se stabilesc cu o frecvență aleatoare ori de câte ori este cazul, iar fundamentul producerii lor îl reprezintă situațiile inedite care se produc în interiorul sau în afara sistemului.

Procesele informaționale desemnează, în esență, un ansamblu de elemente prin care se stabilesc modalitățile de culegere, înregistrare, transmitere și prelucrare a informațiilor, cu precizarea operațiilor de efectuat și succesiunea lor, a suporturilor și mijloacelor de tratare a informațiilor.

Deoarece managementul înseamnă în primul rând informație și comunicare, se poate fundamenta folosirea informațiilor ca metodă.

Tipologia fluxurilor este diferită, după criteriile alese: macro, micro, verticale, orizontale, oblice; pentru intrări, ieșiri și prelucrarea și după alte criterii, ca de pildă, forma de evidență (tehnic-operativă, contabilă și statistică); după sens (direcție) de circulație a informațiilor și alte criterii, fluxurile sunt împărțite ca în tabelul următor:

Criteria	Felul	Detalii
Direcția de circulație a informațiilor	Descendent	De la conducător la executant, transmițând ordine, directive, sarcini, indicații etc. Caracteristic acestui flux este faptul că pe măsura apropiării de treptele inferioare, informațiile descendente se detașiază, îmbogățindu-se cu noi amănunte, ceea ce presupune anumite detalii și operații de prelucrare.
	Ascendent	Sensul de la executat la conducător, aducând rezultatele asupra îndeplinirii sarcinilor, de la muncă, deci de la organele inferioare către cele superioare. Fiecare verigă este executant în raport cu veriga superioară și conducător față de nivelurile inferioare, pe măsură ce nivelul ierarhic este mai ridicat; informațiile care ajung la treapta respectivă sunt mai complexe, într-o formă concentrată, exprimând un conținut sintetic. Permite conducerii controlul realizării deciziilor și urmărirea situației organizației. O mare avalanșă de informații pe fluxul vertical demonstrează o situație organizatorică necorespunzătoare.
	Orizontal	Asigură circulația informațiilor între componentele de același grad, în scopul coordonării reciproce a sarcinilor și eforturilor, fără intervenția eșalonului superior. A luat ființă ca necesitate a cunoașterii reciproce a problemelor și preocupărilor compartimentelor de același ordin, situate pe aceeași treaptă ierarhică; acest flux reprezintă informațiile între compartimente de același grad; de regulă, un asemenea flux are loc pe baza unor indicații stabilite de veriga superioară pe o perioadă mai lungă, care se aplică în procesele repetabile în mod automat. Este calea de decongestionare a canalelor informaționale verticale, ceea ce va permite circulația cu valoare informațională mai ridicată pentru activitatea decizională.

Criterii	Felul	Detalii
Sens	Oblic	Apare atunci când un conducător trebuie să fie în relații directe cu subordonații altor conducători; sunt situații anormale survenite din evitarea unei căi ierarhice, adesea lungi și complicate.
	De invers sens	Ca și la fluxurile de informații, aici se adaugă circuitul de reglare, care ia naștere la fiecare nivel de conducere, formează sistemul informațional, care suprapus pe suprastructura procesului de producție este urmărit și reflectat prin fluxul de informații corectat prin circuitul de reglare.
	Principal	La nivel economico - social, concentrat la organul central de statistică. Este necesar managementului guvernamental, parlamentar și prezidențial, pentru întreaga activitate economică și socială.
Nivel	Secundar	La nivel micro economico - social, organizat pentru executarea unor funcții de conducere specială, o societate comercială, firmă etc.
Mediu	Extern	Informațiile vin sau pleacă în afară
	Intern	Informațiile circulă în interior
Alte criterii	Sistematice	<p>Se supun unei regularități temporare și nesistematice, ocazionale sau întâmplătoare, apărute ca urmare a unei solicitări speciale a organelor de conducere sau dintr-o situație neprevăzută.</p> <p>Pot fi continui, cvasicontinui și periodice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - continui și cvasicontinui, când informațiile provin pe măsura producerii evenimentelor; sunt situații caracteristice pentru o mare parte a informațiilor din evidența tehnico-operativă; unele procese de importanță mai mare sunt urmărite zilnic de toate eșaloanele, constituind un flux cvasicontinuu; - periodice: au loc în relațiile dintre organele centrale și cele de bază, caracterizate prin transmiterea informațiilor în funcție de importanța lor. - decadal, lunar, trimestrial, semestrial sau anual. <p>Sistematizarea fluxurilor în timp - periodicizarea lor - este subordonată conducerii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cu cât sistemul este mai bine organizat, cu atât stabilitatea fluxurilor informaționale - periodicitatea și conținutul - va fi mai îndelungată. Acolo unde există deficiențe în organizarea conducerii, delimitarea competențelor sau unde se fac repetate organizări, fluxurile informaționale sunt des schimbate, iar alături de cele sistematice apar numeroase fluxuri nesistematice, rezultat al unor cereri de date neorganizate care afectează timpul cadrelor nemijlocit legate de procesul de producție, pe care le sustrag de la preocuparea lor de bază.

Criteria	Felul	Detalii
Alte criterii	Economice	Cel mai complex tip de flux, în care informația referitoare la mersul procesului de producție și la activitatea întreprinderii este prelucrată în vederea obținerii unor indicatori sintetici, sub forma celor trei forme de evidență; ea este apoi vehiculată către organele de conducere ale întreprinderilor și către organele tutelare. Pe această bază se elaborează programe și comenzi care urmează calea inversă, acționând asupra activității unității și programului de producție, corectând eventualele abateri de la aceste programe.

Fluxurile informaționale circulă cu ajutorul circuitelor și al canalelor; deci circuitul informațional este itinerarul parcurs de o informație, de la generarea ei până la casare, de la sursă la receptor, prin intermediul mesajelor. În timp ce circuitul reprezintă drumul parcurs de informație, fluxul reprezintă conținutul și condițiile necesare acestei informații.

Prin organizarea fluxului se asigură - prin selectare și dirijare - nu numai informațiile necesare problemelor curente pentru deciziile operative, ci și cele de perspectivă, care depind de competențele și răspunderile anumitor niveluri ierarhice, pentru hotărârile de viitor.

Sistemul informațional - instrument de conducere în ansamblu și la nivelul fiecărei organizații

Raporturile dintre sistemul informațional și cel informatic sunt de întreg-parte.

Considerând organizația un sistem cibernetic, conducerea apare ca procesul de ordonare a acestuia pentru a asigura concordanța scop - acțiune; în acest proces, informația joacă un rol de legătură între elementele umane și materiale ale sistemului, fără de care nu ar fi posibilă niciun fel de acțiune ordonată, dirijată spre un scop. Urmărind etapele unui ciclu al conducerii - care cuprinde operațiile din momentul apariției unui eveniment ce impune o acțiune dată și până la declanșarea acesteia, se distinge succesiunea: culegerea informației de stare -

analiza - elaborarea informației de comandă - acțiunea. Aceasta pune în evidență faptul că esența conducerii poate fi exprimată ca transformarea informației de stare în informație de comandă și transmiterea acestora între organul conducător și cel condus.

Informațional, înseamnă tot ceea ce se referă la informație și mai ales la punerea în formă, transportul ei la utilizatori; fără informații nu se poate realiza niciunul din atributele conducerii, același rezultat obținându-se și atunci când informațiile nu sunt corespunzătoare.

Sistemele informaționale au existat pe toate treptele dezvoltării societății omenești, cu rol important în progres și dezvoltare, informarea fiind o condiție pentru orice proces de însușire și transmitere de informații. Considerat ca o componentă managerială, aspectul informațional al conducerii se exprimă prin acest sistem.

Un sistem informațional este, prin urmare, un ansamblu complex, organizat de oameni, mașini, programe, procedee și activități practice, concretizate în compartimente cu legături informaționale, alcătuind cadrul organizatoric prin intermediul căruia se elaborează și se folosesc informațiile.

Circuitul este foarte strâns legat de management, fapt pentru care se și spune circuit de conducere; orice proces de conducere se desfășoară într-un circuit închis, între sistemul conducător și cel condus, legate între ele prin calea de comandă (direct) și calea de reacție (invers); pe aceste două căi de legătură se transmit comunicări - mesaje - care conțin informații cu ajutorul cărora executantul primește comenzile o dată cu datele referitoare la modul de desfășurare a acțiunii, având în orice moment imaginea clară a concordanței între comandă și acțiune. Când se constată o neconcordanță între scop și acțiune, se intervine cu o nouă comandă și procesul se repetă, având un caracter ciclic. Deci, conducerea se reduce la transformarea informațiilor de stare de comandă și transmiterea acestora subordonaților.

Un management eficient nu poate fi conceput decât într-un cadru în care sistemul informațional joacă un rol adecvat, bine precizat. Este parte componentă a activității de conducere curentă și de perspec-

tivă, dar și o premisă fundamentală în organizarea pe baze științifice a muncii.

Pentru manager este o necesitate vitală de a dispune de o informare rapidă, corectă și permanentă, în locul muncii rutinare, o activitate care să ia în considerare previziunile, în cadrul sistemului de conducere și să transmită direct și rapid datele conducerii, fie la cerere, fie printr-o programare, așa fel încât managerul să fie întotdeauna pregătit. La rândul său, sistemul informațional trebuie să corespundă unor anumite cerințe, să fie complet în esențialitatea lui, precis și corect, suplu și curățat de informații inutile, revizuire cu rapiditate cerințele previziunii sau adoptării deciziilor.

Caracterul unitar al sistemului informațional urmărește evitarea existenței în paralel a unor practici contradictorii în diferite subsisteme sau sectoare de activitate din unitate.

Cu toate calitățile pe care le au, managerii nu mai sunt în măsură să selecteze și să prelucreze volumul și frecvența informațiilor, în vederea elaborării deciziilor.

Măiestria managerilor constă în găsirea echilibrului necesar dintre lipsa și excesul de informații, în vederea garantării succesului în procesele manageriale.

BIBLIOGRAFIE:

Cândea Rodica, Cândea Dan - *Comunicarea managerială aplicată*, Editura Expert, București, 1998.

Coman Cristina - *Relații publice - principii și strategii*, Editura Polirom, Iași, 2001.

Dobrică Marian, Istrate Elena (coord.) - *Praxiologia educației militare*, Centrul pentru Pregătirea Personalului din Domeniul Managementului Resurselor Umane, București, 2003.

Dumitru V. - *Sisteme informaționale militare*, Editura Ceres 2000, București.

Iacob Dumitru, Cismaru Diana-Maria - *Curs de relații publice și comunicare organizațională*, SNSPA.

Manolescu A. - *Managementul resurselor umane*, Editura RA, București, 1998.

Mihuleac Emil - *Bazele managementului*, Editura Tempus, București, 1994.

Nicolescu O. ș.a. - *Management*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1992.

Stanciu, R. ș.a. - *Managementul resurselor umane. Aplicații practice*, Editura Bren.

ȘERB Stanca - *Relații publice și comunicare*, Editura Teora, București, 1999.

Vlăsceanu, M. - *Psihosociologia organizațiilor și conducerii*, Editura Paideia, București, 1993.

Zorlențian, T. ș.a. - *Managementul organizației*, vol. I și II, Editura Holding Reporter.

**INVESTIGAREA
FENOMENULUI
MILITAR**

Problematica securității globale în contextul transformărilor actuale din mediul internațional

DR. MARIANA ANCUȚ

„Schimbare” este cuvântul ce caracterizează mediul de securitate al secolului XXI. Alături de formele clasice de riscuri și vulnerabilități regionale și globale s-au adăugat alte fenomene precum globalizarea și fragmentarea. Focarele de tensiune tradiționale se mențin, dar dezvoltarea lor este influențată acum de apariția unor noi riscuri neconvenționale și transfrontaliere precum terorismul, crima organizată sau de proliferarea armelor de distrugere în masă. Noul mediu de securitate devine flexibil, se pot realiza tot felul de construcții, de organizări și reorganizări, funcții de anumite tendințe, dar și de dinamica intereselor și schimbărilor fizionomice la nivelul politicilor de putere. Politicile globale încep să se reconfigureze, ca urmare a extinderii și adâncirii legăturilor transnaționale în tot mai largi și variate sfere ale vieții economice, politice, sociale și culturale. Problemele devin mai curând globale decât naționale, cerând, la rândul lor, o soluționare, mai curând globală, decât națională¹. Putem spune că globalizarea este un proces care durează de secole, mișcările umane, de produse și simbo-

luri existând de foarte mult timp. Ceea ce deosebește fenomenul contemporan al globalizării de precedentele procese integraționiste sunt scara (anterior regională, actualmente mondială), ritmul schimbărilor impus de viteza transmiterii informației și a vectorilor de transport și sprijinirea, într-o mai mare măsură decât înainte, pe progresul tehnologic cu impact imediat asupra condițiilor vieții cotidiene. Pe acest fundal, ordinea mondială instituțională a dobândit o forță destul de mare și are o logică tot mai clar diferențiată de configurațiile locale pe care le străbate. Mișcările și interacțiunile din spațiul global au dobândit, treptat, un caracter standardizat prin instituțiile cu caracter global, astfel încât societățile locale se simt nevoite să reacționeze în sensul implicării în configurația de natură mondială. Evident că deciziile lor sunt interconținute: deciziile de ordin politic afectează strategiile economice, care la rândul lor influențează relațiile sociale, și invers, iar toate influențează determinant deciziile de ordin militar. Astfel, după 1990, stabilitatea bipolară a lumii postbelice a fost înlocuită cu o lume multipolară și haotică, o lume caracterizată prin noi fenomene de conflicte acute - etnice, politice și economice. Unii se așteaptă chiar ca într-o zi să ne amintim cu nostalgie de acea lume bipolară, mai simplă și mai clar definită, pe care istoricul John Lewis Goddis a numit-o „pacea cea lungă”². Lumea a devenit, într-adevăr, diferită, însă nu în mod necesar mai calmă, schimbarea generând mai multe conflicte și mai puțin progres, fiind martorii creării progresive a unei reale „*structuri permanente a păcii*”³ la nivel global. Multe aspecte ale globalizării sunt încă neclare, dar un lucru este sigur: „*globalizarea nu este un fenomen din care toți participanții să iasă învingători*”⁴.

Pe de altă parte, asistăm la o migrare a Vestului spre estul și sud-estul lumii, misteriosul și magnificul Orient, la o revanșă a Europei față de aliatul de dincolo de Atlantic, la o adaptare și transformare a organizațiilor internaționale de securitate, la dezvoltarea unor sisteme de management al crizelor prin configurarea unor noi parteneriate și forme de cooperare și, mai ales, la mărirea numărului de conflicte regionale de mică sau mai mare intensitate.

În acest context, noțiunea de *problemă de securitate* ar reprezenta orice valoare și interes uman pe care o parte afectată ar putea să o perceapă ca fiind o amenințare. Eduard A. Kolodziej, unul din cei mai cunoscuți teoreticieni ai relațiilor internaționale, spunea că „în interacțiunile oamenilor, politica apare de fiecare dată atunci când există o dispută privind rezultatele urmărite de doi sau mai mulți actori interdependenți - indivizi sau agenții lor - prin prisma diferitelor lor interese, obiective și valori...”⁵⁵ Prin urmare, în această viziune, „securitatea este o formă specială de politică - o specie a genului mai general al politicii”⁵⁶. Interesant este faptul că, dacă putem spune că problemele legate de securitate sunt politice, nu același lucru îl putem afirma despre conflictele politice. Deci, securitatea poate apărea ca trăsătură centrală a unei dispute politice doar în cazul în care actorii amenință sau folosesc forța pentru a obține ceea ce doresc, iar politica devine problemă de dispută sau de securitate doar când pierderile omenesți sau materiale devin o posibilitate din punctul de vedere al unuia dintre actori. Astfel, dacă ne translatăm la situația existentă în lume, putem afirma că nu există niciun spațiu despre care să se poată spune că este sigur, că îndeplinește condiții de securitate, vulnerabilitățile fiind din ce în ce mai evidente.

Definiții și teorii

Securitatea globală și cea națională, finalizate sau nu prin acorduri sau tratate, au generat extrem de multe controverse și dezbateri. Este cert că societatea umană a evoluat și, o dată cu ea, și astfel de probleme. Paradoxal este faptul că, având experiența războaielor trecute, a distrugerilor și pierderilor uriașe de ambele părți ale baricadelor, totuși umanitatea nu acordă nicio atenție lecțiilor ce trebuiau învățate din astfel de momente. S-a pus și se pune problema dacă este posibilă conviețuirea pașnică a unor civilizații diferite sub raport cultural, cu rădăcini în valori, tradiții, principii și norme sociale ce au evoluat în circumstanțe istorice și sociospațiale extrem de diferite. A vorbi despre civilizații înseamnă a ne referi la spații, fiecare civilizație fiind legată

de un spațiu cu limite aproape stabile, de o geografie particulară. Religia și limitele etnice impun, de asemenea, particularități distincte din care derivă, deseori, tendințe separatiste. Conștiința națională a dus, pe tot parcursul secolului XX, la destrămarea imperiilor coloniale sau a unor state multinaționale (URSS, Iugoslavia, Cehoslovacia), dar și la dificultatea reunirii elementelor etnice diferite, chiar dacă au aceeași apartenență religioasă. Deși „a scăzut considerabil posibilitatea declanșării unui conflict armat/război la scară continentală, a crescut, în schimb, pericolul apariției și proliferării unor confruntări armate locale ca fenomene adiacente dezmembrării unor state multinaționale, conflicte ce pot angaja simultan și succesiv și alte state. Și suntem martori ai acestor fenomene uneori vulgarizate de mass-media, altele prezentate ca necesități istorice aflate în prim-planul configurației geopolitice a prezentului, însă nu putem contempla acest tablou al exacerbarilor diviziunilor și tensiunilor generatoare de conflicte, fără o nedisimulată îngrijorare”⁷. „Modificările arhitecturii globale de securitate deschid oportunități pentru tot mai multe state, creează responsabilități și generează provocări complexe față de care trebuie adoptată o atitudine cât mai pragmatică, activă și previzibilă, în acord cu interesele lor majore și prin asumarea principiilor democratice”⁸. Numărul tot mai crescut de conflicte, terorismul sau procesul de globalizare sunt factori care au determinat, mai mult sau mai puțin direct, procesul de destabilizare prezent în numeroase regiuni. Prin urmare, acum mai mult ca niciodată, cooperarea internațională în domeniul securității este vitală. Menținerea și consolidarea păcii, a securității internaționale înseamnă soluționarea problemelor litigioase dintre state, prin mijloace pașnice, pe cale politică, prin negocieri și tratative.

Despre dimensiunile proceselor care se petrec ne vorbesc o serie de concepte precum „putere”, „politici de putere”, „echilibrul puterilor”, „securitate globală”, „putere națională”, „putere militară”, „globalizare”, „revoluție în afacerile militare”, „diplomație preventivă”, „diplomație preemtivă”. Secolul XX, definit ca „secolul descoperirii” sau „secolul cel mai sângeros”, a fost, în aceeași măsură, un secol

al extremelor în ceea ce privește tratatele internaționale. Nu pentru că au fost nenumărate tratatele sau acordurile semnate, ci pentru că fiecare dintre ele a declanșat o avalanșă de evenimente care au modificat definitoriu și radical harta europeană sau mondială. Indiferent dacă au fost respectate sau încălcate, ele și-au adus contribuția lor în lumea academică a teoriilor.

Definirea conceptului de securitate

Primele noțiuni despre securitate parvin din perioada romană. Provenind din latinescul *securitas*, conceptul de securitate tradus prin *pace, calm, lipsa primejdiilor*, definește situația când un stat, o colectivitate sau un individ dobândesc certitudinea că existența, integritatea sau interesele sale nu sunt, datorită unor măsuri specifice, primejdite⁹.

Tucidide a fost primul care, prin relatarea războiului dintre Atena și Sparta în secolul al V-lea î.Hr., a prezentat dilema securității. Potrivit acestuia, dilema o constituie tocmai problema forței care trebuie abordată luând în calcul și uzul de forță contracarant ce va fi folosit de către ceilalți actori. Prin urmare, concluzia este că „rezultatul final este un joc în care pierde toți participanții, întrucât războiul acaparează capacitatea oamenilor de a defini condiții acceptabile și tolerabile reciproc pentru securitate și ordine”¹⁰.

Având la bază teoria lui Tucidide, Hobbes a dat o definiție generală a securității, pornind de la „înrădăcinarea securității ca problemă în simpla condiție umană”¹¹. Indiferent că suntem sau nu conștienți, toți ne confruntăm cu această problemă. Avem, pe de o parte, amenințarea cu forța pentru obținerea a ceea ce doresc unii, iar de cealaltă parte avem contraciclul de violență, teoretic nelimitat, cu excepția cazurilor în care unul din combatanți sau ambii erau eliminați. Practic, și în mod sigur ironic, dilema securității vine chiar de la oameni care generează lupte datorită intereselor proprii. Potrivit lui Hobbes, oamenii au o gamă de preferințe prea largă, iar aceste preferințe fac ca voințele lor să genereze ireconciliabilitate. „Într-o lume cu peste 200 de state-națiuni, fiecare revendicându-și suveranitatea și autoritatea ultimă în

a face uz de capacitățile de a folosi violența pentru a arbitra conflicte atât în țară cât și în străinătate, pacea și armonia sunt doar perioade răgaz între ciocniri ostile și război”¹². Totuși, teoria lui Hobbes - urmată de cea a lui Max Weber, alt teoretician - nu poate fi luată în considerare în totalitate. Principiul conform căruia „statul este o organizație obligatorie cu o bază teritorială... iar uzul de forță poate fi considerat legitim numai în măsura în care este permis de stat, este prescris de acesta”¹³ nu se confirmă în cazul eșecurilor statelor în îndeplinirea funcțiilor de securitate (Liban) sau în violarea normelor de comportament civil și a drepturilor omului și sprijinirea teroriștilor (regimul taliban din Afganistan). Continuând teoriile lui Hobbes, Carl von Clausewitz pornește în teoria sa de la ideea că statele trăiesc în condiții de conflict perpetuu, tinzând către războiul pur. Dorința lor de a rămâne independente dar în același timp de a domina, lupta lor pentru putere, arată o tendință de deplasare către extreme într-un conflict armat, iar această tendință definește dilema securității la nivel internațional. Clausewitz observă că în relațiile dintre ele, statele nu ating această stare a „războiului pur”, fiind împiedicate de o serie de constrângeri decisive, de natură politică și morală, adică de limitele folosirii puterii de stat. Deși nu a putut prevedea conexiunea dintre superioritatea militară și dezvoltarea neîncetată a tehnicii, cunoscută astăzi sub denumirea de „Revoluție în Afacerile Militare” (Revolution in Military Affair), Clausewitz a arătat „legătura realizată între schimbările noi și revoluționare la nivelul condițiilor politice, socio-economice și militare fundamentale ale războiului modern între state și popoare și recunoașterea faptului că războaiele anterior limitate însă neîncetate din trecutul Europei, se apropiau treptat de o *formă pură*, pe măsură ce sistemul balantei puterii din secolul al XVIII-lea începuse să se destrame”¹⁴.

Teoriile respective, mai ales cea a lui Tucidide, au fost demonstrate în perioada Primului Război Mondial, când toate statele implicate s-au înarmat pentru un război total și l-au considerat ca fiind de scurtă durată, cu înfrângerea fulgerătoare și decisivă a rivalilor. Dorința aceasta de ripostă a oprit practic orice încercare de negocieri, orice

încercare de înțelegere politică, așa cum fusese făcută în perioada 1815 și 1914, și care a împiedicat un război mondial între marile puteri.

Importanța teoriilor lui Tucidide, Hobbes și Clausewitz constă în faptul că au încercat să definească dilema securității folosind termeni universali. Ei au arătat că toate societățile umane se confruntă cu problema securității, iar această problemă poate fi soluționată dacă este înțeleasă, înțeles dat de folosirea anumitor coordonate-cheie. Hobbes a arătat că dilema securității se înrădăcește în indivizi și în preferințele lor personale și sociale conflictuale. Clausewitz și Tucidide au demonstrat cum dilema securității este înrădăcinată în sistemul statelor-națiune. Toți trei sunt de acord că o anumită forță contracarantă, ghidată de rațiune și calcule umane, este necesară pentru rezolvarea sau atenuarea dilemei securității. O dilemă umană poate fi rezolvată doar printr-o soluție umană.

În ceea ce privește viziunea occidentală, putem enunța următoarele definiții date de mari teoreticieni în domeniu¹⁵:

- Ian Bellamy: „Securitatea în sine este o relativă absență a războiului, continuată cu o relativ solidă convingere că niciun război care ar putea avea loc nu s-ar termina cu o înfrângere”.

- Walter Lippmann: „O națiune este în siguranță în măsura în care nu se află în pericolul de a trebui să se sacrifice valori esențiale, dacă dorește să evite războiul, și poate atunci când este provocată. Să și le mențină obținând victoria într-un război”.

- Michael H.H. Louw: „Securitatea națională include politica tradițională de apărare și, de asemenea, acțiunile non-militare ale unui stat, pentru a-i asigura totala capacitate de a supraviețui ca entitate politică, în scopul de a-și exercita influența și de a-și îndeplini obiectivele interne și internaționale”.

Tenta neclară în definirea acestui concept este dată tocmai de multitudinea aspectelor date în definiții: durata și intensitatea amenințărilor, natura politică a conceptului, valorile fundamentale care nu sunt precizate etc. Dacă mai adăugăm faptul că deseori conceptul de

securitate se suprapune cu cel de putere, este lesne de înțeles interesul scăzut manifestat.

Totuși, pornind de la perspectiva sistemică, se poate defini securitatea ca „ansamblu de acțiuni și ca rezultată a acestora pentru menținerea funcționalității unei entități naționale în anumite limite care nu-i periclitează nici starea, nici poziția în raport cu alte structuri”¹⁶. Din perspectiva politico-militară, securitatea este interpretată ca o expresie a calității relațiilor dintre state, bazate pe principiile dreptului internațional, pe etica păcii și coexistenței pașnice, având drept esență și finalitate înlăturarea forței și a amenințării cu forța din relațiile internaționale, asigurarea integrității teritoriale, a independenței și suveranității naționale¹⁷.

Analizii politico-militari, ținând cont de aceste definiții, disting următoarele niveluri ale securității¹⁸:

- *Securitatea națională (individuală)* - ca stare realizată prin acțiuni politice, diplomatice, științifice, economice, culturale, militare și de altă natură, care garantează statului independența și suveranitatea, ordinea constituțională și propriul sistem de valori.

- *Securitatea regională (zonală)* - ca sistem de aranjamente ferme din partea tuturor statelor din regiune de a nu folosi forța și amestecul în treburile interne, de a nu leza interesele altui stat și de a garanta fiecăruia integritatea, independența și suveranitatea, precum și rezolvarea, prin mijloace pașnice, a diferendelor ce apar în relațiile dintre ele.

- *Securitatea globală (colectivă)* - ca o relație de echilibru dinamic între toate statele și de asigurare a păcii în cadrul comunității mondiale, cu instituții, mecanisme și procese adecvate realizării acestui obiectiv imperativ.

Se poate observa că securitatea națională este legată de stat, ca entitate politică și administrativă distinctă. În analiza acesteia trebuie plecat de la conexiunea care există între dinamica internă și cea internațională a statului deoarece, funcție de modul în care cele două interacționează, se realizează și securitatea statului respectiv. Important

pentru definirea conceptului de securitate este și analizarea elementelor constitutive: securitatea politică, militară, economică, socială și de mediu.

Oficial, conceptul de securitate a fost definit într-o serie de instrumente juridice internaționale. În Actul Final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare Europeană din 1 august 1975, conceptul de securitate este raportat direct la *problematika menținerii păcii și securității internaționale, a respectării drepturilor omului, a cooperării dintre state în domeniul economic, social și al protecției mediului înconjurător*. Elementele constitutive ale securității sunt cuprinse și în **Co-dul de conduită privind aspectele politico-militare ale securității**, care prevede că securitatea este indivizibilă și că securitatea fiecăruia dintre ele este indispensabil legată de securitatea celorlalte. Actul Final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa definește conceptul de securitate ca un sistem de angajamente ferme din partea tuturor statelor membre, de măsuri concrete, de natură să ducă la excluderea folosirii forței și a amenințării cu forța și garanții de punere în aplicare.

În Carta Națiunilor Unite, conceptul de securitate pornește de la obiectivul fundamental al societății de la mijlocul secolului XX: „Izbăvirea generațiilor viitoare de flagelul războiului, care de două ori în timpul unei vieți de om a provocat umanității suferințe de nespus”¹⁹. Principiul interzicerii folosirii forței și amenințării cu forța este elementul de noutate pe care-l enunță Carta ONU în domeniul securității. Conceptul teoretic emis are trei elemente esențiale:

- un principiu fundamental al dreptului internațional (articolul 2, punctul 4 din Carta Națiunilor Unite);
- un organism principal (Consiliul de Securitate);
- un mecanism de aplicare (sistemul de adoptare a hotărârilor de către Consiliul de Securitate).

(Continuare în nr.3/ august 2009)

Note:

1. Adrian Veverca, *Societatea civilă și securitatea națională*, în: „Meridiane de securitate”, Editura A.N.I., București, 2004, p. 45.
2. John Lewis Goddis, *The Long Peace*, Oxford University Press, New York, 2004, p. 26.
3. Samuel P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, București, 1998, p. 42.
4. Dani Rodrick, *Sense and Nonsense in the Globalization Debate*, in „Foreign Policy”, nr. 107 (Summer), 1997, p. 19.
5. Samuel P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, București, 1998, p. 15.
6. Ibidem, p.36.
7. Colonel dr. Adrian Tonea - *Modalități, procedee și tehnici de dezinformare în acțiunile grupărilor operaționale de nivel operativ*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2001, p.4.
8. Constantin-Gheorghe Balaban - *Securitatea și dreptul internațional*, Editura C.H.Beck, București, 2006, p.XIII.
9. Celac C. Sergiu - *Mică enciclopedie de politologie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p.401-402.
10. Ibidem, p.90.
11. Idem, p.72.
12. Iliescu Adrian-Paul, Socaciu Emanuel-Mihail - *Fundamentele gândirii politice moderne*, Editura Polirom, Iași, 1999, p.45.
13. Eduard A. Kolodziej - *Securitatea și relațiile internaționale*, Editura Polirom, Iași, 2007, p.67.
14. Ibidem, p.82.
15. Eduard A. Kolodziej - *Op.cit.*, p.80.
16. Culda Lucian, *Devenirea oamenilor în procesualitatea socială*, Editura Licorna, București, 1997, p.25-79.
17. Nicolaescu Gheorghe, *Gestionarea crizelor politico-militare*, Editura Top Forum, București, 2003, p.18.
18. Ibidem, p.19.
19. Preambulul *Cartei Națiunilor Unite*, www.onu.ro

Concepția manevrieră și comanda prin misiune, concepte esențiale pentru pregătirea comandamentelor în exercitarea comenzii și controlului forței expediționare (1)

GENERAL DE BRIGADĂ (REZ.) PETRU TOADER

Doctrina bazată pe concepția manevrieră nu este un concept nou. Multe din componentele sale au fost aplicate, din perspectivă istorică, până în zilele noastre. Concepția manevrieră este o abordare a luptei prin care se urmărește dezorganizarea întregului dispozitiv al adversarului și înfrângerea voinței sale de a lupta, fără a avea ca scop nimicirea fiecărui element de dispozitiv al adversarului. Caracteristica concepției manevriere este evitarea punctelor (pozițiilor tari) din dispozitivul adversarului și concentrarea puterii de luptă împotriva punctelor slabe ale dispozitivului său. Concepția manevrieră este o manieră de conducere a operațiilor prin care comandantul urmărește să înfrângă adversarul nu prin abordarea directă a punctelor tari (unde este concentrată puterea de luptă), pentru nimicirea fizică și metodică a adversarului. Cea mai simplă metodă de aplicare a acestei concepții este poziționarea forțelor proprii într-o poziție avantajoasă, din care să amenințe centrul de greutate al forțelor adverse, urmată de dislocarea dispozitivului (dezorganizarea coeziunii elementelor de dispozitiv) și

finalizarea acțiunii prin fixarea adversarului și lovirea cu majoritatea forțelor rămase a centrului de greutate al adversarului.

Scopul este de a concentra suficientă putere de luptă în punctul și momentul ales spre a-l amenința cu distrugerea prin poziționarea forțelor sale împotriva punctelor slabe ale adversarului, păstrând propria libertate de acțiune pentru acțiunile viitoare. Aplicarea concepției manevriere impune înțelegerea de către comandanți și statele majore a diferenței dintre sintagma „înfrângerea inamicului” și „nimicirea inamicului”. Înfrângerea inamicului înseamnă „diminuarea eficienței acțiunilor a inamicului într-o asemenea măsură, încât să nu mai fie capabil să acționeze conform scopurilor sale”...¹.

Aceasta presupune: „atacul voinței de luptă; atacul coeziunii inamicului; concentrarea pe dezorganizarea dispozitivului și nimicirea selectivă a elementelor de dispozitiv vitale; combinarea manevrei cu acțiunile de apărare temporară pentru fixarea inamicului și interzicerea accesului la rutele și obiectivele principale prin securizarea punctelor-cheie din teren; interzicerea acțiunilor inamicului de a-și poziționa forțele în zone avantajoase. Menținerea terenului cucerit nu este un scop în sine, dacă nu este urmată de nimicirea selectivă a elementelor vitale ale dispozitivului inamic care duce la dezorganizarea acțională și demoralizarea forțelor inamicului”...².

Aplicarea concepției manevriere nu exclude acțiunile de nimicire fizică a structurilor inamicului, elementele de manevră și nimicire existând simultan. De regulă, acțiunile directe de nimicire se execută pentru eliminarea inamicului din punctele decisive și deschiderea culoarelor de mobilitate pentru poziționarea forțelor principale, care constituie forța decisivă într-o zonă din care să amenințe centrul de greutate al inamicului. Manevra și puterea de foc, combinate cu ritmul înalt al acțiunii, simultaneitatea acțiunii ofensive și realizarea surprinderii, sincronizarea operațiilor în adâncime, la contact și în spatele dispozitivului propriu, au ca rezultat paralizarea capacității de comandă și control, dezorganizarea și separarea (izolarea) elementelor de dispozitiv și demoralizarea forțelor inamicului.

Aplicarea concepției manevriere impune realizarea dominației în plan decizional. Conceptul dominației în plan decizional presupune evaluarea opțiunilor adversarului și a capacităților de „direcționare” a procesului de luare a deciziei de către structurile de conducere ale adversarului. Conceptul vizează obiective dincolo de distrugerea forțelor și mijloacelor de luptă. Se urmărește punerea adversarului în imposibilitatea de a lua decizii, sau de a selecta o variantă greșită care să avantajeze forțele proprii. Este necesară anticiparea acțiunilor și opțiunilor pe care le poate adopta adversarul și stabilirea sarcinilor pentru structurile subordonate în scopul de a exploata vulnerabilitățile pentru lovirea țintelor de înaltă valoare și a țintelor prioritare pentru încetinirea ciclului de luare a deciziei. Apreciem că dominația în plan decizional presupune: anihilarea metodică a modalităților de apărare a centrului de greutate al adversarului; afectarea (întreruperea) procesului decizional al adversarului, prin influențarea procesului de culegere și procesare a informațiilor, a sistemului C2 (comandă și control) și sistemului CIS (comunicații și informatică) al adversarului, în timp ce protejăm și exploatăm propriile sisteme C2 și CIS. Factorul principal care trebuie afectat este coeziunea și motivarea forțelor adversarului, prin distrugerea sau dezorganizarea sistemului de comandă și control; dezorganizarea capacităților adversarului de a obține informații care îi permit să înțeleagă dispozitivul forțelor proprii, intențiile, capabilitățile și vulnerabilitățile forțelor proprii; inducerea în eroare a adversarului, prin furnizarea de informații incorecte despre forțele proprii pentru ca acesta să ia o decizie greșită; pregătirea spațiului de luptă din punct de vedere informațional, prin colectarea, analiza și exploatarea informațiilor și clarificarea efectelor care se doresc a fi obținute; capacitatea de a acționa în timp real, de a descoperi și analiza, ataca sau manipula o țintă aproape instantaneu, precum și evaluarea ulterioară a rezultatelor.

Apreciem că înțelegerea caracteristicilor concepției manevriere presupune:

- aplicarea puterii de luptă concentrate împotriva punctelor slabe ale adversarului;

- atacul coeziunii de luptă; atacul voinței de luptă (demoralizarea adversarului);
- distrugerea și dezorganizarea selectivă a elementelor de dispozitiv ale adversarului, pentru fracturarea dispozitivului advers, urmată de blocarea forțelor din adâncime;
- manevra pe verticală cu forțe aeromobile sprijinite de aviație și elicoptere de atac pentru atacul centrului de greutate încă din faza inițială a acțiunii;
- combinarea acțiunilor de apărare temporară pentru fixarea adversarului cu minimum de forțe și executarea manevrei în adâncime cu o forță copleșitoare constituie o condiție esențială pentru pregătirea comandanților și statelor majore care vor conduce forța expediționară, indiferent dacă vor desfășura acțiuni combatante sau de stabilitate.

O condiție esențială în aplicarea concepției manevriere este exercitarea comenzii și controlului forțelor pe baza conceptului „comandă prin misiune” (mission command). Aceasta se bazează pe libertatea de acțiune și descentralizarea execuției pentru comandanții subordonați, pe baza înțelegerii intenției comandantului superior, a schemei de manevră, a efortului principal al comandantului eșalonului superior și a misiunii ordonate pentru eșalonul subordonat. Acest concept presupune încredere și înțelegere reciprocă între comandant și subordonați, un proces de luare a deciziei rapid și eficient, stabilirea sarcinilor esențiale pentru subordonați, înțelegerea clară de către aceștia a finalității acțiunii, obiectivelor militare, punctelor decisive care trebuie atinse pentru atacul centrului de greutate al adversarului, limitările și restricțiile acțiunii, direcția efortului principal al eșalonului superior, locul eșalonului subordonat în concepția operației (dacă acționează pentru operația decisivă, operația de modelare/sprijin al operației decisive, sau pentru susținerea operației decisive). Pe baza înțelegerii elementelor de bază ale concepției eșalonului superior se realizează unitatea de efort la toate eșaloanele, descentralizarea execuției însemnând elaborarea concepției și manifestarea inițiativei în acțiune conform intenției și efortului principal stabilite de comandantul eșalonului superior.

Esența conceptului poate fi explicată în sensul că subordonatului i se spune „ce să facă”, acestuia revenindu-i sarcina de a stabili „cum să facă”, spre deosebire de conducerea tutorială în care subordonatului i se preciza și ce să facă dar și cum să facă. Concepția manevrieră și comanda prin misiune sunt esențiale pentru succesul operațiilor unei forțe expediționare, în condițiile unor acțiuni asimetrice, neliniare, care presupun angajarea simultană a mai multor puncte decisive, unitățile și subunitățile acționând într-o manieră descentralizată, cu asumarea riscurilor tactice și accidentale.

În pregătirea comandanților pentru exercitarea comenzii se impune luarea în considerație a factorilor: uman, organizațional, procedural.

A. Factorul uman: preocuparea principală a comandantului trebuie să fie realizarea și menținerea unui moral înalt al subordonaților. Realizarea și menținerea unui moral înalt presupune: selectarea liderilor care au încredere în capacitățile proprii, acționează echilibrat, agresiv și decisiv în situații de criză pentru a nu afecta moralul subordonaților, a menține obiectivul acțiunii și a continua acțiunea ofensivă; pregătirea comandanților pentru evaluarea corectă a riscurilor și aplicarea echilibrată a principiilor luptei: concentrarea forțelor, economia de efort și protecția forței.

B. Factorul organizațional: forțele stabilite pentru îndeplinirea unei misiuni trebuie grupate sub o singură comandă, altfel, selectarea și menținerea obiectului acțiunii și concentrarea forțelor va fi dificil de realizat, coordonarea acțiunii forțelor de manevră cu forțele de sprijin de luptă și de sprijin logistic va fi dificil de realizat; constituirea unor grupări de forțe echilibrate sub aspectul capacității acționale a forțelor ce o compun va permite: acțiunea ofensivă, flexibilitatea (în haosul luptei, forțele de manevră vor exploata situațiile favorabile și se vor sprijini reciproc, având capacități complementare) și realizarea surprinderii.

C. Factorul procedural include luarea rapidă a deciziei și transmiterea ei: ordinele trebuie date astfel încât subordonații să înțeleagă intenția comandantului, schema de manevră, efortul principal,

finalizarea acțiunii. În aceste circumstanțe, subordonații înțeleg obiectivul și pot reacționa flexibil pentru exploatarea oportunităților și menținerea concentrării forțelor pe obiectiv; comandantul direcționează deciziile subordonaților prin precizarea efortului principal și a responsabilităților pentru executarea planului. Subordonații pot executa acțiuni rapide și independente, urmărind menținerea obiectivului misiunii, concentrarea forțelor și realizând cooperarea unii cu alții. În scopul pregătirii acțiunilor concomitent la toate eșaloanele, nu se așteaptă elaborarea completă a planului de acțiune, rezultat din decizia comandantului; misiunile se transmit la subordonați succesiv, pe măsura stabilirii lor.

Desfășurarea operației pe baza concepției manevriere presupune realizarea managementului spațiului de luptă. Statul major, prin decizia comandantului, descentralizează autoritatea privind execuția, atribuind-o subordonaților pentru a amplifica libertatea de acțiune și inițiativă. În același timp, comandantul are obligația de a asigura sincronizarea acțiunilor în adâncime, la contact și în spatele dispozitivului propriu, urmărind în permanență desfășurarea acțiunilor în zona de operații, pe baza informațiilor primite de la subordonați. Acest ciclu de planificare a acțiunilor și de execuție se realizează continuu, pentru a-l pune pe adversar în situații neprevăzute, de a reacționa continuu la acțiunile forțelor proprii, de a-i încetini ciclul de luare a deciziei și, deci, și al execuției. Statul major trebuie astfel configurat și pregătit pentru misiune încât să aibă capacitatea de a conduce acțiunile de luptă în cele trei zone: în adâncimea dispozitivului adversarului, la contact și în spatele dispozitivului propriu. Statul major trebuie să controleze aceste operații desfășurate simultan și, în același timp, să direcționeze sprijinul, să aloce resursele și să conducă oportun operația decisivă, de modelare și de susținere/sprijin în zona de operații repartizată. Din această perspectivă, apreciem că se impune o nouă eșalonare a punctelor de comandă, pe responsabilități specifice, care trebuie să funcționeze simultan, dar având ca centru integrator punctul de comandă de bază. Pe baza analizei eșalonării punctelor de comandă în armata SUA și armata britanică, propunem următoarea variantă pentru comanda și

controlul forțelor la nivel brigadă, divizie: punct de comandă de bază; punct de comandă tactic; punct de comandă de spate.

Punctul de comandă tactic conduce operația la contact și răspunde la cerințele tactice imediate ale operației la contact. Punctul de comandă tactic controlează doar unitățile tactice introduse sau angajate în lupta la contact, precum și unitățile care se deplasează pentru introducerea în operația la contact. În timpul operației, punctul de comandă al diviziei:

- susține în mod continuu operația la contact prin coordonarea și sincronizarea cerințelor tactice imediate;
- primește, stochează, analizează, diseminează informațiile de la unitățile de la eșalonul superior, inferior și vecine pentru a sprijini operația la contact;
- coordonează și integrează sprijinul prin foc, mobilitatea și contramobilitatea în sprijinul operației la contact.

Punctul de comandă tactic este o extensie a punctului de comandă de bază, care se mișcă mult înainte, pentru a-și concentra eforturile sale pe operația la contact. Mult înaintat înseamnă în vecinătatea punctului de comandă de bază al brigăzii care acționează pe direcția efortului principal al diviziei. În același timp, servește ca stație principală în rețeaua de control, care primește cereri de la brigadă și batalioanele independente pentru sprijin și rapoarte ale situației de luptă. Punctul de comandă tactic coordonează cerințele de sprijin ale operațiilor nemijlocite cu punctul de comandă principal. Este conceput și destinat să fie un punct de comandă mic și foarte mobil, supraviețuirea sa fiind direct legată de mărimea sa redusă și de posibilitatea de a se deplasa rapid.

Pentru a controla și sprijini elementele introduse în luptă în operația la contact, punctul de comandă tactic, în mod normal, cuprinde cinci elemente de sprijin: loțiitorul comandantului pentru manevră, operații G3, operații G2, element de sprijin prin foc, elementul mobilitate și supraviețuire (celule de doi oameni). Autovehiculele care de-

servesc punctul de comandă înaintat sunt asigurate cu echipamentul de comunicații și accesorii de comandă și control.

Locuitorul comandantului pentru manevră trebuie să ia decizii pe loc, cu privire la toate aspectele operației la contact, pe baza intenției comandantului diviziei. Deși se concentrează pe operația la contact și pe unitățile care duc lupta, el știe starea operațiilor din adâncime și din spatele dispozitivului propriu. Deciziile luate trebuie transmise la punctul de comandă principal.

Sarcina principală a celei G3 operații (care este o extensie a secției operații din punctul de comandă principal) este de a asigura și menține posibilitatea de a vizualiza operația la contact, pe măsură ce se desfășoară, prin cunoașterea precisă a situației, a stării și locului unităților introduse în luptă, stabilește direct comunicații cu brigăzile introduse în luptă și batalioanele independente. Trimite permanent actualizările la punctul de comandă de bază, despre situația unităților. Resursele cerute de unitățile introduse în operație sunt trimise la G3 operații din punctul de comandă de bază, care alocă resurse și stabilește priorități. Elementul operații G2 este o extensie a G2 din punctul de comandă principal, culege și analizează informații din operația la contact și asigură informații curente unităților introduse în luptă. Menține comunicațiile cu ofițerii de cercetare de la brigadă și mai jos, responsabili cu acțiunile de cercetare la brigăzile de manevră, batalioane independente și companii de cercetare.

Aceste informații de la elementul G2 din punctul de comandă tactic se corelează cu informațiile disponibile la G2 din punctul de comandă de bază și permite G2 din P.C. Bz. să prevadă și să anticipeze deciziile adversarului.

(continuare în nr. 3 din august 2009)

Note:

1. *Military Doctrine Precise*, Regional Training Center, București, 1998, p. 200.

2. *Ibidem*, p.206.

Mutații cantitative și calitative în conflictele majore ale secolelor

LOCOTENENT TEODORA MAZERE

„Războiul este o problemă uriașă, evaluați-l în funcție de cei cinci factori: influența morală, condițiile atmosferice, terenul, comandantul și doctrina. Așa vă veți putea da seama de datele lui esențiale.”

(Sun Tzu)

Violența armată reprezintă o modalitate de manifestare obiectiv determinată, proprie acelor stadii ale omenirii în care organizarea socială, structura socială, forma de proprietate, forțele productive concretizează reprezentări eronate despre domeniul ontic al umanului; ea ilustrează situația precară a omului, imposibilitatea de a satisface nevoile existențiale în modalități pertinente.

Apelul la forța armată rămâne o manifestare socială posibilă cât timp omenirea nu conștientizează soluții alternative, posibilitatea intervențiilor sociale raționale pentru a preveni sau soluționa contradicții sociale.

Conflictul a apărut în urma dorinței de cucerire a unor locuri mai fertile din punct de vedere al agriculturii, din dorința de expansiune teritorială și economică, însă există și cauze ascunse (idile sentimentale) ale izbucnirii unor conflicte ce sunt acoperite de unele pretexte.

Războiul este definit de mulți autori ca o confruntare violentă între toate componentele activității sociale: politică, economică, diplomatică, ideologică, psiho-morală, informațională. Caracteristicile lui principale par a fi: concepție consonantă cu evoluția gândirii umane, decizie informaționalizată, execuție definită pe mulțimea mijloacelor ultraperfecționate, percepție moderată; strategia totală va înlocui strategia militară; dispariția clasicei frontiere între pace și război; acțiunile non-violente vor fi completate cu acțiuni militare; confruntarea militară - preventivă, amenințătoare, de descurajare pentru pace.

Conflictele armate înfățișează multe trăsături singulare, aspecte concrete foarte variate. Fiecare război este un fenomen puternic individualizat, încadrat într-un context de condiții istorice, politice, geografice, economice și strategice specifice, cu multe elemente și evenimente irepetabile.

Câmpul de luptă, ca spațiu în care se confruntă părțile beligerante, a înregistrat de-a lungul istoriei o evoluție continuă, generată în mod determinant de evoluția concepțiilor generale de ducere a războaielor.

Caracterul istoric al conflictelor armate este ilustrat și de modificările nealeatoare ce survin în modul de a fi concepute și realizate. Pe fondul general al devenirii sociale este inevitabil un prim stadiu, în care conflictele armate nu au încă forme distincte, în care nu se manifestă trăsăturile ce vor separa ulterior diversele tipuri de conflicte armate.

Dacă în primul Război Mondial, atât mijloacele tehnice și armamentul din dotarea trupelor, cât și concepția de ducere a războiului, exprimată prin „războiul de opoziție”, au determinat ca acțiunile militare să graviteze în zona imediată a aliniamentului de contact, acestea au căpătat o amploare considerabilă, fiind extinse pe adâncimi mari din

teritoriile statelor aflate în conflict, ca urmare a dezvoltării aviației și apariției rachetelor.

Războiul, ca fenomen social, a primit, de-a lungul timpurilor, diferite reguli de confruntare, instituindu-se, în cele din urmă, dreptul păcii și al războiului. Dar războiul acela al epocii lui „Tirez-vous messieurs les anglais“ nu mai există. În timpurile moderne, războiul s-a întors la arta antichității, devenind o confruntare de mișcare, la care participă armate profesionale, înzestrate cu mijloace perfecționate, cu sisteme de arme. În acest sens, putem aprecia că războiul, în calitate de conflict armat, cu doi sau mai mulți beligeranți, a trecut prin următoarele faze: a) războiul antic de invazie, declanșat prin surprindere, cu armate specializate, b) războiul clasic, caracterizat prin înfruntarea cavalească, de cele mai multe ori în limitele dreptului păcii și al războiului, între două armate aproximativ egale ca instruire, dotare și strategie (războaiele de tipul celor napoleoniene, precum și primul și cel de al doilea război mondial);

c) războiul modern, care are o mulțime de forme și expresii, de la cele clasice, în general, la cele non-contact, de la cele de sancționare sau impunere a unui anumit comportament, la cele teroriste; d) conflictul violent, care, la rândul lui, cuprinde conflictul armat, altul decât războiul cu beligeranți, și conflictul violent nearmat.

Unul din cele mai importante elemente ale confruntărilor este dat de spațiu. Caracteristica lui fundamentală în războiul modern este fluiditatea. Spațiul de luptă fluid este o suprafață de teren determinată de posibilitățile maxime ale marilor unități/unităților de a descoperi și angaja inamicul simultan la toate cele trei niveluri ale artei militare (tactic, operativ, strategic) în minimum două medii simultan, în scopul lovirii decisive a centrelor de gravitate/punctelor decisive ale acestuia și al înfrângerii lui psihice și fizice.

Luarea în considerare a factorului timp în desfășurarea conflictelor armate permite construirea unor modele ca structuri cu elementele temporale, la care să poată fi raportate războaiele din epoca contemporană. În literatura de specialitate se folosesc adesea denumiri

cum ar fi „război de lungă durată”, „război - fulger”, „acțiuni militare rapide”, „acțiuni fulgerătoare”. Departe de a avea doar o semnificație metaforică, aceste caracterizări redau ceva din esența fenomenului analizat, o dimensiune care poate diminua sau amplifica potențialul militar în desfășurare, numai că pentru a o pune în evidență este necesară și, în același timp posibilă, o operație de suprapunere comparativă între faptele reale și un model teoretic elaborat în conformitate cu acțiunea intenționată.

Dacă luăm în considerare scopurile, ritmurile și durata acțiunilor de luptă preconizate de Germania prin elaborarea planului strategic „Barbarossa”, avem imaginea unui război fulger.

Punctul central care poate fi luat ca sprijin pentru caracterizarea războaielor după durată ar fi ritmul mediu al derulării acțiunilor militare, din momentul declanșării lor prin deciziile politice și până în momentul opririi ostilităților pe câmpul de luptă ca urmare a unui deznodământ militar. Aceleași obiective pot fi îndeplinite în unele războaie într-un timp mai scurt, iar în altele într-o perioadă mai lungă sau niciodată. Un alt criteriu care se impune a fi luat în considerare privește intensitatea acțiunilor militare, densitatea sau rarefierea lor.

Dacă într-o perioadă istorică dată, dotarea tehnică, ritmurile stabilite și realizate conform unei concepții operativ - strategice duc la atingerea unor obiective de o amploare și o durată care nu diferă în mod esențial de cele obținute într-o perioadă anterioară, de către aceeași armată sau în conflicte desfășurate în alte regiuni ale globului de către armate diferite, se poate aprecia că pe coordonata temporală a războiului nu s-au produs schimbări care să determine elemente noi în caracterizare. Aprecierile se schimbă însă în situațiile când apar ritmuri mult mai rapide în derularea unor acțiuni militare, când sunt îndeplinite obiective militare de importanță strategică într-o perioadă destinată doar unor misiuni tactice sau cel mult de nivel operativ.

Posibilitatea comprimării mai multor acțiuni de luptă într-o perioadă de timp scurtă este determinată de performanțele armamentului și tehnicii de luptă moderne, cât și de inovațiile operativ strategice, care

permit realizarea în aceeași durată de timp a unui număr mare de activități sau trecerea la atacarea elementelor vitale ale sistemului advers. Numai prin asemenea restructurări în dotarea armatelor moderne, utilizate conform celor mai noi principii puse la dispoziție de teoria acțiunii eficiente, s-a putut ajunge la războaie între state care să fie denumite „războiul de șase zile” (conflictul din iunie 1967 dintre Israel și Egipt) sau care să schimbe inițiativa strategică dintr-o parte în alta și să determine o decizie militară în numai șaptesprezece zile (după cum s-au petrecut evenimentele în războiul arabo-israelian din 1973).

Războaiele locale postbelice au exprimat o altă imagine a conflictelor militare și a câmpului de luptă. Primele exemple cu caracter relevant privind noua înfățișare a conflictului armat și a spațiului în care acesta se desfășoară au fost Vietnam și Rwanda. Războiul din Golful Persic (un etalon al confruntărilor bazate pe tehnologii dezvoltate în scopul obținerii unor rezultate dar cu pierderi umane minime) a demonstrat că tehnica are o limită, un exemplu fiind eficiența măsurilor irakiene privind mascarea rachetelor Scud față de cercetarea executată de forța multinațională.

Tehnologiile avansate au determinat serioase mutații, calitative și cantitative în dotarea, structura și principiile de întreținere în luptă a forțelor și mijloacelor, în pregătirea și ducerea acțiunilor militare, în creșterea puterii și capacității de acțiune a trupelor.

Ostilitățile în câmpul de luptă reprezintă nu numai o confruntare a forțelor și mijloacelor, ci și o confruntare a inteligenței umane, conferind acțiunilor militare dinamism și violență, încordare și fermitate.

Lupta modernă constituie un domeniu de maximă preocupare în contextul actual, în care acțiunea tactică are o importanță majoră. În relația câmp-caracteristici-cerințe, ultimele sunt elemente care marchează principiile pentru menținerea luptei armate în sfera actualului și pentru adaptarea ei în viitor.

Încorporarea celor mai evoluat tehnologii în perfecționarea armamentului și tehnicii de luptă produc schimbări fundamentale în aspectul câmpului de luptă al viitorului.

Plecându-se de la ideea că majoritatea conflictelor au patru faze distincte și succesive (localizarea și identificarea adversarului, elaborarea strategiei de combatere, distrugerea și eliminarea adversarului, iar în cele din urmă, evaluarea efectelor obținute) se pot imagina scenarii de luptă cibernetizate. Însă toate aceste realizări depind în cea mai mare parte de factorul uman, iar obținerea unor rezultate pe măsura așteptărilor depinde de raportul tehnică-uman, de efortul depus din fiecare taler al balanței.

În acest context, în perioada care a urmat celui de-al doilea război mondial, în condițiile exacerbatei curse a înarmărilor, omenirea s-a trezit înconjurată treptat de armamente dintre cele mai sofisticate: de la cele care acționează pe fundul mărilor și oceanelor, până la cele desfășurate în spațiul extraterestru; de la cele individuale, până la rachetele balistice intercontinentale cu focoaase multiple. Înaltul nivel tehnologic, puterea de distrugere și precizia noilor mijloace de luptă au influențat hotărâtor evoluția fenomenului militar. Factorul care a exercitat influența cea mai mare, care a produs mutații radicale în concepțiile strategice asupra războiului a fost armamentul nuclear, în multitudinea tipurilor, caracteristicilor și destinațiilor sale.

După cum aminteam, războiul nu se ține doar pe uscat, uneori rezultatul final fiind dat de performanțele obținute în lupta pe apă. Pentru desfășurarea oricăror activități în mediul acvatic este nevoie de o platformă care să ofere condiții de trai similare celor de pe uscat și care să susțină uneltele necesare. Aceste platforme s-au specializat, apărând nave destinate numai luptei. După ce multe milenii lemnul și alte materiale naturale (piele, stuf, bambus) au fost singurele folosite în construcția navelor, începând cu secolul al XIX-lea este folosit la fabricarea navelor și oțelul.

Necesitatea existenței unei platforme speciale pentru ducerea acțiunilor de luptă în mediul acvatic, precum și caracteristicile acestui mediu au generat nevoia îngemănării armamentului a două categorii de forțe armate - marina și aviația. Această realizare tehnică a dus la creșterea razei de acțiune a flotelor, a micșorat timpul de lovire la o

distanță dată și a mărit mult dimensiunea teatrului de operații. Războiul aerian poate fi definit ca un tip de război în care forțele aeriene constituie principalul mijloc pentru obținerea succesului. Teoria războiului aerian a stat la baza constituirii aviației strategice și a apariției operațiilor aeriene strategice, iar bombardamentele aeriene au avut un rol important în diferite războaie, fără a constitui însă factorul decisiv în obținerea victoriei.

Războaiele dintre state sunt astăzi tot mai periculoase pentru omenire; potențele lor distructive se amplifică. În aceste condiții se impune ca orice diferend sau conflict între state să fie soluționat pe cale amiabilă, politică, pașnică, prin tratative, renunțându-se la război.

Apreciem că flexibilitatea organizațională reprezintă capacitatea structurilor militare de a se modela și redimensiona, oportun și eficient, în raport cu cerințele formulate de strategiile de securitate națională și, respectiv, militară a României pentru a răspunde riscurilor, amenințărilor și agresiunilor din mediul de securitate în care trebuie să acționeze. Aceasta implică, în același timp, capacitatea de îndeplinire a unei game diverse de misiuni, dispunând de o înzestrare și pregătire corespunzătoare, adaptabile la realitățile câmpului de luptă modern. Dincolo de această definiție generală însă, trebuie identificate soluțiile concrete de aplicat pentru a asigura flexibilitatea structurilor create în timp de pace pentru situații de criză și război.

Gândirea militară românească va trebui adaptată și astfel orientată încât să ofere soluții pentru a nu surprinde, ci pentru a pregăti sistemul național de apărare să asigure riposta potrivită pentru contracararea oricărui gen de riscuri, amenințări sau agresiuni îndreptate împotriva suveranității și integrității teritoriale a României: prin efort propriu sau în cadrul unei alianțe.

BIBLIOGRAFIE:

Tipologia conflictelor armate contemporane, Editura Militară, București, 1988.

Armaș Iosif, Purcărea Cornel, Duță Paul Dănuț - *Acțiunea militară la granița dintre milenii*, Editura Militară, București, 2001.

Bădălan Eugen - *Securitatea națională și unele structuri militare românești la cumpăna dintre milenii*, Editura Militară, București, 1999.

http://facultate.regielive.ro/seminarii/stiinte_politice/globalizarea_si_noua_ordine_mondiala-88143.html

http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/confl_asimetrice.pdf

Mediul internațional de securitate - tendințe și perspective -

LOCOTENENT-COLONEL ING. (REZ.) PETRU HARABAGIU

Motto:

*„Pe acest pământ nu există siguranță, ci doar oportunitate“.
(Douglas MacArthur)*

Mediul strategic internațional de securitate este într-o continuă schimbare, ca urmare a complexității interacțiunii și interdependenței fenomenelor și proceselor sociale, economice, politice, militare, demografice și ecologice din lume, ceea ce face ca statele să fie interesate de apărarea și securitatea proprie. Un asemenea exemplu îl reprezintă globalizarea, un fenomen complex, multidimensional și omniprezent, care generează efecte pozitive dar și negative, precum amenințările de securitate.

Deoarece globalizarea, riscurile și amenințările de securitate pun probleme tuturor țărilor, conducerea acestora caută soluții adecvate pentru a le depăși. O soluție viabilă împotriva riscurilor și ame-

nințării de securitate pare a fi integrarea regională. În ceea ce privește această integrare, statele adoptă o politică de securitate și apărare comună, folosind resursele umane, materiale, financiare și informaționale, participând fiecare, într-o manieră colectivă¹.

Un exemplu în acest sens este Uniunea Europeană, entitate politico-economică interguvernamentală internațională ce dispune de o politică proprie de securitate și apărare.

Inițiat în urma Summit-ului franco-britanic de la Saint Malo (1998), procesul de dezvoltare a dimensiunii de securitate și apărare a Uniunii Europene a cunoscut în ultimii ani o evoluție spectaculoasă, fiind în prezent una dintre cele mai dinamice zone ale proiectului european.

În iunie 1999, Summit-ul Consiliului European de la Köln a pus bazele instituționale ale Politicii Europene de Securitate și Apărare, prin adoptarea cadrului strategic prin care Uniunea Europeană urma să-și dezvolte propria componentă de securitate și apărare. Prin Politica Europeană de Securitate și Apărare, UE nu-și propune - iar momentan nici nu poate - să se substituie politicii de apărare și securitate naționale, care continuă să existe și să fie de competența fiecărui stat membru.

Progresele înregistrate au fost cu adevărat spectaculoase atât pe dimensiunea adaptării arhitecturii instituționale interne, dar și în exprimarea concretă a capacității operaționale a UE.

În prezent, Uniunea Europeană este pe deplin angajată în dezvoltarea unui profil global în arhitectura de securitate internațională, beneficiind de o viziune strategică, integrată în cadrul propriei Strategii de securitate, cât și de instrumentele necesare asumării unui rol operațional în domeniul managementului crizelor².

Mediul internațional de securitate. Noi amenințări ale securității mondiale

Perioada de pace și stabilitate fără precedent pe care o traversează Europa la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI se dato-

reață existenței Uniunii Europene. Ea este cea care a generat nu doar un nivel ridicat de dezvoltare economică pe continent, ci și o nouă abordare a securității, întemeiată pe soluționarea pașnică a disputelor și pe cooperarea internațională multilaterală, prin intermediul unor instituții comune³.

În anumite părți ale Europei, mai ales în Balcani, au existat după 1990 o serie de crize datorate reasezării geopolitice de la sfârșitul Războiului Rece. Ele au avut loc îndeosebi în interiorul statelor, și mai puțin între acestea. Forțe militare europene au fost trimise în regiuni precum Afganistan, Republica Democrată Congo sau Timorul de Est.

Este evident că un rol important în asigurarea securității europene l-a jucat SUA, atât prin angajamentele de securitate (luate în cadrul NATO) față de Europa, cât și prin sprijinul acordat integrării europene.

Experiența perioadei 1990 - 2004 a demonstrat că niciun stat, nici măcar o superputere precum SUA, nu poate aborda problemele globale de securitate de unul singur.

La 1 mai 2004, Uniunea Europeană devine actor economic global, definindu-se ca o uniune de 25 de state, reunind circa 450 de milioane de locuitori și producând circa 25% din PIB-ul mondial.

În anii '90 cooperarea și dialogul instituționalizat s-au manifestat în special la nivelul următoarelor organizații⁴:

- La nivelul NATO, care a deținut un rol esențial în întărirea securității euroatlantice după încheierea Războiului Rece. NATO a deschis și dezvoltat parteneriatul politico-militar, cooperarea și dialogul consolidat cu fostele state adversare, inclusiv România; a manifestat interes și receptivitate pentru primirea de noi membri; și-a demonstrat angajamentul de a contribui la prevenirea conflictelor și managementul crizelor, inclusiv prin operațiuni în sprijinul păcii (de exemplu, în Balcani).

- La nivelul ONU, mai ales prin intermediul Consiliului de Securitate, care a deținut un rol important în dialogul internațional pe tema securității și stabilității mondiale. Această importanță a fost confirmată și de conferirea, în anul 2001, a Premiului Nobel pentru Pace Organizației Națiunilor Unite și secretarului său general.

- La nivelul OSCE, care a reprezentat cea mai cuprinzătoare instituție regională de securitate (incluzând toate statele europene, Canada și SUA) și care a jucat un rol semnificativ în promovarea păcii și stabilității, în întărirea securității prin cooperare și în promovarea democrației și drepturilor omului în întreaga Europă.

OSCE s-a manifestat vizibil mai ales în domeniile diplomației, prevenirii conflictelor, managementului crizelor și reabilitării post-conflict.

La începutul secolului XXI actorii principali în domeniul securității sunt SUA, Europa, Rusia, China și Japonia, iar Zbigniew Brzezinski consideră că esența noii structuri de securitate a lumii se află în relația dintre SUA și Eurasia.

Mediul internațional de securitate a înregistrat o schimbare importantă după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001. Dacă, până la acest moment, fenomene precum terorismul, traficul ilegal de droguri sau arme, migrația ilegală, spălarea de bani acționau aproape separat, ulterior s-a descoperit că, în practică, ar putea fi observat un nexus al acestor probleme diferite, utilizat de către rețelele criminale interne și transfrontaliere, ca o cale de a îmbunătăți eficiența activității lor. A devenit evident faptul că următorul 11 septembrie 2001 este posibil în orice moment, cu diferite ținte, resurse, tehnici și rezultate.

În perioada 1990-2000 au avut loc, la scară mondială, 56 de conflicte armate majore, în 44 de zone diferite, cele mai multe producându-se între 1990 și 1994.

Conflictele au prezentat o serie de trăsături specifice⁵:

- producerea de victime în rândurile civililor. După 1990 circa patru milioane de oameni au pierit în războaie, 90 % dintre ei fiind civili;
- creșterea riscului înarmării și implicării copiilor în operațiuni de tip militar;
- dezvoltarea comerțului internațional cu arme;
- creșterea riscului utilizării (mai ales în scopuri teroriste) a substanțelor radioactive, substanțelor biologice sau chimice;

- dezvoltarea conflictelor generate de controlul surselor de petrol și gaze, sau pentru monopolul exportului unor materii prime și minerale⁶.

Momentul încheierii Războiului Rece și colapsul Uniunii Sovietice și a Tratatului de la Varșovia au făcut ca atât cadrul conflictelor, cât și cel al comerțului internațional cu arme să se schimbe în mod semnificativ. Principalul factor al dezvoltării acestui tip de comerț îl reprezintă surplusul de arme existent la sfârșitul războiului.

Noile amenințări au cuprins o arie largă de tensiuni și riscuri, precum⁷:

- tensiunile etnice;
- traficul de droguri, substanțe radioactive și ființe umane;
- criminalitatea organizată transfrontalieră;
- instabilitatea politică a unor zone;
- reîmpărțirea unor zone de influență;
- proliferarea entităților statale slabe, așa-numitele „state eșuate” (*failed states*), caracterizate prin administrații ineficiente și corupte, incapabile de a oferi propriilor cetățeni beneficiile asociate gestiunii în comun a treburilor publice.

O nouă categorie de riscuri sunt cele asimetrice, netradiționale, precum acțiuni armate sau non-armate deliberate, între care se pot enumera⁸:

- terorismul politic transnațional și internațional, inclusiv sub formele sale biologice și informatice;
- acțiuni ce pot atenta la siguranța sistemelor de transport intern și internațional;
- acțiuni individuale sau colective de accesare ilegală a sistemelor informatice;
- acțiuni destinate afectării imaginii unei țări în plan internațional;
- agresiunea economico-financiară;
- provocarea deliberată de catastrofe ecologice.

Modificările climatice reprezintă un risc nou ce poate determina mișcări sociale sau migrații, dar un alt factor de risc poate fi și depen-

dența energetică, având în vedere că Europa este cel mai mare importator mondial de petrol și gaze naturale.

Noi amenințări la adresa securității Uniunii Europene se profilează la orizont, dintre care trei se remarcă în mod deosebit: terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă, existența unor structuri statale slabe (*failed states*) și amplificarea crimei organizate.

Uniunea Europeană poate răspunde prin trei obiective strategice: asigurarea stabilității și buneii guvernări în vecinătatea imediată, pregătirea unui răspuns la amenințările de tip nou, crearea unei ordini internaționale bazate pe un multilateralism eficace.

Tendențe și provocări pentru mediul de securitate

Actualul mediu de securitate este influențat de schimbările și transformările continue generatoare de noi riscuri și amenințări. În contextul post-Război Rece, aceste provocări necesită o redefinire a conceptului de securitate, drept urmare, viitoarea agendă ar trebui să fie fundamentată pe noi modalități de abordare a riscurilor asimetrice și neconvenționale, înglobând noi tipuri de solidaritate internațională. Devine tot mai evident faptul că interesele și obiectivele de securitate ale statelor pot fi realizate doar prin cooperare internațională. Aceasta

cuprinde forme de acțiune conjugată ale statelor care împărtășesc interese și valori comune.

Europa evoluează spre un mediu de securitate prin cooperare, al cărui element definitoriu este integrarea politică și economică și extinderea comunității statelor care promovează valorile democratice. Deși riscurile apariției unei confruntări militare majore pe continent s-au diminuat semnificativ, continuă să existe fenomene de instabilitate și criză la nivel subregional, precum și tendințe de marginalizare sau izolare a unor state.

O provocare serioasă la adresa sistemului internațional este reprezentată de numărul în creștere al societăților fragile și, implicit, de inabilitatea acestora de a controla evoluțiile din interiorul propriilor teritorii. Asistăm, astfel, la dezvoltarea unor noi mecanisme de asigurare a securității continentale și globale, bazate pe prevenirea conflictelor, creșterea rolului modalităților diplomatice și a capacităților civile de management al crizelor.

Evenimentele de la 11 septembrie 2001 au evidențiat faptul că abordarea securității prin prisma factorului militar nu mai este suficientă (ținând cont de interdependențele globale și de noile riscuri).

Europa politică, al cărei act de naștere îl constituie reuniunea de la Nisa, tinde spre construirea unei politici externe proprii, pe aceleași baze ale promovării democrației și statului de drept, care reprezintă esența Noului Concept Strategic al Alianței. Efortul NATO și UE este direcționat spre un scop comun, doar modalitățile de acțiune diferă. Procesele de lărgire ale NATO și UE, deși diferite, sunt complementare și corespund relației dintre creșterea prosperității și asigurarea stabilității și securității pe continent.

Dezvoltarea Politicii Europene de Securitate și Apărare și întărirea capacităților europene de management al crizelor nu poate avea decât un impact pozitiv asupra NATO și legăturii transatlantice, atâta timp cât vor contribui la întărirea pilonului european de securitate și apărare.

România dorește să contribuie în mod direct la dezvoltarea politicii europene de securitate și apărare, atât la nivel politic, cât și militar. Alături de celelalte state membre, România contribuie la edificarea politicii europene de securitate, chiar înainte de a deveni membru a acestei organizații.

O Europă unită va reprezenta o singură voce, cea a unui partener euroatlantic, cu un potențial economic și militar pe măsura provocărilor proceselor de globalizare.

BIBLIOGRAFIE:

Brzezinski, Zbigniew (ed.), *The Geostrategic Triad - Living with China, Europe and Russia*.

Cowles Maria Green și Smith Michael - *Starea Uniunii Europene: risc, reformă, rezistență, relansare*, Vol.5, Editura Club Europa, 2002.

Duțu Petre Dinu Mihai-Ștefan - *Politica europeană de securitate și apărare - Cadrul de manifestare și dezvoltare a intereselor de securitate națională*, Lucrare discutată în ședința Consiliului Științific al CSSAS, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007.

Hazel Smith - *European Union Foreign Policy*, London, Pluto Press, 2002.

Klare Michael T. - *The Geography of Conflict*, in „Foreign Affairs”, Vol. 80, No.3, May /June 2001.

Mihăilescu Ilie Ioan, Elena Zamfir (coord.) - *Geopolitica integrării europene*, Editura Universității din București, 2003.

Mureșan Liviu, Pop Adrian, Bonciu Florin - *Studiul nr. 4, Politică europeană de securitate și apărare - element de influențare a acțiunilor României în domeniul politicii de securitate și apărare*, Institutul European din România - Studii de impact (PAIS II), București, 2004.

Pop Adrian - *Strategii de integrare europeană*, Editura Sylvi, București, 2003.

Solana Javier - *A Secure Europe in a Better World*, Thessaloniki European Council, June 20, 2003, la <http://www.eu.int./oressdata/EN/reports/76255.pdf>.

Tudorache Ovidiu-Adrian, *Conflicte de interese în Europa: NATO-OSCE*, în „Studii de Securitate”, vol. 2, nr. 1/2004.

Witman R. G. - *From Civilian Power to Superpower? The International Identity of the European Union*, London, MacMillan, 1998.

Note:

1. Dr. Petre Duțu Mihai-Ștefan DINU, *Politica europeană de securitate și apărare - Cadrul de manifestare și dezvoltare a intereselor de securitate națională*, Lucrarea a fost discutată în ședința Consiliului Științific al CSSAS, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007.

2. *Politica Europeană de Securitate și Apărare*, Departamentul pentru Integrare Euroatlantică și Politică de Apărare.

3. Javier Solana, *A Secure Europe in a Better World*, Thessaloniki European Council, June 20, 2003, la <http://www.eu.int./oressdata/EN/reports/76255.pdf>

4. Dr.Liviu Mureșan, Dr.Adrian Pop, Dr.Florin Bonciu, Studiul nr.4 - *Politica europeană de securitate și apărare - element de influențare a acțiunilor României în domeniul politicii de securitate și apărare*, Institutul European din România - Studii de impact (PAIS II), București, 2004.

5. Ibidem, p. 4.

6. Michael T. Klare, *The New Landscape of Global Conflict*, Henry Holt, New York, 2001; idem, *The Geography of Conflict*, in „Foreign Affairs”, Vol. 80, No.3, May/June 2001, p. 49-61.

7. Op.cit., p.5.

8. Strategia de Securitate Națională a României, la <http://www.mapn.ro/strategiasecuritate>

Conducerea forțelor și mijloacelor de apărare antiaeriană din fâșia diviziei pentru NATO

MAIOR LUCIAN OGLAGE

Sistemul de operare pe câmpul de luptă al apărării antiaeriene acoperă forțele împotriva atacurilor cu rachete și cu mijloace aeriene și împotriva supravegherii aeriene executate cu oricare din următoarele mijloace: rachete de croazieră, aeronave și elicoptere, vehicule aeriene fără pilot. Aceasta împiedică inamicul să realizeze interdicția aeriană pentru forțele proprii, oferind comandanților, în același timp, posibilitatea de a-și sincroniza manevra și puterea de foc. Deși toți membrii structurilor de arme întrunite îndeplinesc sarcini pe linia apărării antiaeriene, totuși, unitățile de artilerie/rachete antiaeriene cu baza la sol execută majoritatea misiunilor de apărare antiaeriană a Forțelor Terestre.

Amenințarea aeriană - descriere

Ca membre NATO, forțele armate ale României trebuie să fie pregătite să acționeze atât pe teritoriul național, cât și în alte teatre de operații, în cadru multinațional, conform acordurilor pe care țara noastră

tră le-a semnat. Operațiile desfășurate în cadru multinațional presupun, de cele mai multe ori, constituirea unor grupări de forțe la nivel operativ sau chiar strategic. Batalioanele de artilerie sau rachete anti-aeriene, prin organizarea și mijloacele la dispoziție, au posibilitatea și sunt destinate pentru a asigura acoperirea aeriană a unor forțe de nivel brigadă sau divizie de arme întrunite. Cunoașterea și analiza riguroasă a amenințărilor terestre și aeriene probabile dau posibilitatea comenziilor batalioanelor de artilerie/rachete anti-aeriene să pregătească și să conducă execuția operațiilor atât în cadru intern, cât și în alte teatre de operații, în cadru multinațional. Forțele Terestre ale României pot fi implicate în două tipuri diferite de conflicte militare:

1. În prima situație, va fi necesar să înfrunte, la scară regională, un inamic bine antrenat, modern, dotat cu echipamente de înaltă tehnologie. Acest scenariu are un grad scăzut de probabilitate, dar dezvoltarea capacităților și capabilității de luptă, în conformitate cu cerințele acestui conflict, reprezintă o prioritate.

2. În al doilea scenariu, va fi necesar să lupte cu state inamice sau entități care vor recurge la acțiuni teroriste sau alte forme de război neconvențional.

În aceste situații, posibیلی inamici pot fi :

- armate/forțe de masă constituite pe bază de recrutare;
- armate dispunând de forțe blindate, cu un nivel tehnologic mediu sau scăzut;
- armate/forțe bazate pe infanterie;
- forte neconvenționale/teroriste.

În afara operațiilor specifice luptei armate, Forțele Terestre vor participa și la operații de stabilitate și sprijin. Atât în cadrul conflictelor militare, cât și pe timpul operațiilor de stabilitate și sprijin, amenințarea aeriană va avea caracteristici noi. Efortul inamicilor potențiali va fi orientat spre supravegherea îndeaproape a capacităților de ripostă ale forțelor proprii, în scopul identificării și exploatării vulnerabilităților acestora și pentru a putea întreprinde apropiere asimetrică. O asemenea apropiere tactică/operativă asimetrică va căuta să anuleze

capabilitățile proprii fie evitând o confruntare directă cu acestea, fie contracarându-le prin mijloace neconvenționale. Capabilitățile aeriene principale pe care inamicii potențiali le pot întrebuința pentru a contracara puterea de luptă a forțelor proprii /alianței, includ:

- sisteme pilotate de cercetare, obținere de informații, supraveghere și localizare a țintelor - avioane și elicoptere, rachete balistice, arme de distrugere în masă, mijloace pentru războiul în domeniul informațiilor, sisteme de arme clasice, a căror evoluție continuă;

- sisteme de vehicule aeriene fără pilot, care au costuri scăzute și ușor de amortizat, rachete aer-sol, rachete de croazieră și rachete de mare calibru, sisteme de lovire de mare precizie - proliferarea acestora reprezintă o evoluție mai recentă.

Deplasarea și disponerea în teatrele de operații

Pentru deplasarea în teatrele de operații, în funcție de distanța până la acestea, unitățile de apărare antiaeriană se pot transporta pe calea ferată, naval sau aerian. Deoarece actualele teatre de operații sunt dispuse la distanțe mari, cele mai folosite mijloace de transport sunt cele aeriene și navale.

Pentru transportul naval, unei unități de artilerie/rachete antiaeriene de tip batalion îi este necesară o navă tip cargo. Transportul pe această cale se execută mai ales când în teatre există deja forțe, deoarece timpul de ajungere este destul de lung. Transportul aerian se execută mai ales în situații când se impune deplasarea urgentă de forțe pentru executarea unor manevre.

Pentru transportul personalului unui batalion de artilerie/rachete antiaeriene din organica unei brigăzi mecanizate sunt necesare șase avioane de transport de tipul C-130 HERCULES. De menționat că tehnica grea nu se poate transporta decât naval sau pe cale ferată. Totuși, pentru asigurarea minimă a apărării antiaeriene pe timpul debarcării, subunități de rachete antiaeriene CA-94 se pot transporta aerian inclusiv cu tehnica de rachete antiaeriene din dotare. Ocuparea și extinderea

AOR¹ se realizează prin intrarea forțelor luptătoare ușoare sau speciale, cu mijloacele de apărare antiaeriană organice.

Sistemele de artilerie/rachete antiaeriene cu rază scurtă de acțiune vor executa pregătirea informativă a câmpului de luptă și analiza factorilor misiune, inamic, teren, forțe proprii și timp și vor asigura apărarea antiaeriană a elementelor vitale ale grupării de forțe împotriva mijloacelor aeriene.

Dacă inamicul dispune de rachete balistice, comandantul grupării de forțe trebuie să asigure ca întăriri un batalion de rachete antiaeriene cu bătaie medie din organica regimentului de rachete antiaeriene. De exemplu, o grupare de forțe de nivel divizie este apărată antiaerian de un batalion de artilerie/rachete antiaeriene cu rază scurtă de acțiune (SHORAD) și un batalion de rachete antiaeriene cu rază medie de acțiune (HIMAD).

Înainte de ajungerea forțelor principale ale grupării, trebuie desfășurate obligatoriu unități înzestrate cu rachete antiaeriene cu rază medie de acțiune. Forțele principale vor fi introduse în raionul asigurat și se vor desfășura cu unitățile de apărare antiaeriană organice.

O dată cu începerea desfășurării forțelor luptătoare, unitatea de rachete antiaeriene cu rază medie de acțiune apără antiaerian forțele din zona de realizare a dispozitivului operativ/tactic, iar celelalte unități sunt destinate pentru apărarea antiaeriană a facilităților logistice sau de altă natură a grupării de forțe.

Conducerea luptei cu inamicul aerian

Un factor important al lanțului de comandă îl constituie stabilirea nivelurilor de exercitare a comenzii. Un sistem clar de Comandă și Control (C2) reprezintă o cerință fundamentală pentru orice operație, în special pentru cele de tip joint și multinaționale.

Din punct de vedere al subordonării (comandă și control cu delegare sau temporare), nivelurile de exercitare a comenzii pot fi:

A. Din punct de vedere al responsabilității operaționale

A.1.- Comandă integrală - FULL COMD

A.2.- Comandă operațională - OPCOM

A.3.- Control Operațional - OPCON

A.4.- Comandă tactică - TACOM

A.5.- Control tactic - TACON

B. Din punct de vedere administrativ și logistic

B.1. - Sub comandă pentru administrare - UCADMIN

B.2.- Sub comandă pentru administrare parțială - UCADMIN

LESS

6.3.- Sub comandă pentru mentenanța zilnică/curentă - UCDM

COMANDA	FULL	OPCOAA	OPCON	TACOOA	TACON	UC ADMIN LESS	UC ADMIN	UCDM
1 . angajarea separată pe baza misiunii formulate în operații a diferitelor componente ale forțelor	x	x						
2. formularea/darea misiunilor	x	x	x					
3. formularea /darea task-urilor	x	x	x	x				
4. delegarea statutului egal de comandă/control	x	x (5)	x (5)	x (5)				
5. delegarea statutului inferior de comandă/control	x	x	x	x				
6. coordonarea deplasărilor locale, zonelor cartiruite și în cadrul delimitat prin perimetrul zonei apărute	x	x	x	x	x			
7. responsabilitatea CSS	x	x	x	x		x	x	x

NOTE

1. Data la care intră în vigoare un anumit nivel de C2² va fi precizată prin GDT³. În cazul în care se cunoaște, se va preciza inclusiv data încetării nivelului de C2.

2. Un comandant poate angaja forțele aflate sub FULL COMD și OPCOM în orice scopuri, în timp ce forțele aflate sub OPCON pot fi angajate numai cu stabilirea prealabilă a unor anumite constrângeri cum ar fi cele care se referă la funcțiuni, timp alocat sau locuri de dispunere, impuse de eșalonul superior care a formulat misiunea.

3. Un comandant poate formula/da sarcini⁴ forțelor aflate sub TACOM dar numai în conformitate/concordanță cu misiunea primită de la eșalonul superior, care a stabilit subordonarea forțelor.

4. Definiția misiunii este: O formulare clară și concisă a task-ului comenzii și scopului acestuia (task-ului)⁵.

5. Doar cu acordul comandantului care deține statutul superior (al nivelului corespunzător de comandă).

Conducerea luptei cu inamicul aerian se execută de către comandant și echipa de luptă din punctul de comandă și constă în:

1. Cercetarea spațiului aerian și înștiințarea despre situația aeriană și pericolul atacului aerian prin:

- cercetarea prin radiolocație;
- cercetarea optică a spațiului aerian;
- exploatarea datelor despre inamicul aerian.

2. Aplicarea măsurilor de protecție aeriană.

3. Combaterea și nimicirea inamicului aerian - componenta de bază a luptei cu inamicul aerian - constă în totalitatea activităților desfășurate în PC și în dispozitivele de luptă ale unităților și subunităților de artilerie și rachete antiaeriene pentru obținerea, prin trageri de luptă, a unei eficacități maxime la țintă cu un consum minim de muniție. Pentru aceasta se execută următoarele activități:

- trecerea forțelor și mijloacelor în Stare de pregătire pentru luptă numărul 1;

- analiza și interpretarea datelor despre inamic și situația aeriană;
- luarea deciziei pentru combaterea inamicului aerian;
- darea misiunilor de foc;
- executarea focului antiaerian;
- controlul executării misiunii de foc;
- trecerea forțelor și mijloacelor în SPL 2 (3);
- întocmirea și înaintarea raportului de luptă.

4. Manevra forțelor și mijloacelor de apărare antiaeriană se execută în scopul apărării antiaeriene a unor noi obiective, scoaterii oportune a forțelor și mijloacelor de sub loviturile executate de inamicul aerian, concentrării efortului apărării antiaeriene la anumite grupări de forțe/obiective și refacerii capacității de luptă.

5. Refacerea capacității de luptă se execută, de regulă, concomitent cu îndeplinirea misiunii de luptă, precum și în perioadele de timp în care acțiunile de luptă au scăzut în intensitate și se realizează prin:

- redistribuirea efectivelor și tehnicii;
- repunerea în funcțiune a PC lovite de inamicul aerian sau terestru;

• repararea tehnicii de luptă;

• completarea cu personal și tehnică a structurilor care au suferit pierderi;

• organizarea și executarea decontaminării totale a personalului și tehnicii.

6. Asigurarea acțiunilor de luptă.

7. Controlul îndeplinirii misiunilor de luptă.

Batalioanele de artilerie antiaeriană din organica marilor unități care compun gruparea de forțe vor asigura o apărare antiaeriană echilibrată în zona de realizare a dispozitivului, dar vor coopera în mod obligatoriu cu rachetele antiaeriene cu bătaie medie.

Apărarea antiaeriană a grupării de forțe pe timpul ducerii luptei ofensive

Din punctul de vedere al apărării antiaeriene, concentrarea forțelor reprezintă masarea capabilităților apărării antiaeriene și antira-

chetă, pentru a apăra cu succes forțele și dispozitivele acestora, împotriva cercetării și a atacurilor aeriene sau cu rachete. Mixtarea capacităților reprezintă întrebuintarea unei combinații de sisteme de foc și cercetare, fapt ce compensează limitările unui anumit sistem prin capacitățile altuia, ducând la obligativitatea schimbării tacticii inamicului aerian. Un alt principiu este integrarea, care reprezintă coordonarea strânsă și sincronizarea efortului, precum și unitatea de acțiune, ceea ce maximizează eficacitatea forțelor. Acțiunile apărării antiaeriene trebuie să fie integrate în concepția comandantului grupării de forțe privind operațiile forțelor luptătoare, pe verticală și orizontală, și includ integrarea operațională în cadrul forțelor multinaționale.

Pe timpul ofensivei, comandantul unității de artilerie sau rachete antiaeriene trebuie să aloce forțe și mijloace pentru acoperirea unităților din gruparea de forțe/marea unitate, în special împotriva atacului cu elicoptere. Specificul amenințării aeriene determină, de asemenea, particularități de întrebuintare a unității de artilerie antiaeriană în toate tipurile operațiilor ofensive.

Prin natura misiunilor, operațiile ofensive au un caracter manevrier și dinamic. Când unitățile luptătoare se deplasează, sunt mult mai vulnerabile în fața elicopterelor și aviației. Ele sunt ușor de localizat și identificat de către aparatele de zbor deoarece posibilitățile de mascare sunt reduse.

Datorită acestor considerente, rolul apărării antiaeriene este foarte important în ofensiva mării unități. Sistemele de artilerie/rachete antiaeriene care acționează în sprijinul ofensivei trebuie să aibă posibilități de manevră și reacție rapidă împreună cu elementele mării unități, adecvate procedeeleor de atac ale aviației inamice.

Înaintarea spre contact

Înaintarea spre contact este un tip de operație care se execută pentru a restabili contactul cu inamicul. Principala caracteristică a deplasării spre contact este nevoia de informații despre potențialul și dispunerea inamicului, înaintarea spre contact are deseori ca finalitate

lupta de întâlnire. Fiecare parte dorește să câștige inițiativa sau să-l distrugă pe adversar și să-l forțeze să treacă la apărare. Înaintarea spre contact se încheie când se realizează contactul cu inamicul sau se ocupă obiectivele stabilite în afara contactului cu inamicul.

Amenințarea aeriană

Pe timpul deplasării spre contact, inamicul poate întrebuința elicopterele, rezervele antitanc mobile sau forțele de contraatac. De asemenea, poate întrebuința o resursă limitată de elicoptere de atac pentru o recunoaștere suplimentară în zona din spate a dispozitivului forțelor aflate în ofensivă.

De regulă, atacul cu elicopterele se planifică atunci când se așteaptă o pătrundere de succes a atacatorului. Obiectivele atacului vor fi unitățile din F.A.U., cele care se deplasează la flancurile dispozitivului de luptă al mării unități și unitățile blindate ale forțelor principale pe timpul manevrei de învăluire sau a atacului din flancuri.

Acțiunile aviației inamicului pot fi declanșate timpuriu pentru executarea recunoașterilor. O dată ce deplasarea spre contact se transformă în luptă de întâlnire, aviația va acționa împotriva zonei din spate a mării unități, pentru extinderea adâncimii focului și în sprijinul F.A.U. ale inamicului.

Apărarea antiaeriană

Comandantul unității/unităților de apărare antiaeriană trebuie să-și coordoneze efortul principal al apărării antiaeriene cu efortul grupării de forțe/mării unități.

Efortul principal pe timpul deplasării spre contact îl asigură batalionul sau gruparea destinată să execute manevra de învăluire sau întoarcere pentru lovirea flancului inamicului; în general, acest batalion nu va fi cel care conduce avangarda, ci următorul în dispozitivul forțelor principale.

Până la deplasarea laterală, comandantul unității de artilerie antiaeriană trebuie să urmărească situația pe câmpul de luptă. El trebu-

ie să analizeze terenul pe itinerarul de deplasare și să caute indicatori de bază privind intențiile inamicului. Compartimentul S2 Informații, ofițerii de legătură cu batalioanele sprijinite, celulele de comandă și control ale spațiului aerian de la marea unitate de arme întrunite de tip divizie vor furniza permanent informații cu privire la noile situații din zona de operații.

Gruparea multinațională de forțe în ofensivă

O grupare multinațională de tip divizie sau corp de armată poate executa ofensiva, în funcție de misiuni, în principiu, în două faze:

Faza I - Distrugerea inamicului de pe direcțiile de ofensivă și securizarea unui aliniament, concomitent cu distrugerea inamicului rămas în adâncimea dispozitivului propriu.

Etape:

1. Descoperirea elementelor inamicului care acționează în spatele trupelor proprii din FAI, identificarea și evaluarea intențiilor acestora.

2. Brigada de pe direcția principală trece la ofensiva din mișcare în scopul încercuirii grupării principale de forțe și capturarea și distrugerea lor.

3. Regruparea forțelor brigăzii într-un raion și securizarea acestuia.

Faza II - Dezvoltarea ofensivei pe două direcții, distrugerea inamicului încercuit dintr-o zonă importantă și securizarea unui aliniament.

Alocarea forțelor de apărare antiaeriană

Comandantul unității de artilerie antiaeriană din organica mării unități de arme întrunite de tip brigadă va sprijini efortul principal al acesteia folosind bateriile de tunuri 2×35 mm OERLIKON. Bateria de rachete antiaeriene C.A.-95 poate sprijini efortul principal al brigăzii, dar poate fi folosită și pentru ajustarea acoperirii antiaeriene a mării unități. Bateria de rachete antiaeriene C.A.-94 va fi folosită pe plutoane/grupe pentru apărarea antiaeriană a ariergărzii, flancgărzilor și avangărzii.

În cazul în care brigada primește ca întărire un batalion de tip GEPARD, pentru sprijinirea efortului principal, batalionul de artilerie antiaeriană organic va fi repartizat pentru apărarea antiaeriană a elementelor din zona din spate a dispozitivului brigăzii sau pentru apărarea punctelor critice.

Apărarea antiaeriană în zonele deșertice

Cele trei tipuri de deșert sunt:

- deșertul muntos - caracterizat de înălțimi muntoase sterpe, de parte de văi, care pot fi presărate cu râpe create de torente - terenul este potrivit pentru acțiunile tuturor tipurilor de mijloace de foc antiaerian;
- deșertul cu platouri stâncoase - are înălțimi stâncoase, piscuri cu pante abrupte, zone plate cu vizibilitate bună și văi erodate (de exemplu, în Afganistan);
- deșertul nisipos sau cu dune, are zone plate întinse, acoperite cu dune care se erodează continuu - dimensiunea dunelor, felul nisipului și intensitatea vântului pot afecta posibilitățile de deplasare în astfel de teren (de exemplu, în Irak).

Terenul deșertic permite, de regulă, operații în masă cu unități blindate, mecanizate și de elicoptere de atac. Dezavantajul creat de lipsa acoperirilor trebuie compensat prin surprindere, deplasare rapidă, dispunerea corespunzătoare a forțelor, siguranța comunicațiilor și înducerea în eroare a inamicului.

Comanda și controlul - orientarea cu ajutorul hărții este dificilă, legarea topogeodezică se realizează folosind mașina de legare topogeodezică sau GPS, acolo unde există. Azimutul de orientare se determină, de cele mai multe ori, folosind procedeul vizării simultane pe același astru.

Ocuparea poziției de tragere, manevra și camuflajul sunt dificil de realizat din cauza lipsei de vegetație. În prezent, zonele de deșert nu mai constituie un obstacol în ducerea operațiilor, în toate cazurile poziția de tragere este vizibilă pentru un observator aerian de la aproximativ 3.500 m înălțime din aer. Camuflajul tehnicii apare mai mare decât dunele care-l înconjoară.

Temperatura ridicată ziua și prezența permanentă a nisipului provoacă stricăciuni aparatelor mecanice și electronice. Filtrele de aer și de motorină trebuie să fie curățate după fiecare acțiune, uneori de două ori pe zi. Aparatele optice trebuie protejate, înainte ca lentilele să devină opace. Câmpul electric static, cauzat de vânturile fierbinți, interferează cu mijloacele radio și de radiolocație. Raza de virare a vehiculelor șenilate este limitată din cauza acumulării de nisip între roata motrice și șenilă.

BIBLIOGRAFIE:

1. F.T./A.A./3.1 - *Manualul pentru luptă al batalionului de artilerie/rachete antiaeriene din cadrul Forțelor Terestre, Sibiu, 2005.*
2. F.T./I.-1 - *Manualul pentru luptă al brigăzii mecanizate (infanterie, infanterie ușoară).*
3. *Manual de tactică pentru sistemul antiaerian calibru 35 mm OERLIKON.*
4. *Gândirea Militară Românească, nr.5/2005.*
5. *Revista Forțelor Terestre, nr. 4/2000.*
6. *Artileria și rachetele antiaeriene la a 88-a aniversare - Universitatea Națională de Apărare - Facultatea de comandă și stat major/Catedra Forțelor Terestre.*
7. *Ghidul ofițerului de stat major al Brigăzii 2 Vânători de Munte/2006.*

Note:

1. Area of responsibility - Zona de responsabilitate
2. C2 - Comandă-Control
3. GDT - Grup Dată-Timp
4. În documentele NATO - tasks
5. Conform AAP-6

TEATRE
DE OPERAȚII

Considerații privind principalii factori de risc la adresa forțelor coaliției și a populației locale din teatrele de acțiuni militare

COLONEL PETRU PAH

Geopolitica controversată, diferențele etnice sau religioase, competiția pentru zonele de influență și desfacere, accesul la resurse sau tehnologii avansate, evoluția armamentelor și a tehnicilor reliefează riscurile și pericolele actuale. Noua filozofie în geopolitică, în relațiile internaționale impune o nouă abordare a conflictului. S-au proliferat acțiunile de guerilă, diferențele etnico - religioase, războiul informațional, terorismul și alte conflicte de tip asimetric.

Evenimentele din 11 septembrie 2001 au transformat SUA, atitudinea americanilor și lumea în care trăim. Trăim într-o lume în care limitele se schimbă de la o zi la alta, în care dinamica socială întrece orice așteptări.

Prin amploarea și implicațiile pe termen lung, cât și prin impactul psihologic asupra opiniei publice mondiale, atacurile teroriste constituie consacrarea terorismului ca o nouă formă de război neconvențional și asimetric.

Angajarea fermă a României în lupta de combatere a amenințărilor teroriste, atât prin participarea la eforturile comunității internaționale, cât și prin măsurile interne luate în acest sens este una din misiunile strategice de bază ale forțelor armate pentru starea de pace, cu posibile implicații majore asupra securității naționale, dar mai ales la adresa forțelor participante la misiune.

Este de așteptat ca grupările teroriste să lovească asupra statelor care susțin coaliția și implicit asupra celor care participă efectiv cu trupe la destabilizarea sau anihilarea lor. Prezența trupelor în astfel de misiuni implică o serie de riscuri și amenințări la adresa securității naționale, implicit la adresa forțelor coaliției și, nu în ultimul rând, a populației locale din zona desfășurării acțiunilor militare.

Pentru a face o analiză a riscurilor și amenințărilor existente în principalele teatre de operații (Irak și Afganistan), am considerat că este necesară o definiție a acestora.

Riscul este o atitudine față de un pericol sau de o amenințare. El se asumă, se impune, se asociază, conștient, responsabil sau, dimpotrivă, în mod aleator, colateral, intempestiv. *„Nu există reguli pentru aprecierea riscului, așa cum nu există nici pentru alegerea unei soluții bune; aprecierea riscului este o chestiune de inteligență, dar și de cunoaștere și de experiență”*. Identificarea pericolelor, amenințărilor și riscurilor, ca și a provocărilor, sfidărilor și tensiunilor rămâne o chestiune cu un grad înalt de subiectivitate, dar și de cunoaștere a realității nemijlocite.

În opinia noastră, identificarea riscurilor și amenințărilor la adresa forțelor coaliției și populației locale în operații multinaționale presupune luarea în considerare a misiunii, inamicului (insurgenților), a terenului și condițiilor atmosferice, a membrilor coaliției, a timpului avut la dispoziție, a civililor etc.

Riscurile asociate misiunii implică evaluarea tipului și modului de îndeplinire a acesteia. Identificarea riscurilor asociate insurgenților se referă la situațiile și acțiunile care pot pune în pericol desfășurarea operațiilor și îndeplinirea misiunii.

Astfel, o serie de factori de risc apar ca urmare a unor erori rezultate din: evaluarea avantajelor potențiale oferite insurgenților de teren și starea vremii; inexactități în evaluarea capacității acestora; aprecierea capacității de colectare a informațiilor și a vulnerabilităților asociate capacităților; imprevizibilitatea modului de acțiune.

Evaluarea riscurilor constă în identificarea și localizarea acestora înainte de manifestarea consecințelor, ulterior transformarea datelor în informații pentru luarea deciziilor prin evaluarea impactului, a probabilității și cadrului de timp asociat riscurilor.

Considerăm că pe timpul desfășurării operațiilor multinaționale, riscurile se pot manifesta, indiferent de acțiunile insurgenților, atât în zonele unde există contact direct cu aceștia, cât și în zonele din afara spațiului controlat, unde acțiunile desfășurate sunt limitate sau inexistente.

În opinia noastră există trei tipuri de riscuri și amenințări specifice operațiilor multinaționale:

A. De factură militară

- Existența unei mari cantități de armament, muniție și explozivi asupra populației și folosirea acestora împotriva forțelor coalitiei, uneori sub pretextul diferitelor ocazii legate de ritualuri specifice religiei.

- Utilizarea în acțiunile diversioniste, de sabotaj și teroriste a unor serii diversificate de dispozitive explozive: proiectile de artilerie și mine anti - personal - elemente de muniții, fire electrice, sistem cu antenă pentru detonare comandată; proiectile de artilerie, bombe cu fitil detonant atașat la capsă pirotehnică și o alarmă de mașină ca inițiator comandat; elemente de muniție la care sunt atașate canistre cu combustibil, ușor inflamabil; grenade de mână (alte elemente de muniții) legate în serie; materialele explozive disimulate sub forma unor ornamente de perete (modelate și vopsite), jucării, obiecte de uz casnic etc;

- Folosirea pe scară largă a dispozitivelor de declanșare sub diferite forme: mecanisme electronice cu ceas cu temporizare programă-

tă, cu posibilități de detonare în intervale de timp diferite; mecanisme electronice cu ceas cu temporizare reglată, alcătuite din sisteme integrate cu ceas, asamblate împreună cu alte elemente electronice, disimulate sub diferite forme; mecanisme radio de detonare, compuse din receptor și declanșator; mecanisme de detonare pe bază de ceas deșteptător sau telefon mobil - cu acțiune la ora programată sau la efectuarea apelului etc.

• Disponerea de o întreagă gamă de armament și explozivi, în principal:

- piese de artilerie (aruncătoare de bombe, obuziere, tunuri de diferite calibre, până la 155 mm), recuperate prin diferite metode din vechile cazărmi distruse în timpul războiului sau abandonate în urma desfășurării acestuia. Nu excludem preocupările privind modificarea unor categorii de armament (aruncătoare de grenade) pentru creșterea puterii de distrugere, în scopul folosirii și cu alte categorii de muniție de calibre mai mari;

- lansatoare „temporizate“ montate pe șasiuri de autovehicule, dotate și cu dispozitive de autodistrugere;

- armament ușor de infanterie, pentru executarea atacurilor, de regulă, de către grupuri numeric reduse, slab organizate (de la una la câteva persoane), vizând în special forțele coaliției (militari aflați în misiune, convoaie logistice și umanitare, raioane de dislocare ale subunităților izolate și puncte de comandă ale acestora, aerodromuri), precum și lideri ai administrației locale și forțe de securitate proprii;

- puști semiautomate cu lunetă, la care sunt atașate amortizoare, favorizează executarea tragerilor asupra țintelor punctuale, bine protejate, de la distanțe mari, cu posibilități de mascare, protecție fizică și vizuală a poziției trăgătorului;

- veste explozive ce permit atentatorilor sinucigași infiltrarea în zone greu accesibile și aglomerate, efectul la obiectiv fiind în majoritatea cazurilor foarte mare.

Considerăm că nu este exclusă posibilitatea folosirii unor elemente de muniție (bombe de aruncător cal. 120 mm cu încărcătură chi-

mică), a instalațiilor de lansare a proiectilelor reactive sau a rachetelor cu diferite destinații (inclusiv rachete A.A.) disimulate. Efectuarea atacurilor de la distanță demonstrează reușita în îmbunătățirea posibilităților de executare a atacurilor indirecte asupra bazelor coaliției.

În opinia noastră, forțele insurgente vor continua să execute atacuri în zona aeroporturilor/aerodromurilor pentru a crea o stare de nesiguranță a activității de zbor atât pentru aeronavele coaliției, cât și pentru zborurile comerciale.

Făcând o analiză a riscurilor de natură militară menționate, a cauzelor care au dus la incidente de diferite categorii, majoritatea soldate cu pierderi de vieți omenești, opinăm că acestea s-au datorat în mare măsură folosirii de către insurgenți a diferitelor categorii de tehnici, echipamente, armamente și muniții în principal:

- DEI (dispozitiv exploziv improvizat), în urma exploziei detonând muniția existentă în interiorul tehnicii;
- atacuri asupra tehnicii de luptă cu armament ușor și AG - 7;
- mine antitanc, în special pe itinerariile de deplasare a forțelor coaliției;
- rachete, în special asupra bazelor militare, în intervalele de timp când majoritatea personalului se afla încartiruit;
- armament ușor de infanterie pe timpul schimbului de focuri în cadrul misiunilor de luptă, pe timpul intrării sau ieșirii din ambuscade;
- mortiere de la distanțe suficient de mari, dar în măsură să-și îndeplinească obiectivul;
- misiuni de observare, ulterior detonarea unor DEI.

B. De ordin natural

Condițiile de stare a vremii pot influența semnificativ operațiile forțelor întrunite, în opinia noastră, cu atât mai mult acțiunile desfășurate de insurgenți, sprijiniți sau nu de populația locală din zona desfășurării acțiunilor militare.

Temperaturile ridicate de peste 45⁰ Celsius, de obicei în orele amiezii, coroborate cu furtunile de nisip ce influențează vizibilitatea,

reducând-o chiar la câțiva metri, au influențe majore asupra desfășurării cu succes a misiunilor.

Precipitațiile abundente sub formă de ploaie în zonele deșertice, îndeosebi în sezonul ploios, canalizează desfășurarea acțiunilor în principal pe căile de comunicații, terenul argilos îmbâcsit de apă nu permite infiltrarea rapidă a acesteia, punând serioase probleme tehnicii și echipamentelor folosite în misiune.

Acțiunile în terenul muntos, îndeosebi în Afganistan, sunt influențate de: relieful compartimentat și existența unor porțiuni de teren greu accesibile; limitarea întrebunțării tuturor categoriilor de tehnică; abundența spațiilor de teren asupra cărora nu se poate executa focul și a căilor de acces ascunse, cunoscute doar de insurgenți; posibilități reduse de observare, orientare, indicarea obiectivelor și corectarea focului; existența posibilităților blocării drumurilor și creării de ambuscade etc.

Poluarea mediului, fenomen ce poate fi resimțit în special în zonele urbane cu activități industriale, poate avea efecte negative asupra membrilor coaliției și nu numai. Folosirea apei potabile numai din surse autorizate are efect major asupra sănătății personalului coaliției și a întregii populații din zona desfășurării acțiunilor, luând în considerare faptul că rețeaua de canalizare din majoritatea orașelor este precară, cu posibilități de infiltrare a apelor reziduale în straturile de apă freatică, iar folosirea acesteia ar facilita producerea de boli diareice, hepatită, febră tifoidă, în special în perioadele călduroase.

Prezența în majoritatea zonelor deșertice și a celor montane a șerpilor veninoși (familiile viperei și cobrei), a scorpionilor negri (considerați cei mai periculoși), a păianjenilor și, nu în ultimul rând, a unei game variate de plante care pot provoca boli ale pielii și otrăvirea organismului prin atingere sau consum, pot influența în mod semnificativ activitățile specifice teatrelor de acțiuni militare.

C. De ordin social

Această categorie de risc este atribuită în cea mai mare parte populației din zona desfășurării acțiunilor militare. În cele două teatre de

operații (Irak și Afganistan) se datorează în primul rând lipsei de educație (rata de analfabetism ~ 60%) ușor manipulabilă. În al doilea rând, trebuie să avem în vedere faptul că peste 95% din populație este de credință islamică, cu obiceiuri, sărbători și tradiții specifice. Nu în ultimul rând, este demn de luat în seamă faptul că hrana populației locale este specifică Islamului.

Pe fondul celor menționate anterior, populația poate manifesta: reacții diferite, uneori necontrolate; fanatism religios; instabilitate emoțională până la agresivitate; instabilitate în ceea ce privește loialitatea.

Adâncirea sentimentului de dezamăgire al unora dintre localnici față de evoluția nefavorabilă a situației interne, generată îndeosebi de persistența problemelor de securitate și economice, care tind să se cronicezeze, poate conduce la schimbarea percepției populației față de reușita procesului de stabilizare și reconstrucție a țării, situație care va continua să fie exploatată de forțele insurgente.

Astfel, se menține tendința de atragere a unor membrii și funcționari ce fac parte din diferite structuri ale administrației locale, de securitate, sau chiar cei folosiți de forțele coalitiei (interpreți - sub amenințare și șantaj) în diferite grupări de rezistență constituite pentru a acționa împotriva forțelor coalitiei, concomitent cu procurarea de informații despre structurile nou înființate.

În concluzie, estimarea riscurilor și amenințărilor specifice actualelor teatre de operații este mai mult o artă decât o știință, depinzând în bună măsură de lecțiile învățate din incidentele, evenimentele, situațiile anterioare, din analiza intuitivă și, nu în ultimul rând, de experiența personală.

BIBLIOGRAFIE:

1. Alvin Tofler, *Șocul viitorului*, București, Editura Politică, 1973.
2. www.stratisc.org Francois Caron, L'Appreciation du risque militaire.
3. Pericol - reprezintă o primejdie, adică o situație care poate duce la degradarea unui sistem sau proces, la distrugerea unei entități

(Dictionaire de la langue francaise. Encyclopedie, noms communs, noms propres, 1995).

4. Amenințarea - semnifică o acțiune ostilă, cu scopul de a intimida. Ea poate fi exercitată în mod direct de cel care amenință. Ecartul dintre o realitate (acțiune) și perceperea ei ca amenințare este foarte mic și greu de identificat (Dictionaire de la langue francaise. Encyclopedie, noms communs, noms propres, 1995).

5. Risc - primejdie (pericol) căreia i se poate evalua (măsura), până la un anumit punct, eventualitatea, care poate fi mai mult sau mai puțin previzibilă (Dictionaire de la langue francaise. Encyclopedie, noms communs, noms propres, 1995).

6. Doctrina pentru operații întrunite ale forțelor armate, București, 2003.

Terorism, acțiuni și reacții

LOCOTENENT-COLONEL ILIE PENTILESCU

„Terorismul a devenit arma sistematică a unui război care nu cunoaște granițe și rareori are o față”.

(Jacques Chirac)

Terorismul în sine folosește deliberat și sistematic mijloace violente ori amenințări care trebuie să aibă ca rezultat provocarea de neîncredere, teamă, panică, nesiguranță, ignorând orice norme umanitare. Scopul acestuia este de a afecta grav atât structura socială, cât și individul, luat separat, prin distorsionarea cadrului de percepție a imaginii societății de care membrii acesteia depind și în care își pun toată încrederea.

Motivat politic, terorismul presupune totdeauna un pronunțat simț al frustrării, al unei nedreptăți sau in Justiții sociale ori politice. El blamează de fiecare dată o instanță sau o autoritate politică, considerând că in Justiția nu poate fi înlăturată decât printr-o metodă violentă. Din această cauză, fenomenul s-a și autodefinit ca fiind „tactica ultimei soluții”.

Dacă primele acțiuni de tip terorist au avut un impact minim - este vorba de terorismul primitiv, care probabil a apărut o dată cu primii oameni, terorismul inteligent al secolului XXI folosește forma acută extrem de agresivă și de periculoasă, iar perspectiva unui secol terorist este extrem de îngrijorătoare, din cel puțin trei motive:

- conflictualitatea prezentă în societate a produs terorismul, iar începutul secolului al XXI-lea este unul extrem de sumbru într-o lume diversificată, caracterizată de decalaje economice, contradicții ireconciliabile, antinomii și crize profunde;

- terorismul este o acțiune surprinzătoare, violentă și virulentă;
- terorismul deține inițiativa tactică și chiar inițiativa strategică.

Din aceste motive, reacția la terorism este în general tardivă, insuficientă, greoaie și disproporționată. În cele mai multe cazuri, ea se prezintă ca o acțiune asupra efectelor, nu asupra cauzelor. Structurile de forță sunt, la ora actuală, singurele care pot și trebuie să acționeze împotriva fenomenului terorist, să reacționeze rapid și eficient pentru înlăturarea efectelor acestuia.

Pentru aceasta, ele trebuie să țină pasul cu noile provocări, să devină flexibile și adaptabile rapid noilor situații, fiind în măsură să-și îndeplinească în mod eficient misiunile ce le revin.

Reacția la terorism este una din principalele caracteristici ale acțiunilor antiteroriste și contra-teroriste, neputând lipsi fermitatea, inteligența, flexibilitatea și rapiditatea pentru combaterea acestuia.

*

* *

Cu toate controversele și nelămuririle care există cu privire la acest fenomen, majoritatea țărilor, organizațiilor și organismelor militare au luat numeroase măsuri pentru combaterea acestui fenomen sau, cel puțin pentru punerea lui sub un anumit control. Terorismul este un fenomen extrem de complicat și amplificat, încât nu se poate ajunge cu nicio ușurință nici la o definiție a lui unanim acceptată, nici la un sistem coerent și unitar de politici și strategii de combatere.

Pentru început, oamenii, instituțiile, statele și organismele internaționale își propun să realizeze rapid și eficient un minimum de măsuri de protecție și de apărare. Problematika originilor, a cauzelor și izvoarelor terorismului este foarte importantă în cunoașterea și gestionarea acestui fenomen, care deocamdată pare mult prea complicat pentru a putea fi abordat unitar și coerent.

Strategiile de combatere a terorismului pun în operă numeroase decizii politice luate în acest sens. Practic, după atacurile de la 11 septembrie 2001, nu există stat, organizație internațională, alianță sau coaliție care să nu fi abordat, într-o formă sau alta, problema combaterii terorismului.

De problematica terorismului se preocupă și țările care fac parte din Comunitatea Statelor Independente. Pe 24 ianuarie, la Moscova, a fost adoptat un plan de acțiune și de luptă împotriva terorismului, el fiind o continuare a unei cooperări de câțiva ani în acest domeniu între țările care alcătuiesc CSI.

China a declarat, la rândul ei, că susține, ca și în trecut, lupta împotriva terorismului de orice fel, întrucât ea însăși se consideră a fi victimă a terorismului. Ea acționează, după declarațiile oficialităților de la Beijing, împreună cu comunitatea internațională, împotriva rețelilor și organizațiilor teroriste.

Deciziile și acțiunile acestea sunt importante, dar ele se cer aplicate, și deci concretizate și eficiente împotriva rețelilor și organizațiilor teroriste. De aceea, strategiile de combatere a terorismului trebuie să definească clar forțele, mijloacele, sistemele de pregătire și de acțiune pentru combaterea terorismului de orice fel. Ele pot fi strategii directe, prin care se fixează forțele, mijloacele și modalitățile de lovire directă a bazelor și rețelilor teroriste, așa cum s-au petrecut lucrurile în Afganistan, sau indirecte, prin care se vizează lichidarea surselor și resurselor materiale și financiare ale terorismului, eradicarea cauzelor și situațiilor care generează terorism.

*

*

*

Acțiunile împotriva terorismului sunt numeroase și cu o foarte largă arie de cuprindere. Ele pot fi:

- informaționale;
- de monitorizare;
- de cunoaștere, analiză și evaluare;
- de protecție împotriva acțiunilor și actelor teroriste;
- de eradicare a cauzelor terorismului;
- de înlăturare sau ameliorare a efectelor;
- de combatere a rețelelor și organizațiilor teroriste;
- de descurajare a terorismului;
- de distrugere a suporturilor de orice fel (politice, ideologice, financiare, economice) ale terorismului;
- de combatere a statelor care sprijină terorismul.

Aceste acțiuni se desfășoară, într-o formă sau alta, de întreaga societate, dar mai ales de serviciile de informații și de instituțiile de forță. Practic, toate serviciile de informații și toate structurile de forță trebuie să participe la combaterea terorismului.

Forțele care participă la operațiile împotriva terorismului sunt sau ar putea fi următoarele:

- structurile de informații;
- armata;
- jandarmeria;
- poliția;
- structurile militare de protecție și pază;
- alte structuri de forță (brigăzi și detașamente antiteroriste, structuri de protecție, de pază și ordine);
- instituțiile private și ONG-urile.

Aceste structuri pot primi misiuni diferite, potrivit unor planuri dinainte stabilite și situațiilor concrete. Aceste strategii de combatere a terorismului trebuie să fie flexibile și ușor adaptabile situațiilor concrete.

Armata poate participa la operațiile speciale împotriva terorismului în calitate de forță principală - care organizează și conduce ast-

fel de operații, sau în calitate de forță de izbire, de distrugere a centrelor de greutate ale structurilor și rețelelor teroriste.

Această dublă ipostază presupune:

1. În calitate de forță principală:

- detectarea prin grila senzorilor de informație și prin forțele speciale, a centrelor și bazelor de antrenament ale organizațiilor teroriste;

- lovirea, prin mijloace militare, îndeosebi cu aviația și forțele speciale, a centrelor vitale, a bazelor de antrenament, a depozitelor și infrastructurilor teroriste din zonele de falie și oriunde s-ar afla ele;

- declanșarea luptei împotriva țărilor și regimurilor politice care practică, adăpostesc, finanțează și susțin acțiunile teroriste;

- participă la operații de căutare și distrugere a rețelelor și bazelor teroriste din zonele de falie;

- desfășurarea unor operații speciale împotriva terorismului.

2. În calitate de forță de izbire:

- lovirea centrelor de greutate ale rețelelor și organizațiilor teroriste;

- participarea cu forțe speciale la căutarea și distrugerea grupărilor rețelelor teroriste, și anume: căutarea și distrugerea, de către vânătorii de munte, cercetași, infanterie, mijloace de cercetare și lovire aeriană sau aero-terestră a bazelor și locurilor de ascundere a grupărilor și rețelelor teroriste în munți, în lacune, insule, pe mare, pe fluvii și râuri interioare, precum și sprijinirea logistică și tehnic informațională a altor structuri specializate în combaterea terorismului.

Operațiile speciale împotriva terorismului se cer concepute în așa fel încât să răspundă prompt exigențelor noului tip de confruntare. Ele pot avea nivel strategic sau operativ și pot fi desfășurate de structuri militare aliate, de coaliții sau de grupări de forțe naționale. De asemenea, ele pot fi operații militare, operații militaro-civile, regionale sau naționale. Acestea pot preceda un război de tip clasic, se pot desfășura oricând și se caracterizează prin:

- amploare variabilă;

- intensitate mare, sau adecvată;

- caracter inter-arme și inter-categorii de forțe armate;
- caracter antiterorist, contra-terorist, antiinfrațional, împotriva crimei organizate, rețelelor mafiote și traficante;
- caracter militar sau militar-civil;
- arie teritorială mare;
- diversitate de acțiuni.

Armatele nu pot fi întrebuințate fragmentat, pe grupuri mici, în acțiuni de mică amploare. Este adevărat, unele dintre formațiunile de cercetare și forțele speciale pot fi întrebuințate, în situații deosebite și pentru îndeplinirea unor misiuni de acest fel.

De aici rezultă dificultatea înțelegerii și evaluării fenomenului terorist și a punerii în aplicare a măsurilor de protecție a cetățenilor și instituțiilor, de prevenire a unor atacuri și de combatere a organizațiilor și rețelelor teroriste.

Terorismul este un fenomen atipic, frustrant, care nu are nicio legătură cu civilizația modernă. Dimpotrivă, este împotriva ordinii propusă de civilizația modernă. El se prezintă ca un anacronism, ca un cancer care se infiltrează peste tot și nu poate fi controlat decât prin măsuri ferme, care nu sunt și nici nu pot fi agreate nici de societate, nici de firme, nici de instituții, nici de individ. De fapt, și acesta este unul dintre obiectivele terorismului.

Practic, războiul împotriva terorismului este un război planetar, multidimensional, permanent, care-și va structura forțele, mijloacele, resursele și acțiunile, în funcție de o gamă largă de scopuri și obiective politice, economice, financiare și de altă natură. Natura războiului împotriva terorismului este tot atât de fluidă - și, de aceea, greu de gestionat - ca și natura războiului terorist, dar de cealaltă parte a axei.

Cultura și religia - componente esențiale ale dimensiunii civile în operațiile militare

LOCOTENENT-COLONEL DR. VALERICĂ CRUCERU
PROFESOR RADU IFRIM

„Se petrece ceva nou în lume; nu sfârșitul istoriei, nu ciocnirea civilizațiilor sau declinul final iremediabil către vreo anarhie criminală. Mai degrabă, suntem la un punct și la un moment când practicile, instituțiile și modurile de viață bine delimitate, predictibile sau familiare fac loc realităților nedefinite, difuze, producătoare de anxietate și violențe“.

(Kenneth Jowitt)

Este bine cunoscut faptul că după încheierea „Războiului Rece“ situația geopolitică a suferit numeroase schimbări la nivel global, pe multiple planuri (militar, economic, politic și social), acestea conducând către o nouă abordare în domeniul relațiilor inter-statale, în mod firesc, conflictele specifice perioadei post-Război Rece au cunoscut și ele transmorfozări, atât de ordin conceptual, cât și în sfera managerierii, transmorfozări legate de apariția dezechilibrelor multiple și interferența numeroșilor actori nonstatali (mișcările funda-

mentaliste, grupările teroriste, organizațiile neguvernamentale, minoritățile etnice și religioase etc.).

Ca urmare a noii ecuații de securitate la nivel regional și global, asistăm la o nouă abordare a managementului conflictelor, abordare bazată pe o altă relaționare cu mediul civil, ca factor esențial în asigurarea stabilității și menținerea păcii. Dimensiunea civilă a operațiilor militare capătă astfel noi valențe, în întreg spectrul de acțiuni, în toate teatrele de operații.

Organizații ca ONU și NATO se implică activ în operații contra terorismului și de menținere a păcii, adoptând politici de securitate adecvate și promovând rezolvarea conflictelor prin implementarea de noi concepte, dezvoltarea de noi structuri, dar și prin implementarea unui nou mod de relaționare cu națiunile-gazdă. S-a efectuat astfel trecerea de la modul tradițional de ducere a războaielor, spre operații cu concentrare pe dimensiunea civilă. NATO - ca organizație militară complexă - a adoptat, dezvoltat și implementat noi abordări ale conceptelor de execuție a operațiilor militare, în concordanță cu cerințele actuale și situațiile reale din teatrele de operații. Securitatea alianței rămâne însă subiect al unei multitudini de riscuri militare și nonmilitare, multidirecționale și adesea dificil de prevăzut.

Când vorbim despre dimensiunea civilă a operațiilor militare facem referire la areale și oameni. Dimensiunea civilă include, dar nu se rezumă la teritoriul pe care coexistă populațiile locale împreună cu autoritățile și diverse alte organizații, teritoriul pe care se desfășoară operații militare, denumit generic teatru de operații. Dimensiunea civilă înseamnă și influența mediului politic, social și economic asupra operațiilor, în condițiile în care perioada contemporană marchează o accentuare a acestor influențe.

Prin comparație, istoria artei militare ne arată că până în urmă cu câteva decenii succesul în operațiile militare era reprezentat de descoperirea, angajarea oportună și nimicirea/neutralizarea/anihilarea armatelor adversarului, în ultimele decenii însă, succesul într-un conflict este analizat din perspectiva rezultatelor obținute și nu din perspectiva

distrugerilor provocate forțelor inamice, de unde și impunerea unui nou concept denumit operații bazate pe efecte, dezvoltat și implementat de NATO în contextul transformării sale. Controlul spațiului de angajare, dezvoltarea și aplicarea posibilităților de acțiune ale mijloacelor tehnice moderne conferă noi dimensiuni operațiilor militare. Aceste tipuri de operații sunt proiectate și articulate însă în funcție de realitățile mediului civil din viitorul teatru de operații.

În cadrul operațiilor militare, dimensiunea civilă este abordată și gestionată în primul rând prin cooperarea civili - militari (CIMIC), materializată în principal prin cooperarea cu autoritățile și populația locală, cu diversele organizații prezente în zona de operații, urmărind ca efect stabilizarea zonei, perceperea pozitivă a prezenței forțelor militare, obținerea și menținerea cooperării reciproc avantajoase.

În cadrul structurilor militare, CIMIC reprezintă o interfață complexă, activă și dinamică, între mediul civil și forța militară dislocată în diferite teatre de operații, cu misiuni diferite și, implicit, cu mijloace de realizare diferite. Spectrul operațiilor CIMIC este extins, fiind generat de o dimensiune civilă complexă, cu situații variate în zonele de responsabilitate. Din acest motiv, CIMIC are un rol deosebit care implică o bună cunoaștere a multiplelor dimensiuni, aspecte și implicații conexe misiunilor desfășurate, pentru a veni în sprijinul îndeplinirii acestora prin intermediul funcțiilor sale principale: realizarea legăturii civili - militari, sprijinul acordat forței militare și sprijinul pentru mediul civil.

Pentru realizarea acestor funcții, personalul CIMIC trebuie să posede un bagaj de cunoștințe bogat și să posede abilități de comunicare deosebite cu reprezentanții mediului civil. A devenit evident faptul că o bună cunoaștere a mediului operațional, o raportare adecvată la realitatea din teren și o eficiență relaționare cu populația locală pot contribui decisiv la realizarea obiectivelor propuse și la succesul misiunii grupărilor militare. Aceste misiuni pot avea loc în orice parte a mapamondului, implicând necesitatea de adaptare rapidă la medii operaționale diferite, contactul cu culturi diferite, relaționarea cu populații

diferite. Aici intervine CIMIC, acționând pe domeniile sale de specialitate funcțională: administrație civilă; infrastructură civilă; asistență umanitară; economie și comerț; afaceri culturale.

Dintre acestea, pentru abordarea eficientă a dimensiunii civile a operațiilor militare o importanță deosebită o are domeniul afacerilor culturale. Acesta prezintă o astfel de importanță întrucât cunoașterea elementelor de specific cultural precum religia, concepția despre lume și viață, cutumele, dominantele privind percepția asupra străinilor pot fi premise favorizante ale unei apropieri de populația autohtonă, crearea unei imagini pozitiv-justificative a legitimității prezenței forței militare și poate preveni apariția unor eventuale disonanțe, generante tanțențiale ale unor tensiuni potențial interferente cu obiectivele și realizarea misiunii.

Studiile moderne au adus în prim-plan și dihotomia militar-non-militar, în acest sens Barry Buzan făcând o distincție clară între dimensiunea militară a securității și cea nonmilitară. Potrivit concepției acestuia se disting: dimensiunea militară, dimensiunea politică, dimensiunea economică, dimensiunea de mediu și dimensiunea socială. Aceasta din urmă vizează sustenabilitatea, în condiții acceptabile de evoluție, a componentelor tradiționale de limbă, cultură, religie, identitate națională și obiceiuri.

Contactul și coexistența pe durate mai scurte sau mai lungi de timp cu anumite culturi puternice este un factor demn de luat în seamă în toate fazele desfășurării operațiilor militare, indiferent de natura lor. Elementele de natură culturală trebuie observate, analizate și cunoscute cu atenție de către militarii forțelor aliate. Pentru asigurarea reușitei misiunii este necesară reducerea așa-numitului „risc cultural“. Când vorbim de „risc cultural“ ne referim la posibilitatea perceperii intenției și a acțiunilor militarilor forței ca ostile de către populațiile locale din zonele de operații.

Ceea ce este considerat normal în culturile occidentale, cum ar fi atitudinile, gesturile, comportamentele, exprimările verbale și non-verbale, pot fi percepute ca inacceptabile sau intolerabile de către

apartenenții altor culturi. Modul de adresare în relaționarea cu localnicii și reprezentanții acestora, salutul, gesturile ce exprimă respectul, tratarea în funcție de poziția sau statutul social, schimbul de cadouri, eticheta și cutumele locale, modul de viață al localnicilor sunt extrem de importante. Cunoașterea culturală poate fi utilizată în mod eficient pentru:

- prevenirea apariției unor tensiuni inutile între populația locală și militarii forței;
- înțelegerea modului în care îi pot afecta pe localnici acțiunile contradictorii tradiției și culturii lor;
- intuirea comportamentului populației locale în anumite situații;
- creșterea comunicării și a cooperării.

În acest fel se realizează apropierea față de populațiile locale, câștigarea încrederii, obținerea conformării și realei cooperări cu militarii forțelor aliate. Diametralismul unei înglobări sumative a elementelor de natură culturală este asigurat în cadrul activităților CIMIC de către specialiști în domeniu, pe areale specifice. Putem afirma că acestea sunt „deschizătoare de drumuri” spre comunicare, spre o reală cooperare civili - militari, spre *inimile și mințile* exponenților populațiilor locale din zonele în care se desfășoară operațiile militare.

Trebuie luat în considerare faptul că misiunile forțelor militare aliate pot avea loc oriunde în lume, iar aceasta presupune contactul cu culturi, religii, concepții despre lume și viață diferite în ceea ce privește națiunea-gază căreia i se acordă sprijin. O atenție deosebită trebuie acordată, prin urmare, culturii și religiilor aparținente mediului operațional întrucât realizarea cooperării civili-militari în zona de operații este condiționată de modul în care militarii vor ști să înțeleagă ce este similar din cultura căreia ei aparțin, raportat la cultura mediului în care se află, ce este diferit, ce este permis sau inacceptabil. Localnicii trebuie să perceapă faptul că *militarii străini se află acolo pentru a-i ajuta*, pentru a contribui la stabilirea unui climat de siguranță care să ofere națiunii lor șansa *de a evolua, de a se dezvolta și de a prospera în viitor*.

Continuăm demersul nostru, subliniind că pentru populațiile oricărei națiuni-gazdă cultura și religia constituie pilonii de evoluție și manifestare. Cultura reprezintă *ansamblul integrat al cunoștințelor, credințelor, al normelor comportamentale care depind de capacitatea omului de a învăța și transmite cunoștințele acumulate către generațiile următoare*, definind, în esență, aspectele sociale și trăsăturile caracteristice unui grup rasial, religios sau social. Acestea se diferențiază unele de celelalte prin intermediul a trei componente esențiale: *comportament, sistem de valori și ansamblu de credințe și convingeri* ce le particularizează. De aceste componente trebuie să se țină seama în abordarea dimensiunii civile a operațiilor. Mai mult, înțelegerea „*concepției despre lume și viață*” a populației civile din zona de responsabilitate poate reprezenta un atu deosebit în abordarea din teren. Această „*concepție despre lume și viață*” vizează modul în care oamenii percep experiențele trăite, cum analizează și interpretează evenimentele, precum și legătura dintre acestea, în concepția lor.

Trebuie reținut că în anumite zone de operații simbioza între cultură și religie este atât de pregnantă încât reglementează atitudini sociale, situaționale, comportamente, norme sau reguli de urmat pentru membrii comunităților și în relaționarea acestora cu străinii. Aceștia pot fi priviți cu suspiciune sau tratați cu reținere de către localnici, iar deseori se presupune că dincolo de aparențe se ascund intenții care ar putea aduce atingere culturii și religiei proprii, că se urmărește atingerea unor scopuri ascunse, obținerea anumitor beneficii sau profit, ori chiar obținerea controlului asupra resurselor țării lor.

Amintim astfel că religia este un fenomen de natură transcendentă, existând sub forme variate de manifestare la toate popoarele, din toate timpurile. Ea reprezintă *legătura spirituală dintre om și divinitate*, liber consimțită, cu doctrine pe cât de numeroase pe atât de variate și constă în trei componente esențiale: doctrina, morala și cultul. *Doctrina* reprezintă ansamblul învățăturilor de credință, *morala*, normele de urmat de către credincios, statuând ceea ce este permis sau interzis, ce poate și ce nu poate face adeptul religiei respective în rela-

ționarea sa cu semenii și cu divinitatea. *Cultul* înglobează manifestările religioase, gesturile, actele, ritualurile și ceremoniile. Este interesantă apariția în cadrul unor religii a delimitărilor între legea morală și legea statului respectiv, considerându-se uneori că *ceea ce este legal poate fi considerat ca fiind imoral*, legal după legile statale, dar imoral din punct de vedere al religiei.

Este recomandabil ca militarii forței să *nu intervină în viața religioasă a localnicilor, să evite pe cât posibil prin acțiunile lor atingerea de orice fel adusă religiei locale și componentelor sale, acțiunile ostile în zilele considerate sacre, sărbători naționale sau religioase, să nu perturbe indivizii în timpul rugăciunilor individuale sau colective și să manifeste respect pentru liderii religioși, lăcașele de cult, cimitirele sau alte locuri considerate sacre de către localnici.*

Desigur, unele situații pot fi speculate de elementele ostile forței militare care pot iniția provocări astfel ca forța militară să acționeze, creând impresia că militarii străini desconsideră ceea ce localnicii respectă sau consideră sacru. Manipularea, de către elementele ostile, a populației locale se face în unele situații extrem de ușor, mai ales acolo unde nivelul de educație este unul precar, contracararea putându-se face prin buna cunoaștere a factorilor ce pot fi exploatați de către inamic pentru crearea sentimentelor de respingere și ostilitate față de prezența forțelor aliate.

Se poate spune că religia și cultura își fac simțit rolul determinant, direcțional pentru populațiile locale pe următoarele planuri: *individual; social; economic; militar; politic*, în planul *individual*, cultura și religia contribuie la definirea percepției individului despre sine, conturează diversele coduri morale și generează din partea acestuia atitudinea de resemnare sau speranță, revoltă sau acceptare a realității. A se remarca faptul că indivizii ce compun grupurile sociale și societățile în ansamblul lor sunt uniți de religia pe care o împărtășesc și prin intermediul căreia se identifică drept aparținători ai aceluiași grup sau societăți. Personalitatea și comportamentul fiecărui individ sunt determinate de concepțiile religioase, de faptul că își creează propriile sale se-

turi de convingeri în funcție de religia pe care o are și o împărtășește cu semenii săi, el putând fi practicant sau nepracticant.

Cu privire la planul *social*, cultura și religia exercită un impact deosebit deoarece cu ajutorul lor se definește practic comunitatea, sunt dezvoltate codurile de conduită socială, determină procesul de școlarizare și legitimizare socială, ierarhizarea și capacitatea de mobilizare în viața comunității. *Unele religii au extins codurile morale religioase care au devenit componentă fundamentală a sistemului de legi civile sau penale.* Un exemplu în acest sens este Sharia - legea islamică, ce prevede pedepse severe pentru cei care încalcă morala și legea. Pentru unele comunități autoritatea liderilor religioși este considerată ca fiind mai importantă decât cea a reprezentanților desemnați ai autorităților civile.

În plan *economic*, cultura și religia au o importantă contribuție asupra modului în care este realizată distribuția variatelor resurse, funcționarea sistemului fiscal și a celui bancar, influențează direcția investițiilor, implicit nivelul de bunăstare, impune profesiile dezirabile, dezvoltând vocația pentru acestea, direcționând conformismul politicilor economice interne și externe.

Sfera aplicată a planului *militar* este și ea influențată de cultură și religie, care pot încuraja sau descuraja stagiul militar sau subscrierea la o carieră militară, în foarte multe cazuri cultura și religia au un aport substanțial în definirea inamicilor, diferențiază combatanții de necombatanți, reglementează tratamentul aplicat prizonierilor de război sau deținuților, influențează aderarea sau nu la alianțe de tip militar, contribuie la elaborarea și implementarea strategiilor militare, la elaborarea reformelor din domeniul militar.

În ceea ce privește planul *politic*, cultura și religia populației locale din zona de responsabilitate au o influență decisivă asupra modului de promovare a politicilor, politicienilor și liderilor, a convingerilor personale și modului de acțiune al acestora, raportate atât la politica internă dar și la cea externă. Proeminente personalități politice sunt și importanți lideri religioși cu autoritate în domeniul legislativ sau

executiv al țării pe care o reprezintă, care determină prin statut evoluția deciziilor, reformelor, identitatea națională și chiar evoluția politicii adoptate de națiunea respectivă.

Alte situații arată că influența liderilor religioși poate determina alegerea sau desemnarea reprezentanților politici, a formării parlamentului, guvernului, desemnarea primului ministru, a cabinetului său și chiar a președintelui statului respectiv. Liderii religioși dispun în cele mai multe cazuri de o influență majoră asupra populațiilor locale din zonele de operații. Ar putea această influență a lor să ajute în vreun mod la îndeplinirea misiunii forțelor aliate? Desigur, răspunsul este unul pozitiv. Prin câștigarea încrederii și a cooperării cu liderii religioși și reprezentanții autorităților locale se pot întrevădea ca posibile efecte:

- cultivarea unei imagini pozitive a forței militare în rândul populației locale;

- contracararea acțiunilor inamicului care prin intermediul manipulării și dezinformării urmărește discreditarea imaginii forței militare în rândul populației locale, încercând să determine acțiuni ostile față de aceasta;

- sprijin din partea populației locale, acces la unele resurse necesare îndeplinirii misiunii, inclusiv informații utile pentru diversele acțiuni și activități ale forțelor militare;

- controlul populației, menținerea unui mediu operațional stabil.

Atât liderii religioși cât și cei politici sau cei ai unor triburi, etnii, grupuri minoritare vor fi dispuși la dialog și cooperare dacă vor constata că le este respectat statutul social, cultura, religia și vor privi acțiunile militare ca fiind un sprijin acordat populațiilor din care fac parte. Cu certitudine eforturile vor fi considerabile în acest sens, având în vedere că se vor urmări de către aceștia anumite interese cum ar fi obținerea de ajutoare financiare sau materiale în folosul comunității sau grupării pe care o reprezintă, pot avea loc întâlniri sau negocieri fără o finalitate certă, vor putea avea loc acțiuni de asistență umanitară fără a obține rezultatul scontat sau reacțiile dorite, dacă nu se vor cu-

noaște și înțelege aspectele legate de cultură și religie, de modul de viață și gândire al populației locale.

În aceste condiții, rolul militarilor în cadrul realizării legăturii, a dialogului și cooperării cu liderii religioși, politici și cu populația locală va fi eficientizat prin sprijinul acordat de specialiștii CIMIC în domeniul afacerilor culturale. Acest sprijin va ajuta comandantul forței militare să ia decizii optime privind adaptarea dinamică la mediul operațional și cursurile de acțiune adoptate în cadrul procesului de planificare și desfășurare al operațiilor.

Cunoașterea și respectarea culturii și religiei populațiilor din zona de operații are o însemnătate deosebită pentru planificatorii și executanții militari. O raportare adecvată la situația din teren impune, așadar, o bună cunoaștere de către militari a acestor aspecte și adoptarea unor atitudini și acțiuni care să nu intre în contradicție cu acele concepții religioase - normative. Pentru reușita misiunii trebuie accentuate punctele comune, dialogul în spirit de respect și cooperarea cu populația locală.

BIBLIOGRAFIE:

*** *NATO's Strategic Concept*, North Atlantic Council, Washington DC, 23rd of April 1999.

*** *AJP-9, Nato Civil-Military Cooperation (CIMIC) Doctrine*.

Buzan Barry, *Poșoarele, statele și teama. O agendă pentru studii de securitate internațională în epoca de după Războiul Rece*, Editura Cartier, Chișinău, 2000.

*** *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.

Zăgărean Ioan, Isidor Todoran, *Teologia dogmatică*, Editura Arhidiecezană, Cluj, 1997.

Drâmba Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, vol.I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984.

LOGISTICĂ

Pachetizarea, paletizarea și containerizarea materialelor în vederea transportului acestora într-un teatru de operații

CĂPITAN IONEL GAVRILĂ

Bunurile materiale, în timp de pace, misiuni internaționale, în situații de criză și la război, sunt transportate, manipulate și depozitate ca încărcături unitare paletizate, încărcături unitare containerizate, încărcături unitare nepaletizate și bunuri materiale în vrac.

Pachetizarea, paletizarea, containerizarea și manipularea bunurilor materiale reprezintă un sistem tehnologic modern de grupare, ambalare, depozitare și manevrare, în vederea aprovizionării, transportului și distribuirii acestora.

Pachetizarea reprezintă tehnica de grupare, prin legare și consolidare, a mai multor bunuri materiale la un loc, într-o singură încărcătură, de dimensiuni sporite în ceea ce privește greutatea și gabaritul.

Paletizarea reprezintă tehnica de grupare a mai multor bunuri materiale, pe un suport numit paletă.

Containerizarea reprezintă tehnica de grupare a mai multor bunuri materiale într-un mijloc numit container.

Prin bunuri materiale în vrac se înțelege bunurile materiale, singulare sau împachetate, ale căror dimensiuni sau greutatea împiedică manipularea unitară a acestora.

Caracteristicile tehnico-constructive ale mijloacelor de paletizare și containerizare trebuie să asigure realizarea de module privind depozitarea acestora pe verticală și orizontală și/sau compatibilitate între acestea, indiferent de tipul mijloacelor folosite. De asemenea, să asigure posibilitatea ca mijloacele de paletizare și containerizare să fie manipulate cu mijloace mecanizate și/sau manuale, fără să fie necesară efectuarea de intervenții majore asupra organelor de lucru ale acestora, în vederea realizării de modificări ale gabaritului (constructive).

Mijloacele de paletizare și containerizare, atât prin dimensiunile de gabarit cât și prin greutate trebuie să fie compatibile cu caracteristicile mijloacelor de transport folosite (rutiere, feroviare, navale și aeriene) și să asigure posibilitatea efectuării transporturilor multimodale și/sau combinate.

Obiectivul paletizării, containerizării și manipulării mecanizate a bunurilor materiale îl constituie creșterea operativității și eficienței în aprovizionarea trupelor cu tehnică, produse și materiale, eliminarea deteriorărilor și pierderilor pe timpul transportului și depozitării, precum și reducerea spațiilor de depozitare ale acestora.

Activitatea de paletizare, containerizare și manipulare mecanizată a bunurilor materiale are în vedere următoarele:

- a) asigurarea caracterului de oportunitate, continuitate și elasticitate în aprovizionarea cu bunuri materiale;
- b) asigurarea posibilității efectuării aprovizionării și distribuției bunurilor materiale în orice condiții de teren, timp și stare a vremii;
- c) asigurarea compatibilității, în timp și spațiu, atât între bunurile materiale și mijloacele de paletizare și containerizare, cât și între acestea și mijloacele de manipulare și cele de transport;
- d) asigurarea compatibilității cu mijloacele de paletizare, containerizare și manipulare mecanizată existente în armatele altor state,

precum și cu standardele internaționale ce operează în domeniul transporturilor;

e) pachetizarea, paletizarea și containerizarea bunurilor materiale se va realiza astfel încât asupra încărcăturii, pe timpul aprovizionării, transportului și distribuirii, să se poată efectua multiplicări și demultiplicări succesive, funcție de eșalon, iar la beneficiar (om/piesă) să ajungă, de regulă, bunuri materiale pachetizate (ambalate) la nivelul normelor de consum (dotare, înzestrare), asupra conținutului cărora să nu se intervină;

f) utilizarea facilităților oferite de căile de comunicație disponibile, corelate cu misiunile probabile;

g) realizarea siguranței și mascării încărcăturilor.

Comandamentele de unități, în funcție de caracteristicile spațiilor de depozitare, natura bunurilor materiale, mijloacele de manipulare etc., în baza prevederilor actelor normative în vigoare, stabilesc reguli și măsuri specifice de paletizare, containerizare și manipulare a bunurilor materiale în vederea transportului.

Pachetizarea, paletizarea și containerizarea vizează bunuri materiale de toate resorturile. Pachetizarea depinde de natura bunurilor materiale, de ambalajul folosit, precum și de posibilitatea aplicării tehnicilor de legare și consolidare a mai multor unități de încărcătură într-una singură. În normele tehnice, în afară de pachet, se folosesc și alte unități de încărcătură, precum produsul, completul, lotul, setul etc.

Pentru paletizarea și containerizarea bunurilor materiale se utilizează, cu preponderență, mijloacele tipizate, prevăzute în standarde. Pentru unele categorii de bunuri materiale, cu dimensiuni, forme și/sau caracteristici fizico-chimice deosebite, se folosesc mijloace de paletizare și containerizare speciale. Mijloacele de paletizare și containerizare speciale (specifice), altele decât cele tipizate, sunt destinate paletizării și containerizării bunurilor materiale, care prin natura lor, formă și/sau dimensiunile de gabarit, nu pot fi grupate în mijloace tipizate.

Proceduri privind funcționarea punctului de încărcare a containerelor

Deoarece nu se impune identificarea prealabilă a destinatarului, pentru fiecare container solicitat, încărcarea se va realiza în ordinea în care bunurile sunt primite în acest punct.

Pentru a realiza cerințele livrării în condițiile unui cost minim în mod uzual, încarcă echipamentul în containere, respectând următoarele priorități în ordine descrescătoare:

- un container complet încărcat pentru un singur destinatar;
- un container complet încărcat pentru livrarea în puncte intermediare către mai mulți destinatari situați în aceeași arie geografică;
- un container complet încărcat cu echipament pentru mai mulți destinatari, prin utilizarea unui punct de transfer (poate fi, de asemenea, SPOD); în acest caz, operațiuni suplimentare de transfer care se impun a fi executate în acest punct determină în mod uzual cheltuieli suplimentare de transport, tranzit, implică mai mult timp pentru executarea operațiunilor și, de asemenea, crește riscul pentru producerea pierderilor sau stricăciunilor.

Atunci când încarcă containerul PIC respectă integritatea echipamentului furnizat de fiecare unitate și utilizează indicatori pentru delimitarea încărcăturilor expediate de către diferite unități atunci când este cazul.

Considerații generale privind planificarea containerizării

Echipamentul trebuie procesat în vederea pregătirii containerizării. Datorită limitărilor impuse de dimensiunile încărcăturilor se poate întâmpla ca pentru unele categorii de echipament să se impună operațiuni de demontare/dezasamblare pentru reducerea dimensiunilor exterioare înainte de introducerea articolelor în container. Dacă se impune ca echipamentul să fie repus în stare de funcționare imediat după ajungerea în zona de responsabilitate, acesta trebuie demontat în așa

fel încât personalul existent deja în teatrul de operații să posede competențele pentru executarea procesului de repunere în funcțiune.

Planificatorii M&T trebuie să planifice încărcătura fiecărui container astfel încât să se obțină performanțele optime ale operațiunilor de descărcare a acesteia. Materialele care sunt necesare în prima urgență vor fi încărcate ultimele, în ordine cronologică. Dacă încărcătura destinată mai multor unități este încărcată într-un container, încărcătura repartizată fiecărei unități trebuie identificată utilizând etichete și, unde este posibil, se vor folosi separatori confecționați din hârtie sau plastic. O fișă a încărcăturii întocmită corect este obligatorie și prezintă o importanță deosebită pe timpul transportului.

Reguli de formare a pachetelor și de încărcare a bunurilor materiale în mijloacele de paletizare și containerizare

Pachetizarea, paletizarea, containerizarea și manipularea bunurilor materiale au la bază corelarea dimensională a unităților de încărcătură cu mijloacele prin care se realizează această activitate (echipament, mijloace de manipulare și transport, spații de depozitare). Dimensiunile unităților de încărcătură trebuie să aibă la bază un modul care să permită gruparea acestora, astfel încât să se înscrie ca submulțipli ai dimensiunilor mijloacelor de transport și spațiilor de depozitare. La baza sistemului de paletizare stă modularea ambalajelor cu dimensiunile, în plan, ale paletei standard. Modulul 800 mm x 1.200 mm corespunde dimensiunilor nominale ale paletelor de transport de uz general, care sunt conforme reglementărilor ISO.

Pentru corelarea dimensiunilor de gabarit ale ambalajelor de desfacere cu dimensiunile interioare ale ambalajelor de transport trebuie respectat modulul a cărui valoare reprezintă 95% din modulul de bază 800 mm x 1.200 mm, respectiv 760 mm x 1.140 mm. Plecând de la acest modul sunt stabilite, prin divizare, în numere întregi, lungimi și lățimi ale ambalajelor de transport.

Dimensiunile exterioare derivate din modulul de bază pot fi depășite, cu condiția ca, la așezarea ambalajelor pe paletă, depășirile să nu fie mai mari de 5%, adică să nu se depășească cotele maxime de 1.260 mm pe lungime și 840 mm pe lățime.

La realizarea unității de încărcătură paletizată trebuie să se asigure dispunerea ordonată și echilibrată a materialelor. În acest scop se vor respecta următoarele reguli:

a) produsele și mărfurile ambalate de formă regulată, paralelipipedică, se așează pe paletă cu partea care prezintă cea mai mare suprafață, fiecare colet din stratul inferior trebuind să fie în contact cu cel puțin două colete din stratul de deasupra (alternarea rândurilor, pe lățime și lungime);

b) încărcătura formată trebuie să acopere în întregime placa superioară a paletei, iar în cazul în care dimensiunile produselor nu permit acest lucru, este preferabilă depășirea muchiilor paletei (în limitele precizate mai sus), decât neutilizarea integrală a suprafeței acesteia;

c) pentru colete de forme diferite este recomandabil ca primul rând să fie compus din unități cu dimensiuni apropiate, cele mai grele fiind plasate la baza încărcăturii, iar cele mai ușoare, în straturile superioare;

d) pentru produsele neambalate sau al căror ambalaj, din punct de vedere al dimensiunilor, nu se încadrează în standarde, se determină modul de așezare pe palete prin diferite procedee, în special cele grafice;

e) așezarea materialelor (coletelor) pe paletă poate fi simplă sau țesută;

f) pentru fixarea unităților de încărcătură paletizate se utilizează diferite procedee cum sunt:

- intercalarea unor foi de carton;
- fixarea prin bandă gumată a stratului superior;
- fixarea prin colțare din carton și benzi din materiale textile sau plastice;
- fixarea prin benzi metalice;

- lipirea cu adeziv;
- fixarea prin folie metalică contractibilă.

Bunurile materiale paletizate, în funcție de necesitate și posibilități, se vor încărca în containere (transcontainere). În acest caz, manipularea se poate efectua integral sau parțial, mecanizat.

La stivuirea și amararea mărfurilor în containere, trebuie respectate următoarele reguli:

a) containerul (transcontainerul), precum și orice alt echipament care poate fi folosit în funcționarea acestuia, trebuie să fie menținut în condiții adecvate;

b) înainte de începerea stivuirii mărfurilor în container (transcontainer), se va face o inspecție asupra stării tehnice și a curățeniei acestuia;

c) mărfurile vor fi stivuite în container (transcontainer), după un plan de încărcare executat la scară, în secțiune verticală și orizontală;

d) repartiția mărfurilor în interiorul containerului (transcontainerului) se va efectua astfel încât să se evite deformarea acestuia;

e) butoaietele care conțin mărfuri lichide se vor stivui pe două rânduri de braturi, pentru protecția împotriva scurgerilor;

f) stivuirea mărfurilor în saci se va face alternând rândurile (pe lungime și pe lățime);

g) dacă există riscul ca marfa să murdărească containerul, se vor folosi pernele cu material corespunzător (hârtie, plastic etc.). Utilizatorul are obligația de a înapoia containerul (transcontainerul) curat și apt pentru a putea fi folosit din nou;

h) se va urmări ca, pe cât posibil, în același container (transcontainer) să se încarce materiale cu proprietăți fizico-chimice asemănătoare, astfel încât să se evite contaminarea;

i) după stivuirea mărfurilor în container (transcontainer), ușile sau tinda cauciucată care acoperă containerul (în cazul celor care se încarcă prin partea superioară) se vor închide cu atenție și se vor sigila;

j) vor fi asigurate în mod corespunzător ușile, regletele, închizătorile, părțile demontabile sau pliabile și echipamentul mobil.

Fixarea paletelor, boxpaletelor, lăzilor, baloților etc. așezați pe mai multe rânduri și mai multe niveluri se execută pentru fiecare rând sau la mai multe rânduri, cu ajutorul chingilor, cablurilor, lanțurilor, ștăngilor metalice etc., utilizându-se în acest scop bridele sau inelele special construite și amplasate pe podea și pe pereții laterali. Acest mod de fixare este necesar atât pentru protejarea containerului (transcontainerului), cât și pentru asigurarea integrității calitative a mărfurilor.

În cazul în care este necesar să se încarce mărfuri diferite în același container (transcontainer), se vor avea în vedere următoarele reguli generale:

a) mărfurile mai grele se așează în partea de jos, iar cele ușoare deasupra celor grele;

b) nu se vor încărca alăturat, pe același nivel, materiale grele și materiale ușoare;

c) se va evita încărcarea alăturată a sacilor, baloților etc. cu lăzi sau piese neambalate sau ambalate în stelaje, iar în cazul în care este necesar să se suprapună saci ori baloți peste lăzi sau stelaje, între acestea se vor intercala cartoane de protecție sau diverse placaje;

d) se va evita încărcarea alăturată a mărfurilor alimentare sau a textilelor, care pot fi contaminate sau murdărite de altele, precum produsele chimice, materiale pulverulente ambalate neetanș etc.;

e) mărfurile cu miros puternic nu se vor încărca împreună cu cele care primind mirosul, devin nefolosibile prin aceasta;

f) mărfurile lichide se vor așeza la bază pentru a evita umezirea celor uscate, în cazul unor scurgeri din conținut;

g) se va evita încărcarea în comun a materialelor ce emană umezeală, cu cele sensibile la umezeală, iar în cazul în care se impune o astfel de încărcare se vor folosi fie mijloace de separare a încărcăturilor (pânză de sac, carton ondulat, hârtie, folie de plastic etc.), fie se vor introduce în container (transcontainer) materiale absorbante.

Mărfurile periculoase vor fi tratate în conformitate cu prevederile actelor normative specifice domeniului. Containerele care conțin mărfuri periculoase vor avea aplicate etichete corespunzătoare.

Se va respecta limita de încărcare înscrisă pe fiecare container (transcontainer) și se va face o repartizare uniformă a sarcinii pe întreaga suprafață a podelei acestuia. Centrul de greutate al materialelor trebuie păstrat cât mai aproape de centrul geometric al containerului (transcontainerului) și cât mai jos posibil pentru a se evita:

- înclinarea excesivă a containerului;
- suprasolicitarea, atât a containerului, cât și a echipamentului de manipulare;
- sarcini mai mari decât cele prescrise pe osiile vehiculului;
- instabilitatea vehiculului;
- concentrări de sarcină nepermise.

În caz contrar, cei care manipulează containerul (transcontainerul) trebuie avizați. Materialele în bucăți se vor fixa, pentru prevenirea deplasărilor acestora, pe timpul transportului și manipularilor.

În cazul unei încărcături cu greutate mare și suprafață de reze-mare relativ mică, aceasta trebuie așezată pe un cadru din bârne. Când într-un container (transcontainer) se introduc mai multe astfel de încărcături, cadrele se leagă între ele, iar în eventualele suprafețe rămase libere vor fi așezate alte bârne în sens transversal și longitudinal, în așa fel încât să fie împiedicată orice deplasare a materialelor față de podeaua containerului (transcontainerului). La partea superioară, încărcătura va fi asigurată fie prin realizarea unor cadre identice cu cele de pe podea (atunci când greutatea și gabaritul încărcăturii sunt foarte mari și simpla amarare nu este suficientă), fie prin ancorare cu lanțuri, cabluri, sârme etc. de locurile special amenajate și de pereții laterali.

La fixarea încărcăturilor se va avea în vedere ca presiunea pe pereții laterali și uși să fie limitată și să se evite sarcinile concentrate. În acest scop, în cazul sarcinilor concentrate, ușile se protejează prin intercalarea unor distanțiere între marfă și cadrul de rezistență al ușilor. În cazul unor încărcături care se compun din piese cu dimensiuni de gabarit asemănătoare sau unități de încărcătură cu secțiunea dreptunghiulară, se va urmări utilizarea în întregime a spațiului pe toată

lungimea și lățimea, încărcându-se containerul (transcontainerul) la înălțime uniformă.

Încărcarea containerelor (transcontainerelor) platformă se face începând de la pereții frontali spre mijloc, iar eventualele spații libere se umplu cu mijloace adecvate (de obicei stelaje). În cazul în care într-un container (transcontainer) se va încărca marfă pe mai multe rânduri, se începe aranjarea dinspre pereții laterali, iar eventualele spații libere se vor umple cu stelaje sau elemente elastice (perne pneumatice, anvelope auto vechi, lăzi goale etc.). Când marfa este paletizată, spațiile goale rămase pot fi umplute cu mărfuri în saci, în scopul folosirii optime a spațiului.

INSTRUCȚIE
ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT

Controverse istorice: Bârlad, localitatea natală a domnitorului Cuza

OLTEA RĂȘCANU GRAMATICU

Printre numeroasele probleme controversate ale istoriografiei românești, de peste un secol, se numără și cea legată de originea domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Abdicarea silită din 11 februarie 1866, exilul de șapte ani prin diferite state occidentale, moartea neașteptată a lui Cuza, survenită la Heidelberg (Germania), la 15 mai 1873, aducerea prințului străin, după o perioadă de tergiversări diplomatice, în persoana lui Carol de Hohenzollern-Sigmaringen pe tronul României (10 mai 1866) de către foștii conjurați, necesitatea consolidării noului regim politic, unele animozități interne, conjunctura internațională deosebit de tensionată au constituit unii din factorii pentru care personalitatea marelui dispărut să intre într-un con de umbră¹.

Nu putem trece cu vederea nici faptul că D. A. Sturdza, unul dintre principalii organizatori ai loviturii de stat din 11 februarie 1866, a sechestrat în mod abuziv Arhiva Cuza, pe care a restituit-o Academiei Române după 46 de ani, adică în 1912, dar abia în 1928 a putut fi cercetată de specialiști². Au existat și unele proiecte din partea foștilor

colaboratori ai domnitorului (Vasile Alecsandri, Alexandru Papadopol Callimah, Dimitrie Bolintineanu, Baligot de Bayne) de a întocmi o monografie despre viața și activitatea acestuia. Dar evenimentele au luat un alt curs pentru unii dintre aceștia, intrând treptat în sfera de influență a noii guvernări, și doar Dimitrie Bolintineanu a publicat în 1868 un studiu monografic intitulat *Viața lui Cuza Vodă*³.

S-au scurs trei decenii (exceptând unele texte aparținând lui Ion Creangă, M. Schwarzfeld și Dimitrie Bolintineanu), până când, la sfârșitul secolului al XIX-lea, I.G. Valentineanu tipărea lucrarea memorialistică „Alegerea, detronarea și înmormântarea lui Cuza Vodă - 1859, 1866, 1873”. Pornind de la unele legături ale familiei Cuza cu ținutul Covurlui și orașul Galați (proprietăți, funcții deținute, colaboratori), I.G. Valentineanu lansează primul ipoteza nașterii viitorului domnitor în această localitate deosebit de importantă a Moldovei Meridionale⁴. Așa se declanșa măgul discordiei între trei orașe care și-au disputat întâietatea privind originea domnitorului Cuza la Galați, Bârlad, Huși.

O parte dintre lucrările apărute la începutul secolului al XX-lea în țară (cunoscuta colecție „Acte și documente relative la istoria renașterii României”, editate de G. Petrescu, D.A. Strudza și D.C. Sturdza, 1900-1909, în 10 volume) și străinătate (Frederic Damé, „Histoire de la Roumanie contemporaine”, 1900, cu traducerea în limba română în 1901) nu cuprind date legate de nașterea și copilăria domnitorului⁵.

În acest context, apariția unei lucrări de referință „Domnia lui Cuza Vodă, 1859-1866”, în două volume, cu ocazia comemorării a trei decenii de la moartea domnitorului Unirii Principatelor (1903), elaborată de cunoscutul istoric A. D. Xenopol⁶, a reprezentat un moment de cotitură în istoriografia românească, datorită modului de abordare a perioadei analizate pe baza numeroaselor surse documentare provenind din Colecția *Doamnei Elena Cuza* (1.027 documente originale). Eruditul istoric fixează **Bârladul** drept locul nașterii lui Alexandru Ioan Cuza. Astfel intra în cursa dezbaterilor cel de-al doilea oraș, cu șansele cele mai mari de credibilitate.

Semicentenarul Unirii (1909) a oferit posibilitatea istoricilor de a se apleca mai atent asupra vieții și operei lui Alexandru Ioan Cuza, a Doamnei Elena Cuza și a colaboratorilor. Nicolae Iorga a publicat importante lucrări, dar nu a avut în vedere decât problemele majore ale Unirii Principatelor și ale domniei lui Cuza⁷. În 1912, istoricul Gheorghe Ghibănescu, bun cunoscător al zonei, a tipărit în cunoscuta Colecție „Surete și Izvoade“, volumul VII, intitulat „Cuzeștii“, cu referiri interesante despre genealogia acestui important neam moldovenesc, încă din secolul al XVI-lea.

În perioada interbelică s-au elaborat noi studii legate de domnia lui Alexandru Ioan Cuza, semnate de Radu Bossy, Victor Slăvescu, Ioan Hudiță, Gheorghe Brătianu, Nicolae Iorga, Andrei Oțetea, Alexandru Lepedatu, Emil Vârtosu, Ion Lupaș, P. P. Panaintescu, Constantin C. Giurescu⁸ ș.a.

În anul 1940 apărea ediția a III-a a interesantei monografii dedicată *Doamnei Elena Cuza*, semnată de Lucia Borș⁹. Pe baza, mai ales, a tradiției locale, autoarea introduce în circuitul localităților legate de nașterea domnitorului Cuza orașul Huși, idee agreată și de Nicolae Iorga.

În perioada postbelică s-au tipărit numeroase volume de documente privind istoria României, inclusiv referitoare la Epoca Unirii și a domniei lui Alexandru Ioan Cuza: „Discursuri parlamentare din epoca Unirii, 29 septembrie - 14 decembrie 1861“ (București, 1959), „Documente privind Unirea Principatelor“ (București, 1961-1984), „Alexandru Ioan Cuza. Acte și scrisori“ (Iași, 1973), „Românii la 1859“ (București, 1984), „Documente privind domnia lui Alexandru Ioan Cuza, 1859-1861“ (București, 2000), „Principele Alexandru Ioan Cuza. Scrisori din exil 1866-1873“ (Iași, 2007) ș.a.

De asemenea, au fost elaborate importante studii care au aprofundat această perioadă fundamentală pentru făurirea României moderne, semnate de istorici români și străini (Andrei Oțetea, P.P. Panaintescu, Gheorghe Platon, Nechita Adăniloiaie, Cornelia Bodea, Nicolae Corivan, Dan Berindei, Leonid Boicu, Dumitru Vitcu, Constantin C. Giurescu,

Dumitru Ivănescu, Nicolae Ceachir, Gerald J. Bobango, Barbara Jelavich, Paul Michelson ș.a.). Cu ocazia Centenarului morții domnitorului Cuza s-a elaborat la Iași un amplu volum omagial „Alexandru Ioan Cuza. In memoriam“, inserând noi interpretări privind rolul personalității domnitorului Alexandru Ioan Cuza în realizarea Unirii Principatelor și a marilor reforme menite să modernizeze structura învechită feudală și să o alinieze Europei moderne, capitaliste, cu contribuția unor prestigioși istorici români.

În atenția specialiștilor s-au impus studiile publicate de Constantin C. Giurescu, „Viața și opera lui Cuza Vodă“, București, 1966; Dan Berindei, „Epoca Unirii“, București, 1979; Gheorghe Platon, „1859. L'union des Principautés Roumaines“, București, 1979; Leonid Boicu, „Diplomația europeană și triumful cauzei Unirii, 1856-1859“, Iași, 1978; Gheorghe Cliveti, „România și puterile garante, 1856-1878“, Iași, 1998; Dumitru Ivănescu, „Alexandru Ioan Cuza în conștiința posterității“, Iași, 2001 ș.a.

Revenind la problema originii bârlădene a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, după A. D. Xenopol, istoricul american T. W. Riker reia această ipoteză în lucrarea „Cum s-a înfăptuit România. Studiul unei probleme internaționale, 1856-1866“, tipărită la București în 1940¹⁰. Câteva decenii mai târziu, istoricul Constantin C. Giurescu, pe baza cercetărilor îndelungate și minuțioase a documentelor din Arhiva Cuza (59 de volume) și a investigațiilor din Arhiva Primăriei din Heidelberg, în studiul monografic „Viața și opera lui Cuza Vodă“, ediția a II-a, din 1970, introduce în circuitul de specialitate două documente de o valoare indubitabilă: **Diploma de Bacalaureat și Actul de Deces**¹¹.

Diploma de Bacalaureat, emisă de Universitatea din Paris, precizează locul nașterii lui Alexandru Ioan Cuza la **Bârlad**, dar data menționată este de 12 septembrie 1818¹². Majoritatea istoricilor (I.G. Valentinianu, Alexandru Xenopol, Mihai Savel, Constantin C. Giurescu, Dan Berindei, Dumitru Ivănescu) s-au pronunțat pentru 20 martie 1820, așa cum apare în *Almanahul de la Gotha*, în *Actul de deces* de la Heidelberg, pe monumentul funerar de la Ruginoasa. Data „se află

nu numai pe monumentul funerar al lui Cuza așezat de Doamna Elena pe fostul mormânt de la Ruginoasa, din afara bisericii (și, desigur, soția știa bine data nașterii soțului ei) și în Calendarul de Gotha, căruia-i fusese trimisă, la cerere, de însuși cabinetul lui Cuza prin intermediul Ministerului de Afaceri Străine Român” - comenta Constantin C. Giurescu¹³. Același ilustru istoric subliniază, în continuare: „Data din diploma de bacalaureat - 12 septembrie 1818 - cred că este o eroare intenționată; Cuza s-a declarat (sau a fost declarat) mai mare decât era în realitate, pentru a corespunde, probabil, unei dispoziții regulamentare cu privire la minimum de vârstă cerut candidaților la bacalaureat. Cât despre locul nașterii, el este **Bârladul**; nu era nicio rațiune să se declare un alt oraș decât cel real în amintita diplomă de bacalaureat”¹⁴.

Dumitru Ivănescu mai introduce o sursă documentară pentru a susține data de 20 martie 1820, cu prilejul editării în 1973 a volumului „Alexandru Ioan Cuza. Acte și scrisori“. „Este vorba de o cerere adresată Secretariatului de Stat al Moldovei de către Alexandru Ioan Cuza, la 16 mai 1854, prin care solicita eliberarea pașapoartelor necesare deplasării la Karlsband. Scrisă în întregime de viitorul domnitor, ea cuprinde semnamentele sale și ale soției și, lucru foarte important, vârsta celor doi”¹⁵.

Decesul lui Alexandru Ioan Cuza a fost înregistrat la 15 mai 1873 la Starea Civilă a Primăriei din Heidelberg de către medicul său curant, chirurgul Gustav Dobelmann. În documentul menționat se preciza că domnitorul este născut la București. Dându-și seama de greșeala făcută de Dobelmann privind locul nașterii lui Cuza, Doamna Elena Cuza a reușit să intervină pe lângă autoritățile germane din cadrul Primăriei din Heidelberg și să obțină rectificarea necesară: „Cu aprobarea Judecătoriei Ducale din Heidelberg din douăzeci și trei mai una mie opt sute șaptezeci și trei, anexa 32, se înștiințează necesitatea înscrierii în loc de București se va citi **Bârlad** și că în loc de Contesa Rosetti, numai Rosetti”¹⁶.

Studii elaborate de cercetătorii „Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»” din Iași au adus noi date privind familia viito-

rului domnitor, a cărei prezență este semnalată la moșia Bărboși de Fălciu, dar și la Galați și Bârlad. Tatăl, Ioan Cuza, născut la Bărboși (Fălciu) în 1784¹⁷, era un om cultivat, competent, cu multă autoritate, fapt ce explică numeroasele funcții pe care le-a îndeplinit de-a lungul anilor: sameș în ținutul Fălciu și Tutova, ispravnic în ținuturile Fălciu, Tutova¹⁸, Vaslui, pârcălab de Covurlui (1831-1836), acordarea rangului de postelnic (1828), deputat în Obșteasca Adunare din partea ținutului Fălciu (1832-1837, 1838-1843), președinte la Judecătoria Covurlui (1837-1838).

Când a fost numit pârcălab de Covurlui, în 1831, Ioan Cuza stăpânea moșia Bărboși (Fălciu), pe care o moștenise de la tatăl său, și o va lăsa apoi fiului său Alexandru, alături de o casă în Galați, „cinci magazale și alte binale (case) la Iași”¹⁹. Despre prezența caselor familiei Cuza în cartierul Podeni, „în mahalaua mijlocului din târgul Bârladului”, în perioada în care Ion Cuza, tatăl viitorului domnitor, îndeplinea funcțiile de ispravnic de Tutova, Fălciu și Vaslui, face referiri interesante Dumitru Ivănescu și Virginia Isac într-un studiu, publicat în „Revista Arhivelor”, nr.4/1971, pe baza analizei catagrafiei din 1828, fiind „știut că într-un asemenea recensământ nu putea fi trecut cineva care nu avea domiciliul stabil în localitatea respectivă”²⁰.

Trebuie avut în vedere și tradiția locului, transmisă din generație în generație, despre casele părinților domnitorului pe care le-au avut la Bârlad până în jurul anilor 1830, când părăsește această zonă, ținând cont de noua funcție pe care o va deține în continuare, de pârcălab de Covurlui, cu sediul la Galați.

Vasile Palade, directorul Muzeului „Vasile Pârvan” din Bârlad, a reluat argumentele istoricului Constantin C. Giurescu și ale cercetătorilor ieșeni în articolul „Alexandru Ioan Cuza - fiu al Bârladului”, publicat în presa locală în 1972: „Grație acestor documente și, în primul rând, profesorului Constantin C. Giurescu, astăzi se cunoaște cu precizie că domnitorul Alexandru Ioan Cuza este fiu al Bârladului”²¹. „Monografia Municipiului Bârlad (1974)” deschide capitolul „Personalități politice și cultural-științifice” cu Alexandru Ioan Cuza, despre

care se precizează: „Născut la 20 martie 1820 la **Bârlad**, Cuza și-a petrecut o bună parte din copilărie pe moșia tatălui său la Bărboși-Huși”²².

Într-un alt studiu, editat în volumul „Bârladul odinioară și astăzi (1980)“, Vasile Palade, pornind de la faptul că unii „se află la nivelul incertitudinilor de altădată cu privire la locul de naștere al domnitorului Alexandru Ioan Cuza”, „și aceasta din simplul motiv că nu le-au căzut în mâini niciuna dintre sursele de informație care pun capăt îndoielilor”²³, inserează cele două documente de bază pentru demonstrarea originii bârlădene a lui Cuza: **Diploma de bacalaureat** în limba franceză și **Actul de deces** în limba germană, cu traduceri aferente și un document local: **Telegrama Doamnei Elena Cuza** la mesajul de condoleanțe transmis de o delegație bârlădeană, la funerariile domnitorului Unirii. În partea finală a telegramei, publicată în ziarul „Semănătorul”, nr.24 din 17 iunie 1873, Doamna Elena Cuza își exprima grațitudinea „pentru suvenirile orașului **Bârlad**, patria neuitată a mult iubitului meu soț”²⁴. Telegrama a fost reprodușă, în același volum, și în articolul „Începuturile presei bârlădene - ziarul «Semănătorul»”, semnat de Oltea Rășcanu Gramaticu²⁵.

Începând cu 20 martie 1981, din inițiativa Societății de Științe Istorice, filiala Bârlad, și a Muzeului „Vasile Pârvan”, cu sprijinul autorităților municipale, au fost inițiate „**Zilele Alexandru Ioan Cuza**”, între 18-20 martie, în semn de omagiu adus domnitorului născut pe plaiuri bârlădene. La dezbaterile științifice, pe parcursul celor 27 de ediții, au participat ilustre personalități ale istoriografiei românești: Dan Berindei, Dinu C. Giurescu, Gheorghe Platon, Alexandru Zub, Gheorghe Buzatu, Dumitru Ivănescu, Leonid Boicu, Nichita Adăniloie, Vasile Cristian, Mihai Timofte, Gheorghe Cliveti, Mihai Cojocariu, Ioan Scurtu ș.a., care au analizat diferite fațete ale personalității domnitorului Alexandru Ioan Cuza în context intern și internațional²⁶.

Originea bârlădeană a lui Alexandru Ioan Cuza, legăturile sale cu unioniștii din această parte a Moldovei Meridionale, atât în perioada luptei pentru realizarea acestui deziderat, cât și în timpul domniei,

sunt amplu tratate în cele două ediții ale „Istoriei Bârladului“ (ediția I 1998, ediția a II-a 2002)²⁷, „o reușită de prestigiu a istoricilor și muzeografilor bârlădeni”, după cum aprecia istoricul Gheorghe Buzatu²⁸.

Într-un studiu mai recent, generalul de brigadă (r) dr. Constantin Ucrain face referiri la activitatea militară și contribuția adusă în acest domeniu de colonelul bârlădean Alexandru Ioan Cuza, ctitorul României moderne: „Istoria țării noastre a hărăzit bârlădenilor de a avea mândria că din rândurile lor, ale vrednicilor lor înaintași, s-a ridicat una dintre cele mai proeminente personalități politico-militare ale secolului trecut, în persoana revoluționarului pașoptist și luptătorului unionist, colonelul de roșiori (cavalerie) Alexandru Ioan Cuza”²⁹.

Tradiția legată de personalitatea domnitorului Alexandru Ioan Cuza, manifestată și prin ridicarea primului monument al acestuia în satul Grivița, în apropierea Bârladului, în anul 1904, la sugestia cunoscutului om de cultură și ctitor, profesorul Stroe S. Belloescu, a fost reluată în ultimele decenii³⁰.

Din inițiativa Primăriei municipiului Bârlad s-a ridicat un obelisc, în martie 1990, în fața casei, pe locul unde se presupune că ar fi existat acum circa două secole, iar străzii din cartierul Podeni i s-a dat numele „A.I. Cuza”, Grupul Școlar Industrial a primit numele domnitorului Cuza (1997) și un bust a fost instalat la intrarea în liceu (2000; în fața Cercului Militar Bârlad³¹, pe un frumos soclu, s-a montat un alt bust al lui Cuza (2003), unde pe 24 ianuarie - Ziua Unirii Principatelor - și pe 20 martie, în cadrul „**Zilelor Alexandru Ioan Cuza**” se organizează ample manifestații și depuneri de coroane.

Ridicarea unei statui a domnitorului României moderne era o doleanță mai veche a bârlădenilor, care acum s-a finalizat, în mod excepțional, prin amplasarea în centrul civic a unei impunătoare statui, de circa trei metri înălțime, opera sculptorului Paul Vasilescu, o replică prestigioasă a celei de la poalele dealului Patriarhiei Române din București³². Intervievat cu ocazia unei vizite la Bârlad - în vederea stabilirii amplasamentului statuii în zona centrală a orașului - de către mass media locală, maestrul Paul Vasilescu a menționat legătura între

opera de artă executată și reverberația istorică: „Lucrările mele doar atrag atenția, pentru a confirma că există o legătură strânsă între acea personalitate prezentată și locul respectiv (...), sper ca această lucrare a lui Cuza pentru Bârlad să-și găsească locul și să se bucure de aprecierea și simpatia locuitorilor și a altor persoane din țară și de peste hotare, care vor călca pe aceste meleaguri”³³.

Fără să țină cont de documentele publicate în ultimele decenii, din arhivele interne și externe, de studiile monografice semnate de cunoscuți istorici, prevalând tradiția familiei Cuza în zona Bărboși - Huși, originea hușeană a domnitorului a fost reluată în două lucrări: „Istoria Hușilor”³⁴ (1995) și „Cuza și Hușii” de Gheorghe Melinte (1998)³⁵. După ce în „Istoria Hușilor”, la capitolul „Dicționarul personalităților hușene”, în dreptul numelui lui Alexandru Ioan Cuza se spune că „locul de naștere al lui Cuza (și chiar data nașterii) este controversat” și se menționează opiniile legate de cele trei orașe pretendente, se ia apoi drept categoric punctul de vedere al istoricului Ion Lupașcu, care „într-un studiu publicat în «Convorbiri literare», 1939, dovedește că Hușul este locul de naștere, în casa de pe strada I. G. Duca nr. 58”. În sprijinul acestei idei se argumentează cu faptul că Nicolae Iorga, „aflat în fruntea Comisiei pentru Monumente Istorice, a luat măsuri ca, prin decret regal (1940), casa respectivă să fie declarată monument istoric”³⁶.

Gheorghe Melinte a elaborat în 1973, cu ocazia Centenarului morții lui Alexandru Ioan Cuza, o lucrare intitulată „Amintiri. 100 de ani de la moartea lui Alexandru Ioan Cuza, fiu al neamului românesc”. Titlul a fost modificat de îngrijitorul acestei ediții, Constantin D. Donose, imprimându-se o nouă orientare, după 24 de ani de la moartea autorului³⁷. Lucrarea începe cu o serie de date privind arborele genealogic al familiei Cuza, preluate din volumul „Cuzeștii” (1912) al lui Gheorghe Ghibănescu. Apoi se comentează unele mărturii făcute de Ioan Lupașcu, directorul „Convorbirilor literare”, de Nicolae Iorga, președintele Comisiei Monumentelor Istorice, tradiția locală („Pădurea Cuzaoaii, Groapa Cuzei” ș.a.), se anexează fotocopii ale deciziilor

Comisiei Monumentelor Istorice, ale Prefecturii Fălciu și Primăriei Huși, ale planurilor casei din strada I. Gh. Duca nr. 58 (astăzi str. Al.I. Cuza), ale Decretului Regal din 15 martie 1940, semnat de Carol al II-lea și de Ion Nistor, ministrul Cultelor și Artelor, testamentul domnitorului Alexandru Ioan Cuza³⁸. Imobilul din strada I. Gh. Duca nr.58 „nu numai că nu a devenit un centru muzeistic național, dar a și fost dărâmat, cu toată iresponsabilitatea, în anii socialismului”³⁹.

Vasile Iancu, într-un articol publicat în „România liberă” din 28 noiembrie 1998, se arată entuziasmat de „datele” furnizate de lucrarea tipărită, *Cuza și Hușii*⁴⁰, în timp ce Theodor Pracsu, mai circumspect, lasă să plutească nota de ironie: „Gheorghe Melinte aglomerează probe diverse într-o devălmășie pitorească care naște o scriitură fatalmente necizelată, dar captivantă (să nu uităm că avem de-a face cu un manuscris postum, asupra căruia autorul dispărut intempestiv și tragic, n-a mai avut posibilitatea să intervină), pentru a demonstra că Alexandru Ioan Cuza este fiu al Hușilor”⁴¹.

Pe o poziție consecventă se situează Costin Clit, care pe baza unor documente din Arhiva Episcopiei Hușilor încearcă să demonstreze omniprezența familiei Cuza la moșia Bărboși și legăturile strânse cu orașul Huși, reședința de atunci a județului Fălciu: „Legăturile cu orașul Huși sunt demonstrate și de casa deținută de familia Cuza în Huși, pe strada I. G. Duca nr.58, testamentul domnitorului în care își arată dorința de-a se construi un azil «Cuza» la Huși, corespondența marelui istoric Nicolae Iorga cu autoritățile hușene și atenția acordată de urmași. În 1886 este atestată documentar strada Cuza Vodă. În 1918, Gimnaziul «Atanasie Panu» este transformat în Liceul «Cuza Vodă», iar în 1919, ca un omagiu adus fostei Doamne, ia ființă Liceul de fete «Elena Doamna»”⁴².

Pentru a contracara interpretarea datelor furnizate de catagrafia din 1828, favorabile domiciliului la Bârlad a familiei postelnicului Ioan Cuza, Costin Clit invocă acea vidomstie din 27 decembrie 1829, întocmită de tatăl viitorului domnitor, în județul Fălciu, la cererea autorităților militare ruse (Pavel Kisselev și Feodor Mircovici), unde se

consemna pentru persoana sa: „Ioan Cuza, postelnic, familie veche, neam de 200 ani, născut în satul Bărboși de 46 ani, locuiește în satul Bărboși”⁴³. Costin Clit atrage atenția că „în această vidomostie sunt prezentați boieri născuți în Bârlad, cu domiciliul și moșiile în alte așezări”⁴⁴.

Replica a dat-o cu fermitate Valentin Negre, cu ocazia dezvelirii bustului domnitorului Cuza în fața Cercului Militar Bârlad, în noiembrie 2003: „Chiar dacă din catagrafiile (recensămintele) vremii rezultă că tatăl viitorului domnitor era din Huși, chiar dacă tatăl lui avea casa în Huși, precum și casă și moșie în Bărboși (de Fălciu), Alexandru Ioan s-a născut la Bârlad, în casa fratelui tatălui său, din cartierul Podeni (numită azi Casa Cuza). În anul nașterii viitorului domnitor, tatăl său a locuit în această casă din **Bârlad**, pentru că fusese numit ispravnic al ținutului Tutova”⁴⁵.

Costin Clit se agață, însă, în continuare, de orice element mai mult sau mai puțin important, pentru a menține în atenția mass-media impresia că acele controverse, începute cu mai multe decenii în urmă, privind locul nașterii domnitorului Alexandru Ioan Cuza continuă și că problema nu este încheiată.

La această ambiguitate se adaugă și faptul că unele publicații europene de prestigiu, fără a mai verifica stadiul cercetării istoriografice pe o anumită problemă, reiau automat informații mai vechi, care nu mai corespund adevărului istoric, făcând astfel un mare deserviciu imaginii țării. Astfel, „Enciclopedia Britanica” (1993)⁴⁶ înscrie orașul Huși ca locul nașterii lui Alexandru Ioan Cuza, iar „Le Petit Larousse” (1993), orașul Galați⁴⁷. Unele confuzii se perpetuează în mass media, în manualele școlare, dicționare, studii ș.a.

Istoricii bârlădeni au reluat, cu diferite ocazii, în cadrul reuniunilor științifice, oferite mai ales de edițiile „**Zilelor Alexandru Ioan Cuza**” 18-20 martie, în presă, la emisiunile de radio și televiziune, argumentele deosebit de clare și viabile ale paternității domnitorului Unirii Principatelor.

Începutul Mileniului III a fost marcat de publicarea studiului monografic „Alexandru Ioan Cuza în conștiința posterității” de către istoricul ieșean Dumitru Ivănescu, rezultat al unor investigații de durată în fondul documentar arhivistic din țară și străinătate. Înscriindu-se pe linia deschisă de iluștrii înaintași (A.D.Xenopol, Constantin C. Giurescu, Dan Berindei), Dumitru Ivănescu susține cu argumente mai vechi și mai noi originea bârlădeană a domnitorului Alexandru Ioan Cuza: „În privința locului și a anului nașterii sale au existat, de-a lungul timpului, mai multe opinii, dar s-a impus cea precizată de noi mai sus. Cu toate acestea, chiar în zilele noastre, persoane mai puțin familiarizate cu rigorile cercetării științifice și invocând argumente fan-teziste, cred că au dreptul să exprime un punct de vedere”⁴⁸.

Nu se poate nega rolul pe care cele trei orașe l-au avut în viața și activitatea domnitorului, dar în momente diferite: nașterea la Bârlad, copilăria la moșia Bărboși, de lângă Huși, tinerețea și ascensiunea profesională la Galați. Privit din acest punct de vedere, mărlul discordiei poate dispărea, ceea ce este și cazul după atâtea efemere „lupte” ale paternității!

Pe drept cuvânt, aprecia istoricul Gheorghe Platon, unul dintre participanții la cele mai multe ediții ale „Zilelor Alexandru Ioan Cuza”: „Ne facem o datorie față de acest fiu al **Bârladului**, care, devenit unul dintre marii noștri eroi naționali, se bucură și astăzi de stimă, respect și admirație, reprezentând unul din miturile care dau expresie valorilor pozitive, creatoare, ale istoriei românești”⁴⁹.

Note:

1. Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Științifică, București, 1970, p. 5-6; Dumitru Ivănescu, *Alexandru Ioan Cuza în conștiința posterității*, Editura Junimea, Iași, 2001, p.210.

2. *Ibidem*.

3. Constantin C. Giurescu, *Op.cit.*, p. 8.

4. I.G.Valentineanu, *Alegerea, detronarea și înmormântarea lui Cuza Vodă.1859,1866,1873*, București, 1898, p.25.

5. Frederic Damé, *Istoria României contemporane*, București, 1901 (cuprinde referiri numai la perioada 1828-1866).

6. A.D.Xenopol, *Domnia lui Cuza Vodă 1859-1866*, Iași, 1903; idem, *Istoria Românilor din Dacia Traiană*, ediția a III-a, vol. XIII, București, p.10.

7. N.Iorga, *Unirea Principatelor (1859) povestită românilor cu prilejul împlinirii a cincizeci de ani de la întemeierea statului român*, Vălenii de Munte, 1909, p.120; publicația *Unirea Principatelor, tipărite în amintirea semicentenarului din 1909*, București, 1910, p.104.

8. Radu Bossy, *Agenția diplomatică a României la Paris și legăturile politice franco-române sub Cuza Vodă*, București, 1931; idem, *Agenția diplomatică a României la Belgrad și legăturile politice româno - sârbe sub Cuza Vodă*, București, 1934; Victor Slăvescu, *Domnitorul Cuza și Victor Place*, București, 1942; Ioan Hudiță, *Franța și Cuza Vodă. Lovitura de stat proiectată în 1863. După documente inedite*, București, 1941; Gh. Brătianu, *Politica externă a lui Cuza Vodă și dezvoltarea ideii de unitate națională*, în „Revista istorică română”, II (1932), p. 113-163; N. Iorga, *Un memoriu politic către Cuza Vodă*, în „Analele Academiei Române”, Memorii, Secția Istorie, s.3, t. XIX (1937), p.227-236; idem, *Istoria Românilor*, vol. IX, *Unificatorii*, București, 1938; Andrei Oțetea, *Marile Puteri și Unirea Principatelor Române*, în „Omagiul lui Ion Lupaș”, București, 1943; Al.Lapedatu, *Viața politică internă*, în „Alexandru Ioan Cuza 1859-1866”, București, 1930, p.1-32; Emil Vărtosu, *Romanatul. Moneda lui Cuza Vodă, 1859-1864. Documente inedite*, București, 1941; Ion Lupaș, *Istoria Unirii Românilor*, București, 1937; P.P. Panaintescu, *Cuza Vodă și unitatea națională a Românilor*, în „Arhiva pentru știință și reformă socială”, VIII(1929), p.559-569; C.C.Giurescu, *Istoria Românilor*, București, 1942 etc.

9. Lucia Borș, *Doamna Elena Cuza*, ediția a III-a, București, 1940, p.28.

10. T.W.Riker, *Cum s-a înfăptuit România. Studiul unei probleme internaționale, 1856-1866*, București, 1940, p. 250-251.

11. Biblioteca Academiei Române, Arhiva Cuza, mapa XLVI, doc.67 și 69; Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Științifică, București, 1970, p.63-64.

12. N. Corivan, *Precizări cu privire la funcțiile publice ocupate de Alexandru Ioan Cuza până la alegerea lui ca domn*, în „Omagiul lui P. Constantinescu -Iași”, București, 1965, p.481.

13. A.D. Xenopol, *Op.cit.*, p.10; I.G.Valentineanu, *Op.cit.*, p.25; M.Savel, *Domnia marelui domnitor român Alexandru Ioan Cuza*, Bacău, 1909, p.3; Constantin C. Giurescu, *Op. cit.*, p.64; Dumitru Ivănescu, *Op. cit.*, p.20-22.

14. Constantin C.Giurescu, *Op. cit.*, p.64.

15. D. Ivănescu, Virginia Isac, *Alexandru Ioan Cuza. Acte și scrisori*, Editura Junimea, Iași, 1973, p. 286-288; D.Ivănescu, *Alexandru Ioan Cuza în conștiința posterității*, p.21.

16. „La aceeași concluzie ajungem - preciza Constantin C. Giurescu referindu-se la orașul Bârlad ca locul nașterii lui Al. I. Cuza - de altfel și pe temeiul actului de deces al lui Cuza; o adnotare marginală oficială a acestui act arată că locul de naștere a celui decedat nu este București, așa cum greșit se trecuse potrivit declarației medicului curant G. E. Dobelmann care anunțase decesul, ci Bârlad” (*ibidem*); Dumitru Ivănescu, *Op.cit.*, p. 21-22.

17. D. Ivănescu, Virginia Isac, *Date noi privind viața și activitatea lui Alexandru Ioan Cuza până la alegerea sa ca domnitor al Principatelor Unite*, în „Revista arhivelor”, nr.4/1971, p. 525; *ibidem*, *Alexandru Ioan Cuza. Acte și scrisori*, Editura Junimea, Iași, 1973, p.20-21.

18. *Ibidem*, *Date noi...*, p.526.

19. Paul Păltănea, *Casele lui Cuza Vodă de la Galați*, 1968, p.1. Vezi și Constantin C. Giurescu, *Op. cit.*, p.62; D.Ivănescu, *Op. cit.*, p.18.

20. D.Ivănescu, Virginia Isac, *Date noi ...*, p.525.

21. V.Palade, *Alexandru Ioan Cuza - fiu al Bârladului*, în „Vremea nouă”, 15 iulie 1972, p.4.

22. *Monografia Municipiului Bârlad*, 1974, p.91.

23. V.Palade, *Alexandru Ioan Cuza - fiu al Bârladului*, în „Bârladul odinioară și astăzi, *Miscelaneu*”, vol.I, București,1980, p.21- 27.

24. *Ibidem*, p.24.

25. Oltea Rășcanu Gramaticu, *Începuturile presei bârlădene*, ziarul „Semănătorul”, în „Bârladul odinioară și astăzi”, vol.I, p.160.

26. *175 de ani de la nașterea domnitorului Alexandru Ioan Cuza*, în „Părerii Tutovene”, nr.152, 17 martie 1995; Simona Mihăilă, *Pelerinajul bârlădenilor la Casa Cuza*, în „Monitorul de Vaslui”, 16 mai 1998; *Istoria Bârladului*, vol.II, îngrijit și coordonat de Oltea Rășcanu Gramaticu,1998, p.253; *ibidem*, ediția a II-a, Editura Sfera, Bârlad, 2002, p.278-281; Larențiu Chiriatic, *Unirea -gând și faptă*, în „Părerii Tutovene”, nr.340, 29 ian,-1 feb.1999; *idem*, *Imaginea lui Cuza Vodă și percepția sa bârlădeană*, în „Părerii Tuto-

vene”, 23 martie 2000, p.10; Oltea Rășcanu Gramaticu, *Zilele Al.I.Cuza, 18-20 martie*, în „Părerii Tutovene”, nr.453, 17-29 martie 2000; *ibidem*, nr.542, 13-19 martie 2001; Laurențiu Chiriac, *Al.I.Cuza în conștiința bârlădeană a posterității*, în „Părerii Tutovene”, nr.603, 22-25 martie 2002; idem, *Simpozionul „Al I.Cuza - personalitate europeană”*, în „Părerii Tutovene”, nr.699/28-31 martie 2003; Oltea Rășcanu Gramaticu, *Zilele Alexandru Ioan Cuza. 18-20 martie 2004*, Ediția XXIII, în „Bârladul”, nr.10/11-17 martie 2004; „Bârladul” săptămânal de opinie, informație și cultură, număr special, 20 martie 2005; Laurențiu Chiriac, *Zilele „Al .I. Cuza” la Bârlad*, în „Bârladul”, nr.63/24-30 martie 2005; Oltea Rășcanu Gramaticu, *Zilele Alexandru Ioan Cuza. 18-20 martie*, Ediția a XXV-a, în „Bârladul”, nr.116/30 martie - 5 aprilie 2006.

27. *Istoria Bârladului*, volum îngrijit și coordonat de Oltea Rășcanu Gramaticu, ediția I, vol.I, Tipografia Odeon, Vaslui, 1998, p.265-283; *Istoria Bârladului*, editată de Oltea Rășcanu Gramaticu, ediția a II-a, vol. I, Editura Sfera, Bârlad, 2002, p.234- 250.

28. *Ibidem*, ediția a II-a, 2002, p.7-8.

29. C.Ucrain, *Bârlad. Personalități militare*, Editura Pro Transilvania, București, 2005, p.20-27.

30. Gh.Clapa, *Primul monument ridicat lui Alexandru Ioan Cuza*, în „Clepsidra”, nr.24, martie 1999, p.2-4.

31. Vezi Valentin Negre, *Bârlad, 15 noiembrie 2003: Cuza s-a întors acasă*, în „Părerii Tutovene”, nr.741/18-22 noiembrie, p.1-2. Bustul a fost realizat de profesorul Dorinel Filichi de la Liceul Pedagogic „Al. Vlahuță” din Bârlad.

32. După cunoscutul grup statuar din Piața Unirii din Iași, operă remarcabilă a sculptorului Romanelli, dezvelit în 1912, și replica de la Craiova, s-au scurs opt decenii până când o altă impunătoare statuie a domnitorului Al. I. Cuza a fost ridicată în București, la poalele Dealului Patriarhiei Române (de șase metri înălțime), de către sculptorul Paul Vasilescu. Cea de la Bârlad, aparținând aceluiași artist, ar fi deci a patra statuie a lui Cuza, pe plan național, de proporții mai mici (trei metri), dar având aceeași mare valoare artistică și istorică. Paul Vasilescu are un impresionant palmares, operele sale fiind expuse de-a lungul anilor la numeroase expoziții de artă românească deschise peste hotare: Praga, Roma, Milano, Varșovia, Vilnius, Moscova, Sofia, Bagdad, Berlin, Budapesta; la expoziții internaționale: „Danteasca” Ravenna (Premiul

pentru cea mai bună participare internațională), 1974; Expoziția „Plastic und blummen” Berlin, 1977; „Trienala internațională”, New Delhi, 1979; Expoziția Casa Americii Latine, 1993; expoziții personale: 1995, Luxemburg, Galeria Art 8 Passion; 1997, București; 1998, Chișinău ș.a. Distins cu Premiul pentru sculptură al Uniunii Artiștilor Plastici din România (1966); Premiul Ion Andreescu al Academiei Române (1971); Premiul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă (1971); Marele Premiu al U.A.P., secretar al Uniunii Artiștilor Plastici. Activează ca profesor la Catedra de sculptură a Institutului „N. Grigorescu”. Dintre statuile dedicate unor personalități istorice de către maestrul Paul Vasilescu se numără: Petru Mușat I (Suceava), Basarab I (Curtea de Argeș), Nicolae Bălcescu și Andrei Șaguna (Blaj), Nicolae Bălcescu (Academia Română din Roma), Iancu de Hunedoara (Hunedoara), Al. I. Cuza (București) ș.a. Vezi articolul *Sculptorul Paul Vasilescu a vizitat Bârladul*, în „Bârladul”, nr.167/22-28 martie 2007, p.8-9.

33. *Istoria Hușilor*, volum îngrijit și coordonat de Theodor Codreanu, Editura Porto - Franco, Galați, 1995, p.269.

34. Gh.Melinte, *Cuza și Hușii*, ediție îngrijită, schiță bio-bibliografică, note și addenda de Constantin D. Donose, Editura Timpul, Iași, 1998.

35. *Istoria Hușilor*, p.269.

36. Gh.Melinte, *Op. cit.*, p.13-14, 27-29, 33-34, 39-41, 53-69.

37. *Ibidem*, p. 27-29. Testamentul întocmit de Al.I.Cuza în anul 1872-1873, la Florența, prevedea ca o parte din avere să servească „pentru creiașuirea și întreținerea unui azil de copii orfani și găsiți în orașul Huși, care va purta numele de Azilul Cuza”.

38. *Ibidem* p. 7.

39. Vasile Iancu, *Controversa asupra locului nașterii domnului Cuza nu s-a încheiat*, în „România liberă”, din 28 noiembrie 1998.

40. „Părerii Tutovene”, nr.339/26-28 ianuarie 1999.

41. Costin Clit, *Date inedite privind familia Cuzeștilor*, în „Clepsidra”, nr.24, martie 1999, p. 3.

42. Vezi Alexandru V. Perietzeanu - Buzău, *Vidomstie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829*, în „Arhiva Genealogică”, I (VI), 1994, nr.3-4, p. 290-303.

43. Vezi C.Clit, *Cuza și Hușii*, în „Jurnalul Vasluian”, nr.261, 262, din 1999.

44. Valentin Negre, *Bârlad, 15 noiembrie 2003: Cuza s-a întors acasă*, în „Părerii Tutovene”, nr.741/18-22 noiembrie 2003, p.1-2.

45. Monu Diaconu Elena, *Alexandru Ioan Cuza - fiu al Bârladului*, în „Cuvântul liber bârlădean”, anul II, nr.6 /16 martie 1990; C.Nițuc, *Să nu îl dăm pe Cuza cu chirie*, în „Părerii Tutovene”, nr.195, 26 ianuarie 1996; Oltea Gramaticu, *Alexandru Ioan Cuza - ctitorul României moderne*, în „Părerii Tutovene”, nr.203, anul VI, serie nouă, 22 martie 1996; idem, *Alexandru Ioan Cuza, fiu al Bârladului*, în „Părerii Tutovene”, nr.302/14-20 mai 1998; idem, *Al.I. Cuza s-a născut la Bârlad și nu în altă parte !*, în „Părerii Tutovene”, nr.307/18-24 iunie 1998; idem, *Originea bârlădeană a lui Al. I .Cuza - o certitudine*, în „Părerii Tutovene”, nr. 308, 25-30 iunie 1998; idem, *Alexandru Ioan Cuza și Bârladul*, în „Clepsidra”, nr.24, martie 1999; idem, *Al.I.Cuza și posteritatea*, în „Florile dalbe”, nr.3(26), martie - aprilie 1999; idem, *180 de ani de la nașterea lui Alexandru Ioan Cuza*, în „Părerii Tutovene”, nr. 453/17-20 martie 2000; Ioan Bălănescu, *Bârladul și Unirea*, în „Părerii Tutovene”, nr.535, 2001; Oltea Rășcanu Gramaticu, *Al.I.Cuza și posteritatea*, în „Părerii Tutovene”, nr. 543/20-26 martie 2001; idem, *Controverse ale istoriei, Alexandru Ioan Cuza*, în „Pagini medicale bârlădene”, anul VI, nr.58, ianuarie 2003; idem, *Alexandru Ioan Cuza, domnitorul Unirii Principatelor*, în „Bârladul”, nr.10/11-17 martie 2004; idem, *Controversele privind originea lui Al.I.Cuza nu se mai justifică*, în „Bârladul”, nr.10/11-17 martie 2004; Oltea Rășcanu Gramaticu, *Mărul discordiei*, în „Bârladul”, nr. special, 20 martie 2005.

46. *The New Encyclopedia Britanica*, vol.3, Micropaedia, Chicago, 1993, p.816.

47. *Le Petit Larousse, Dictionnaire encyclopedique*, 1993, p.1.271.

48. D.Ivănescu, *Op .cit.*, p.19.

49. Gh.Platon, *Gând despre Alexandru Ioan Cuza*, în „Bârladul”, nr.special, 20 martie 2005.

Luptele din zona Bran și Dragoslavele în Primul Război Mondial

COLONEL (R.) NICOLAE DĂRĂBANȚ

Pentru a treia sau a patra oară, am vizitat (4 septembrie 2008), împreună cu unii membri ai Asociației Aviatorilor Brașoveni, Mausoleul Eroilor de la Mateiaș, județul Argeș, cel care păstrează amintirile luptelor duse în zona Bran și Dragoslavele (Valea Mare - Pravăț) și osemintele celor căzuți aici. Ca pasionat de istorie militară, eu, un fost militar de profesie, am citit mai multe cărți care descriu desfășurarea luptelor de aici, în Primul Război Mondial.

Ca vicepreședinte al Asociației „Cultul Eroilor”, filiala județului Brașov, nu pot trece ușor peste faptele eroilor care și-au vărsat sângele în aceste înverșunate lupte în toamna anului 1916. Nu intenționez să descriu amănunțit desfășurarea luptelor pentru că acest lucru s-a mai făcut, dar vreau să scot în evidență mărturisirile unui participant din tabăra „dușmană” de atunci, cu privire la eroismul soldaților români. Este vorba despre un fost ostaș în armata germană, care a participat la luptele din defileul Bran-Dragoslavele-Câmpulung, din 1916. Fost subofițer artilerist, Fritz Ortlepp din orașul Halle, a fost puternic im-

presionat în timpul acțiunilor în luptă și și-a notat diferite fapte și episoade, ținând chiar un jurnal personal pe zile și etape. Era un om cu o pregătire superioară iar în anul 1929 a venit în România să viziteze locurile pe unde luptase. S-a împrietenit cu preotul din Dragoslavele, care cunoaște perfect limba germană, și care i-a tradus relatările și a scos chiar o carte în 1933, la Câmpulung Muscel. Cartea a fost reeditată în anul 2003 și a apărut la Editura Phoenix din Brașov, așa cum a fost tradusă de preotul Ioan Răuțescu. Această carte, redactată de către o nepoată a autorului, mi-a produs, la citirea și recitirea ei, o înaltă stare sufletească, prin redarea unor momente de apoteoză din istoria patriei.

Am să trec peste multe episoade și scene din luptele purtate aici și am să mă mărginesc să redau doar impresiile și aprecierile acestui subofițer german, așa cum le-a simțit, văzut și scris chiar el, cu referire la acțiunile și sacrificiile armatei române. Descrierile lui Fritz Orlepp reamintesc evenimentele memorabile din toamna anului 1916, când trupele germane și-au dat silința să-și deschidă drumul cel mai scurt, prin munții de la Câmpulung, spre capitala țării. Dacă ostașii noștri n-ar fi luptat cu eroism, invazia din Muntenia s-ar fi produs în primele zile din luna octombrie 1916, iar armata țării n-ar fi putut să se retragă și să se refacă în Moldova.

Despre luptele de la trecătoarea Bran și Dragoslavele

După luptele de la Brașov, Armata a 9-a Germană, de sub comanda generalului Von Falkenhayen, avea următoarea alcătuire: Corpul 39 de Rezervă, comandat de generalul Von Staabs, cu Brigada a 8-a Alpină la 30 km NV de Piatra Craiului, la Clăbucet (1.456 m), cu Divizia 76 de Rezervă, comandată de generalul Elstemann Von Elster, la intrarea în trecătoarea Bran, între castelul Bran și Moeciu, duceau lupte contra Diviziei 4 Române. Divizia 51 Ungară de honvezi a generalului Tarmoky lupta cu alte părți din Divizia 21 la Timișul de Jos, iar Divizia 187 Prusiana a generalului Shunken, la sud de Săcele. Corpul 1

German de Rezervă, comandat de generalul Von Morgen, se afla în jurul Brașovului cu grosul Diviziei 89, în Divizia 71 Homvezi, între Prejmer și Teliu. În fața lor erau trupele Armatei a 2-a Română, condusă de generalul Averescu. Pentru apărarea trecătorii Bran a fost adusă Divizia 22 Română, comandată de generalul Razu. Divizia 21 Română, condusă de generalul Lambriu, apăra trecătoarea Predeal spre sud de Timișul de Sus. În dimineața de 8 octombrie, trupele Diviziei 76 Germană au atacat înălțimea cu cota 794, depășind poziția românească de la Sohodol cu Regimentele 252 și 302 Infanterie Maghiară, și au atacat cota 1.375 Măgura.

Prin numeroase contraatacuri, românii au încercat să oprească pătrunderea diviziei inamice spre Bran pe ambele părți ale Tohanului Nou. Piesele de artilerie și chesoanele detașamentului Von Rodewald au fost atacate prin surprindere de către români, dar germanii au evitat cu știință pericolul. Dintre caii înhămați la tunuri au fost uciși 16. Regimentul 254 a pornit la atac în pădure, dar forțele românești erau superioare și căpitanul Von Rodewald a bătut în retragere. La 9 octombrie, Regimentul 30 Infanterie Română a fost îndrumat spre munți. Generalul Averescu a ordonat, în cursul zilei, ca părți din Divizia 10 Română să fie îndrumate către cele două văi pe râul și pasul Timiș, apoi spre Piatra Arsă, Regimentul 10 Vânători și două batalioane din Regimentul 33 Jandarmi către muntele Velicanul. La sud de cele două văi se aflau forțe superioare românești. Grupul Diviziei 76 Germană a pornit, la 9 octombrie, spre Pasul Bran. În ziua precedentă, Brașovul căzuse în fața Diviziei 187 Germane și Diviziei 51 Maghiare. Comandamentul românesc adusese de peste graniță, în marș forțat, Divizia 22 Infanterie, cu misiunea de a apăra trecătoarea Bran. Statul major român, profitând de terenul stâncos, a realizat un sistem de fortificații între Juvala și Posada, iar șoseaua a fost minată. În ziua de 10 octombrie, Divizia 76 a reușit să câștige puțin teren, după ce bateriile sale așezate la Moeciu bombardaseră violent linia de luptă. Românii s-au retras dincolo de înălțimea cu cota 1.048. Lupta era dificilă, căci terenul era prăpăstios.

Trecerea graniței și ocuparea Rucărului

La 11 octombrie Brigada 8 Alpină își continua înaintarea pe trei coloane în direcția sud. Generalul Razu a retras la Rucăr Regimentul 10 Infanterie ca să apere muntele Drăganul și cota 810. Pentru 12 octombrie, generalul Von Morgen a ordonat ca Brigada 8 Alpină să înainteze în spatele pozițiilor românești de la podul Dumbrăviței, dar înaintarea a întârziat și, atacând unitățile de pe muntele Drăgan, a fost oprită de rezistența românească. Pe șosea, în fața Diviziei 76, pozițiile românești erau puternic apărate. După lupte crâncene, forțele Brigăzii 8 Alpine Germane, pe 14 octombrie 1916 au impus forțele românești, iar în ziua ce a urmat, Divizia 22 Românească a avut mai multă liniște. Artileria Diviziei 22 domina Rucărul și șoseaua Dragoslavele-Rucăr. Brigada 8 Alpină era istovită de luptele duse prin terenurile prăpăstioase. Din Valea Dâmboviței se ridica un strat gros de ceață, de sub munte se ridica fum negru din Rucărul aprins de artileria românească, care bombardea poziția inamicului. Din văi se ridicau limbi de foc; pădurile se aprinseseră în urma bombardamentului. Regimentul 252 Infanterie German a ajuns la amiază la podul Dâmboviței fără luptă, într-o vale adâncită; Cazanele de la Posada sunt într-o așezare pitorească. La 15 octombrie, la sud de Rucăr, românii au opus înaintării Diviziei 76 o rezistență neașteptat de energetică. În Valea Dâmboviței românii și-au întărit poziția și au contraatacat energic de mai multe ori. Bateriile românești au început să bombardeze cu violență Rucărul. Bombardamentul a produs pierderi numeroase celor din Divizionul 3 al Regimentului 204 Artilerie Germană. Localitatea Dragoslavele nu a putut fi nici în această zi cucerită, rămânând în mâinile românilor și în seara de 15 octombrie. În acea seară generalul Razu a dat ordin să se întreprindă lupta și să se retragă în pozițiile care erau pregătite la Nămăiești.

Stabilirea frontului la Dragoslavele

La 16 octombrie, la marginea satului Dragoslavele au fost rânduite formații cu ordin să înainteze. Se voia reluarea înaintării spre Câmpulung. Avangarda era formată din Batalionul 2 al Regimentului 254.

Generalul Razu ocupase Mateiașul iar bateriile sale au fost puse în poziție la vest și nord de Piatra și sud-vest de Mateiaș. De la acestea s-a pornit o ploaie de proiectile care a produs pierderi coloanelor inamice germane compacte din urma Regimentului 254 și a trenului de luptă al Diviziei 76, producând mare panică. Proiectilele românești cădeau fără întrerupere în coloanele de marș germane. Caii săreau și se încurcau în hamuri, căruțele încercau să se întoarcă înapoi și nu reușeau. S-a produs haos. Divizia 22 românească a luat poziție pe înălțimile de la NE de Câmpulung pe linia Clăbucet - Simioara - Vârful Măgurii - Vârful Urlei. Focul artileriei române s-a dezlănțuit, întârzierea produsă cu trei ore a avut ca rezultat oprirea pătrunderii Diviziei 76 pe Mateiaș. A fost apoi nevoie de o luptă de șase săptămâni în jurul Mateiașului, condusă de ambele părți cu îndârjire, care nu s-a mai întâlnit pe frontul românesc în toamna anului 1916.

Batalionul al 2-lea din Regimentul 254, comandat de căpitanul Von Rodewald, fu silit să se desfășoare pe panta de SE a vârfului Măgurii, ca apoi să încerce a înainta spre înălțimile Mateiașului. Compania 7 din Regimentul 254, care susținea o luptă grea, a primit ordin de a urca spre vârful Măgurii dar a fost întâmpinată pe această înălțime de focul intens al infanteriei românești. În timpul luptei, compania germană condusă de sublocotenentul Kraus s-a confruntat cu o situație critică. Din cauza terenului nu se putea apropia. Dușmanul (românii) se întindeau și se întăreau mai departe în flancul drept spre NE, românii atacând din direcția nord compania 7 din Regimentul 254. Atunci a căzut, printre alții, sublocotenentul de rezervă Kalmayer din compania 7. Batalioanele românești se infiltraseră pe văile și pe crestele în direcția Câmpulung - Nămăiești și au înaintat spre nord. Stabilirea unei legături puternice între formațiunile Diviziei 76 și Brigăzii 8 Alpine nu a fost posibilă din cauza unui spațiu rămas neocupat de trupe. În aceste poziții dintre cota 895 în Măgura și panta de răsărit a Mateiașului lupta a durat până la venirea întunericii, fără să se poată câștiga teren.

Batalionul 1 din Regimentul 254 (maior Von Goessel) care înainta pe Valea Dâmboviței fiind bombardat cu șrapnele, a fost nevoit să se abată de pe șosea și să intre în Văile Hotarului. Deoarece o parte a artileriei Diviziei 76 sosise abia după-amiază la Dragoslavele, înaintarea infanteriei nu mai putea fi susținută, deci înaintarea era exclusă. În seara de 16 octombrie generalul Elsterman Von Elster, comandantul Diviziei 76, nu avea altă soluție decât să păstreze linia. Bateriile Divizionului 2 din Regimentul 58 Artilerie își schimbă pozițiile. Cele trei baterii de obuziere au luat poziții de tragere între Casa Hotarului și cele două fabrici de cherestea și au început bombardarea liniei dușmane dintre Mateiaș și Lunca Gârlei. Focul artileriei românești însă a crescut continuu. Companiile 10 și 11 din Regimentul 254 și partea cea mai mare a artileriei a fost retrasă în partea de sud a satului Dragoslavele, trecând în rezervă. Acolo a rămas peste noapte statul-major al Regimentului 254, regiment care a pierdut în lupte în acea zi doi ofițeri și 18 soldați, iar un ofițer și 88 de oameni au fost răniți. Deci, înaintarea Diviziei 76 a fost stăvilită la sud de Dragoslavele, înaintea masivului Mateiaș. Acest masiv, Mateiașul, a rămas în amintirea tuturor luptătorilor infanteriei; Valea Dâmboviței din Dragoslavele primind numele de „Valea durerii și a groazei“. Observatorii români de pe Mateiaș puteau vedea orice mișcare din vale, iar artileria românească își putea îndrepta proiectilele asupra oricărui trecător.

Eu însumi pot afirma și susține aceasta, fiindcă în calitatea mea de telefonist și observator, la bateria 5 din Regimentul 58 Artilerie am fost de multe ori primejduit, pe drumul către bateriile Regimentului 11 Artilerie, de la Piatra sau ale Regimentului 3 Artilerie Grea de la Voinești-Nămăiești. Odată am găsit scăparea într-o varniță, la o carieră de piatră. O ghiulea a căzut în deschizătura de sus a varniței. Am rămas nevătămat ca prin minune, de pietrele care cădeau de sus. Altă dată, după instalarea artileriei românești la sud de Dragoslavele, era să mi se hărăzească o moarte eroică. Un obuz a explodat chiar lângă mine. Am fost cu totul acoperit de pământul împrăștiat. Am rămas nevătămat, dar mi-am pierdut auzul pentru două luni de zile. Evenimentele din ziua

de 16 octombrie au arătat că forța combativă a Brigăzii 8 Alpine era scăzută în urma luptelor duse prin munți. Așa că înlocuirea acestei trupe devenise o necesitate serioasă, dar înlocuirea ei a fost amânată până la sosirea Diviziei 12 Bavareze, care se afla în marș peste Bran.

La 17 octombrie s-a dat ordin Corpului I de Rezervă să cucerească Vârful Mateiașul. Generalul Von Morgen credea că bariera Mateiașului ar putea fi cucerită printr-un atac frontal și a ordonat ca după pregătirea de artilerie, Divizia 76 Infanterie cu toate trupele să execute atacul principal pe ambele părți ale șoselei și pe panta de est a Mateiașului, în timp ce Brigada 8 Alpină să înainteze de la cota 895 spre SV în Valea Argeșel. Dar acest plan a fost conceput greșit, deoarece era imposibil de atacat direct dinspre Măgura spre Mateiaș din cauza stâncilor ascuțite ce se înălțau aproape vertical. De aceea, numai prin învâluire se putea ajunge pe stâncile Mateiașului. Românii intuiseră din timp felul în care vor decurge luptele la Rucăr. Au lucrat cu febrilitate la construirea de poziții de pe șoseaua Mateiașului și Câmpulungului și au prelungit frontul de apărare departe spre răsărit, de la Valea Dâmboviței până la Bădeanca și ținutul muntos de la nord-vest de Câmpulung. Se asigura astfel legătura cu Armata 1 Română a generalului Dragalina, iar Divizia 12 Infanterie a fost pusă la dispoziția generalului Averescu ca rezervă. Sosirea Regimentului 70 Infanterie a fost de mare folos, căci era compus din cunoscători ai locurilor și deprinși cu muntele. Trupele românești care se aflau în acel moment acolo (Diviziile 22 și 12 Infanterie) alcătuiau grupul Nămăiești al generalului Găiseanu. La ora șase campaniile românești au înaintat spre Mateiaș, spre Vârful Măgura, iar cota 895 a fost atacată puternic. Pentru apărare, dușmanul a folosit și grenadele de mână. Românii au atacat de patru ori. Atacul de la ora 10 dimineața contra Brigăzii 8 Alpină a avut succes. Românii au ajuns cu Regimentele 50 și 58 Infanterie în spatele muntelui Clăbucet și au încercuit acolo Batalionul 15 Vânători al Brigăzii 8 Alpină austriacă, pricinuindu-i pierderi grele - mare parte din militarii batalionului au fost făcuți prizonieri. S-a observat că românii își întindeau aripa dreaptă tot mai departe. Din cauza respingerii bri-

găzii alpine nu a mai fost posibilă executarea atacului general proiectat de Divizia 76 Infanterie pentru 17 octombrie. Germanii au constatat la sfârșitul zilei că aveau peste 200 de morți. Rezultatele obținute de către români în fața Brigăzii 8 Alpine a determinat pe generalul Avereșcu ca după înaintarea grupului Nămăiești cu 29 de batalioane și 29 de baterii de artilerie să întreprindă un atac energetic pentru a scoate din Muntenia Corpul 1 Rezervă Germană și a-l arunca înapoi în Țara Bârsei.

(continuare în nr. 3 /august 2009)

Nouăzeci și unu de ani de la unirea Basarabiei cu România

COLONEL (RTR.) CONSTANTIN CHIPER

Așezat la confluența intereselor unor mari imperii, călcat timp de un mileniu de năvălitorii barbari dinspre est și nord, apoi 500 de ani de imperiile vecine, poporul român s-a organizat la sfârșitul secolului al XIV-lea în trei principate. Astfel a reușit să reziste tuturor acestor vicisitudini și în epoca modernă să alcătuiască un stat unic și independent. Treptat-treptat, cel mai mare pericol pentru integritatea și independența poporului român a venit de la Răsărit. Rusia țarilor, cu o consecvență fără egal, utilizând războiul, teroarea, crima și înșelăciunea, a înaintat spre Vest.

Moldova și Țara Românească s-au aflat în mare primejdie după 1654, când Rusia s-a unit cu Ucraina. La începutul secolului al XIX-lea primejdia rusească a devenit și mai amenințătoare. Mai întâi Moldova, apoi și Țara Românească au intrat în planurile de cucerire ale imperiului țarilor, care respectau testamentul unuia dintre cei mai mari vizionari oameni de stat ai secolului al XVIII-lea, țarul Petru I, denumit de ruși „Petru cel Mare”. El a vizat pentru sine și pentru generațiile urmă-

toare cucerirea Europei, extinderea spre sud și spre vest a imensei sale moșteniri, cucerirea Constantinopolului și a strâmtorilor Bosfor și Dardanele și a Țărilor Române, care erau o piedică în calea planurilor sale.

Basarabia este o regiune istorică situată între Prut și Nistru, parte a statului feudal românesc Moldova, constituit în anul 1359 sub domnia voievodului maramureșean Bogdan I (1359-1365), care a respins repetatele încercări ale regelui Ungariei de a-și reinstaura supremația asupra Moldovei, pe care a stăpânit-o în anii 1352-1359, prin marca de la Baia (primul descălecat sub Dragoș Vodă și urmașii săi Sas și Bâlc).

Denumirea de Basarabia vine de la Basarab I, domn al Țării Românești (1310-1352) și a urmașilor săi, care au alungat hoardele tătarilor de la gurile Dunării, consolidând granița de est. Denumirea inițială -Basarabia - a sudului Moldovei s-a extins ulterior asupra întregului teritoriu dintre Prut și Nistru.

Imperiul țarist care atinsese linia Nistrului în anul 1792 (Pacea de la Iași) a emis pretenții asupra teritoriului Moldovei. Prin Tratatul de pace semnat la București (1812), după încheierea Războiului ruso-turc (1806-1812), Poarta Otomană, în scopul rezolvării propriilor ei interese, a cedat ușor Basarabia Rusiei, la data de 16/28 mai 1812.

Evenimentele din Principatele Române: Revoluția din 1848-1849, Unirea Principatelor Române în anul 1859, au avut un puternic ecou în rândul populației românești din Basarabia, fapt ce a determinat autoritățile politice să impună întreruperea oricăror legături cu România.

Războiul Crimeei desfășurat în anii 1853-1856 între Rusia pe de o parte și Anglia, Franța, Prusia, Regatul Sardiniei și Turcia pe de altă parte, s-a încheiat prin înfrângerea Rusiei țariste. Congresul de la Paris din 13/25 februarie-18/30 martie 1856 a hotărât cedarea sudului Basarabiei (județele Cahul, Ismail, Bolgrad) Moldovei, iar prin Tratatul de la Berlin din 01.06.-01.07.1878, Congresul marilor puteri, dedicat adoptării măsurilor de încheiere a Războiului ruso-româno-turc din anii 1877-1878, cele trei județe au fost reîncorporate Rusiei țariste.

României i-a fost recunoscut statutul de independență și două județe din Dobrogea au revenit României (Tulcea și Constanța).

După ocuparea Basarabiei, Imperiul țarist a depus mari eforturi pentru transformarea ei într-o provincie specific rusească, promovând în acest sens o politică anti-românească de rusificare forțată, de deznaționalizare a populației autohtone. În acest sens, au încurajat emigrările românilor peste Nistru, în Caucaz, pe Volga și în îndepărtata regiune scaldată de apele fluviului Amur, colonizând în schimb în Basarabia mulți ruși, ruteni, bulgari și germani. Nu admiteau nicio școală românească. Statutul de gubernie a semnificat aplicarea legilor ruse, introducerea instituțiilor corespunzătoare, obligativitatea folosirii limbii ruse și a alfabetului chirilic în administrație, biserică și școală. În anul 1867, în școlile din Basarabia a fost interzisă limba română și a fost impusă limba rusă. În pofida procesului de deznaționalizare, colonizare, deportare și teroare la care au fost supuși locuitorii români din teritoriul dintre Prut și Nistru, ei și-au păstrat limba și obiceiurile, înscriindu-se în șuvoiul mișcării de eliberare națională a popoarelor situate la periferia Imperiului țarist.

De la începutul secolului al XIX-lea mișcarea națională a populației românești s-a intensificat sub conducerea unui grup de intelectuali precum Ion Inculeț, Emanoil Gavriliță, Alexandru Nour, Pantelimon Halipa, Constantin Stere, Ion Pelivan, Vasile Stroiescu, Ciugarin Buzdugan și alții. La Chișinău s-a format și a activat „Societatea Moldovenească pentru răspândirea culturii naționale” și a fost publicat ziarul „Basarabia.” După revoluția din 1905-1907 în Basarabia s-au afirmat trei grupări: gruparea radicală a studenților, a intelectualilor și a boierilor moldoveni conduși de P. Dicescu, care au format mai târziu Partidul Moldovenesc Democrat din Basarabia.

În ciuda opresiunii, populația românească a continuat să militeze pentru emancipare națională, folosirea limbii române în școală, biserică și administrație. În obținerea autonomiei teritoriale și politice a Basarabiei și apoi unirea cu România, ostașii moldoveni au avut un rol important. Marele miting ostășesc desfășurat la Odessa la 18 martie

1917, la care au participat circa 100.000 de ostași moldoveni, s-a pronunțat pentru autonomia țării. Congresul ostașilor moldoveni desfășurat la Chișinău în perioada 20-27 octombrie 1917 a proclamat autonomia teritorială și politică a Basarabiei cu aproape trei luni înainte ca Sfatul Țării să proclame „Republica Moldovenească slobodă, de sine stătătoare și neatârnată”.

Exprimând voința întregului popor român din Basarabia, la 27 martie/9 aprilie 1918, Sfatul Țării a votat actul Unirii cu Basarabia (86 de voturi pentru, 3 voturi contra și 36 abțineri). Declarația de unire a Sfatului Țării al Republicii Democratice Moldovenești suna astfel: „În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară Republica Democrată Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa, România”. La 3 martie 1920, Consiliul Suprem al Conferinței de Pace de la Paris a recunoscut legitimitatea unirii Basarabiei cu România, iar la 20 octombrie 1920 a fost semnat Tratatul de la Paris dintre România pe de o parte, Marea Britanie, Franța, Italia și Japonia de cealaltă parte. Înaltele Părți Contractante recunoșteau „suveranitatea României asupra teritoriului Basarabiei cuprins între frontiera actuală a României, Marea Neagră, cursul Nistrului de la gura sa până la punctul unde este tăiat de vechiul hotar dintre Bucovina și Basarabia și acest vechi hotar”. Tratatul a fost ratificat de Marea Britanie la 14 aprilie 1922, de România la 19 mai 1922, de Franța la 24 aprilie 1924 și de Italia la 22 mai 1927. Japonia nu a ratificat tratatul.

În perioada 1918-1919, relațiile româno-ruse s-au deteriorat, statul rus nerecunoscând unirea și granițele României. Folosindu-se de Internaționala Comunistă (Comintern), URSS a pregătit o răscoală în 1924 în sudul Basarabiei, la Tatar-Bunar, care trebuia să deschidă drumul intrării Armatei Roșii pentru a anexa Basarabia. Tot în anul 1924 (27 martie-2 aprilie) s-a desfășurat la Viena Conferința româno-sovie-

tică privind unirea Basarabiei cu România, care a eșuat fiindcă delegația sovietică a refuzat recunoașterea unirii Basarabiei cu România și integritatea teritorială.

România și URSS au aderat și semnat la Paris, la 27 august 1928, Pactul Briand-Kellog, renunțând formal la război și angajându-se să rezolve orice litigiu pe cale pașnică. La 9 februarie 1929 România, Polonia, Letonia și URSS au semnat la Moscova Protocolul în care se prevedea că Tratatul de la Paris va fi valabil între părțile contractante, independent de intrarea lui în vigoare. Deși între România, URSS și alte state s-a încheiat o Convenție la Londra, în zilele de 3-4 iulie 1933, relațiile româno-sovietice în perioada interbelică au fost marcate de cererea insistentă a guvernului sovietic de a i se recunoaște dreptul de stăpânire a Basarabiei.

În cadrul diplomației europene din anii 1934-1935, un loc important l-a ocupat crearea unui sistem de securitate colectivă, principalul promotor fiind Nicolae Titulescu, ministrul afacerilor externe al României. La 15 iulie 1935, Nicolae Titulescu a fost împuternicit de guvernul României să negocieze un tratat de asistență mutuală cu Uniunea Sovietică. La 21 iulie 1936, Nicolae Titulescu și Maxim Litvinov (reprezentantul URSS) au încheiat un protocol de asistență mutuală. Schimbarea din guvern a lui Nicolae Titulescu la 29 august 1936 a determinat guvernul URSS să considere aceasta o schimbare a politicii externe.

Tendințele revizioniste ale URSS și Germaniei au condus la semnarea Pactului Molotov-Ribbentrop, la data de 23 august 1939 și a Protocolului adițional secret, al cărui punct 3 a afectat integritatea teritorială a României. O consecință directă a acestei înțelegeri a fost răstignirea poporului român, căruia i-au fost răpite de către URSS - Basarabia, Bucovina și Ținutul Herței, prin Notele ultimative din 26 și 28 iunie 1940. Acestei crude agresii i-au urmat Dictatul de la Viena din 30 august 1940 și Acordul de frontieră cu Bulgaria de la Craiova (septembrie 1940). Acțiunile tragice din vara anului 1940 au costat poporul român pierderea suprafeței de 99.738 km pătrați și 6.821.000 locuitori,

pierderi datorate și non combat-ului armatei și deciziilor factorului politic, în frunte cu regele Carol al II-lea (opțiunea: „păstrăm statul și cedăm teritoriile”).

După aceste tragice evenimente, autoritățile sovietice și horthyste s-au dedat la acte de terorism inimaginabile împotriva populației românești majoritare. Distrugere și moarte au fost „binefacerile” aduse de Stalin și Horthy în teritoriile răpite României. Ocupanții n-au putut anula credința românilor în reunirea cu țara, în triumful dreptății istoriei. Evenimentele din vara anului 1940 au dus la schimbarea politicii externe a României și la apropierea ei de Germania. Alăturându-se Germaniei, România a participat la războiul contra URSS, conform Planului Barbarosa din decembrie 1940. Armata română a participat alături de armata germană la luptele pentru eliberarea Basarabiei (22 iunie-26 iulie 1941) și la celelalte operațiuni militare din est. Populația românească i-a primit cu mult entuziasm pe ostașii eliberatori și a aprobat reinstaurarea administrației românești.

România s-a alăturat la 23 august 1944 puterilor aliate, producând o schimbare radicală a situației strategice în Europa de sud-est. În ziua de 24 august 1944 trupele sovietice au ocupat Chișinăul, iar câteva zile mai târziu au pus stăpânire din nou pe teritoriile românești oferite de Hitler prin Pactul Molotov-Ribbentrop. Conferința de pace de la Paris din anii 1946-1947 a hotărât ca frontiera româno-sovietică să fie cea instituită o dată cu Ultimatumul din 28 iunie 1940.

Delegația oficială română, condusă de Gheorghe Tătăărăscu, nu a ridicat problema Basarabiei și Bucovinei de Nord, motivând că aceste teritorii au fost reglate prin Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944, atacând doar cererile de despăgubire formulate de puterile occidentale. Delegația română a semnat la Moscova un protocol care completa Tratatul de pace semnat la Paris în 1947, prin care preciza că Insula Șerpilor intră în componența URSS. Mai mult, printr-un proces-verbal încheiat la 23 mai 1948, se afirma că Insula Șerpilor a fost înapoiată URSS, pentru că în trecut ar fi aparținut Rusiei.

Românii din Basarabia au prins vremuri foarte grele după reocuparea de către URSS în anul 1944: obligativitatea limbii ruse, înlocuirea alfabetului latin cu cel slav, deportări, falsificarea istoriei, interzicerea relațiilor cu România, efectuarea stagiului militar de către tineri și repartizarea lor în producție cât mai departe de casă pentru a uita obiceiurile și tradițiile românești și a se încadra în marea familie a popoarelor sovietice. Și totuși, românii dintre Prut și Nistru au supraviețuit prin conservarea cu dăruire, mai ales în mediul rural al datinilor, credinței și obiceiurilor strămoșești. Căderea imperiului sovietic în 1991 i-a determinat pe românii basarabeni să proclame independența deplină a Republicii Moldova la 27 august 1991, recunoscută de România. În prezent, românii din Basarabia se confruntă cu probleme grele de ordin economic, cultural și politic, din care speră să evadeze cu ajutorul patriei-mamă și a organismelor europene.

O scurtă istorie a leadership-ului

LOCOTENENT FLORIN ȘTIBLI

Liderii buni sunt creați, nu se nasc. Dacă ai dorință și voință, poți deveni un lider eficient. Liderii buni sunt creați printr-un proces fără sfârșit de autodidactism, educație, antrenament și experiență. Liderul este o persoană caracterizată ca având capacități și realizări deosebite și care, prin prezența și activitatea sa, conduce, reprezintă un grup, îi exprimă interesele, obținând în schimb recunoaștere și prestigiu.

Pentru a inspira lucrătorii în nivelurile cele mai înalte ale muncii în echipă, sunt anumite lucruri care trebuie să le cunoști și să le practici. Acestea nu vin natural, sunt obținute printr-un proces continuu de muncă și studiu.

Persoanele creative se distanțează de restul dintre noi. Contribuțiile lor afectează grupuri mari și împing organizațiile spre ceva mai bun. Unii dintre ei își execută cea mai mare parte a activității în afară sau departe de organizație. Ei lucrează în tot felul de locuri: cafenele, aeroporturi, acasă și beneficiază de o relație neobișnuită cu organizația

căreia i se alătură. Adesea ei au relații de la distanță dar într-un fel anume, instinctiv se încorporează în organizație acolo unde este nevoie de ei.

Oamenii au discutat despre arta conducerii încă de pe vremea lui Platon. Dar din organizațiile din toată lumea - conglomerate tip dinozaur sau afaceri noi - apare aceeași problemă: nu avem suficientă conducere. Trebuie să ne punem întrebarea de ce suntem atât de obsedați de conducere? Răspunsul este acela că există o criză a credinței în lumea nouă care are rădăcinile în evoluția raționalistă din secolul al XVIII-lea. În timpul Iluminismului, filosofi ca Voltaire au susținut că numai prin aplicarea raționamentului oamenii își pot controla destinul. Acest lucru a marcat o dezvoltare incredibil de optimistă în istoria mondială. În secolul al XIX-lea, două credințe au apărut din această noțiune a raționalismului: o credință în progres și o credință în perfecțiabilitatea omului. Nici nu se sfârșise secolul al XIX-lea, o dată cu scrierile lui Sigmund Freud și, mai târziu, ale lui Max Weber, că au apărut deja primele fisuri în armură. Acești doi gânditori au distrus credința omului vestit în raționalism și progres. Căutarea actuală a conducerii este o consecință directă a lucrării lor.

Fondatorul psihanalizei, Freud, a teoretizat faptul că sub suprafața minții raționale există inconștientul. El presupunea că inconștientul era responsabil pentru o proporție semnificativă din comportamentul uman. Weber, criticul de frunte a lui Marx și un sociolog scriitor, a explorat de asemenea limitele raționamentului. Într-adevăr, pentru el, cea mai distructivă forță care operează în instituții era ceva ce el numea raționalitate tehnică - pe scurt, o raționalitate fără moralitate.

Pentru Weber, raționalitatea tehnică era reprezentată de o formă particulară de organizație - birocrația. Birocrațiile, spunea el, erau de temut nu din cauza ineficienței lor, dar pentru eficiența și capacitatea lor de a dezumaniza oamenii. Romanele tragice ale lui Franz Kafka sunt mărturia scrisă a capacității de incapacitare a birocrației. Mai înfricoșătoare a fost mărturia locotenentului lui Hitler, Adolf Eichmann, care a declarat: „Eu am fost doar un bun birocrat”. Weber credea că

singura putere care putea rezista birocratizării era conducerea charismatică. Dar chiar și aceasta are o istorie destul de încâlcită în secolul XX. Au existat lideri de război inspiraționali și transformaționiști, care au fost, de asemenea, lideri charismatici, ca Hitler, Stalin și Mao Tse Tung, care au comis atrocități greu de închipuit.

În secolul XX a existat un grad mare de scepticism despre puterea rațiunii și abilitatea omului de a progresa continuu. Astfel, atât din motive pragmatice, cât și filosofice, a început să se dezvolte cu interes conceptul de conducere. Și într-adevăr, în anii '20 a început prima cercetare serioasă. Prima teorie asupra conducerii - teoria trăsăturilor - a încercat să identifice elementele comune ale liderilor eficienți. În acel scop, liderii au fost cântăriți, măsurați și supuși unei baterii de teste psihologice. Dar nimeni nu a putut să identifice ce au în comun liderii eficienți. Teoria trăsăturilor a căzut repede în dizgrație, după ce studii costisitoare au ajuns la concluzia că liderii eficienți aveau o înălțime peste medie sau sub medie.

Teoria trăsăturilor a fost înlocuită de teoria stilului în anii '40, în primul rând în Statele Unite. Un stil particular de conducere a fost singularizat ca având cel mai mare potențial. Era stilul direct, deschis, democratic de conducere și mii de directori americani au fost trimiși la cursuri ca să învețe să se comporte astfel. Exista numai un impediment. Teoria captura în mod esențial spiritul Americii lui Roosevelt - deschis, democratic și meritocratic. Și atunci când carthysmul și Războiul Rece au depășit acest stil, a fost cerut un stil cu totul nou. Pe neașteptate, toată lumea era îndemnată să se poarte ca un luptător al Războiului Rece.

Recentele teorii asupra conducerii sunt dominate de teoria conținței, care spune că actul conducerii este dependent de o situație particulară. Acest lucru este în mod fundamental adevărat, dar ca urmare a faptului că sunt conțințe infinite în viață, rezultă varietăți infinite de conducere. Încă o dată, directorul mediocru care caută un model care să-l ajute este pierdut fără speranță.

La fel ca și Max Weber ne referim la conducerea care este în primul rând antibirocratică și charismatică. Din teoria trăsăturilor au derivat calitățile slăbiciunilor și diferențelor. Spre deosebire de primii teoreticieni ai trăsăturilor, nu credem că toți liderii au aceleași slăbiciuni. Empatia dură s-a dezvoltat din teoria stilului, care s-a adresat către diferite tipuri de relații între lideri și subordonații lor. Și, în final, teoria contextuală a pus bazele pentru nevoia de a cunoaște ce tehnici trebuie folosite în circumstanțe variate.

Oricum, liderul se arată a fi șeful instituțional al unui grup care exercită cea mai mare influență în stabilitatea și realizarea scopurilor acestuia și, de obicei, deține puterea executivă în conducerea grupului. El alege, de regulă, modelul acțional menit să corespundă atât așteptărilor membrilor grupului, cât și posibilităților de care grupul se poate prevala. El trebuie să aibă anumite calități: talent oratoric și capacitate de a convinge, de a persuadea, simțul/instinctul puterii, temperament de luptător, încredere în sine, bun-simț, hotărâre, imaginație, consecvență și constanță în acțiuni, intuiție cu privire la așteptările celor pe care îi reprezintă.

În continuare vom prezenta câteva tipuri de trăsături pentru lideri în viziunea unor specialiști în management.

Dintre cele *10 roluri* pe care **Henry Mintzberg** le atribuie managerului, următoarele patru sunt cuprinse în domeniul liderului decizional:

1. *Rol de antreprenor* - inițiază schimbări controlate ale organizației, adaptând-o la schimbările mediului;

2. *Rol de diminuare a riscului* - realizează legătura cu schimbările neașteptate;

3. *Rol de alocare a resurselor* - ia decizii pentru utilizarea resurselor organizației;

4. *Rol de negociator* - realizează legături cu alte organizații și indivizi.

Aceste patru roluri definesc dintr-o altă perspectivă domeniile în care se iau în mod curent decizii manageriale.

Roger Dawson stabilește următoarele caracteristici pentru marii lideri decidenți:

1. mare toleranță pentru ambiguități;
2. ordine de prioritate;
3. bună informare;
4. consens;
5. eliminarea stereotipurilor;
6. acceptarea slabilor și puternicilor;
7. realism în aprecierea costurilor și dificultăților;
8. eliminarea deciziilor dubioase;
9. elasticitate.

În raport cu trăsăturile de temperament, aceiași specialist îi clasifică pe liderii decidenți în patru categorii (tipuri):

1. *Pragmatici*: utilizează mai mult emisfera stângă, sunt neemoționali, încrezuți. Pot fi caracterizați prin următoarea remarcă: *Dați-mi numai fapte!*

2. *Analitici*: utilizează tot emisfera stângă, sunt neemoționali, dar modești. Aceștia spun: *Dați-mi toate faptele!*

3. *Extrovertiți*: folosesc emisfera dreaptă, emoționali. *Nu mă plictisi cu faptele!*

4. *Amiabili*: folosesc, de asemenea, emisfera dreaptă, fiind emoționali. *Dați-mi faptele și voi vedea ce simt eu despre ele!*

După Dearlove există alte tipuri de decidenți:

1. *Flamboianți*: iau decizii îndrăznețe, sar calul;
2. *Practici*: iau decizii sensibile, aplicabile, fezabile;
3. *Analitici*: iau decizii logice;
4. *Defensivi*: preferă să nu ia decizii;
5. *Creatori*: iau decizii numai dacă pot folosi idei noi.

Harold Leawit se oprește la alte tipuri de decidenți:

1. *Vizionari*: îndrăzneți, charismatici, originali. Din această categorie fac parte John Fitzgerald Kennedy, Winston Churchill;

2. *Logici (analitici)*: negociază mai degrabă cu numere și fapte decât cu păreri, sunt calculați: Jimmy Carter este considerat un exponent al acestui tip de decident;

3. *Întreprinzători*: preocupați de fixare și implementare: Lindon Jhonson, Dwight York Ensenhower, Napoleon Bonaparte fac parte din acest gen.

BIBLIOGRAFIE:

Dawson Roger - *Make the Right Decision Every Time*, Nicholas Brealey, 1994.

Militaru Gheorghe - *Comportament organizațional*, Editura Economică, București, 2005.

Mintzberg Henry - *Manager nu MBA*, Editura Meteor Press, București, 2006.

Preda Marian - *Comportament organizațional. Teorii, exerciții și studii de caz*, Editura Polirom, Iași, 2006.

Vlăsceanu Mihaela - *Organizații și comportament organizațional*, Editura Polirom, Iași, 2003.

Zlate Mielu - *Leadership și management*, Editura Polirom, Iași, 2004.

Idem - Max Weber, în „Revista de psihologie organizațională“, volumul I, nr. 1/2001, Editura Polirom, Iași.

Idem - *Stiluri de conducere. Tipologii și criterii de evaluare a eficienței lor*, în „Revista de psihologie organizațională“, volumul III, nr. 1-2/2003, Editura Polirom, Iași.

Idem - *Tratat de psihologie organizațional - managerială*, volumul I, Editura Polirom, Iași, 2004.

Impactul producerii energiei eoliene asupra ariilor protejate din Dobrogea

LOCOTENENT-COLONEL ING. (REZ.) PETRU HARABAGIU

„Cred că mediul înconjurător ar trebui inclus în chestiunile care țin de securitatea națională. Apărarea resurselor noastre este la fel de importantă ca și apărarea granițelor. În caz contrar, ce mai rămâne de apărare?“

(Robert Redford - 1936)

Problema energiei în Uniunea Europeană este abordată în sensul larg al principiilor dezvoltării durabile. Integrarea durabilității în politicile europene presupune, printre altele, aplicarea principiului eficacității asupra procedurilor de integrare a dimensiunii *mediu* în politicile economice și sociale și instituirea unui sistem de indicatori de evaluare a eficacității instrumentelor de integrare a politicilor economice, sociale și de mediu.

La nivelul politicilor sectoriale există o serie de coordonate referitoare la limitarea schimbărilor climatice: energii și tehnologii curate, și la gestionarea responsabilă a resurselor.

Astfel, producerea energiei din surse regenerabile, printre care și energia eoliană, este abordată atât în cadrul politicilor generale, cât și în cadrul celor sectoriale.

Baza legală comunitară privind dezvoltarea surselor regenerabile de energie, în general, și a energiei eoliene, în special, este constituită de Directiva 2001/77/EC, emisă de Parlamentul European și de Consiliul European la 27 septembrie 2001.

În România, baza legală privind utilizarea surselor de energie regenerabilă este constituită din H.G.nr.443 din 10.04.2003 și H.G. nr.1.535 din 18.12.2003, care a aprobat ***Strategia de valorificare a surselor regenerabile de energie.***

Problema energiei atât în Uniunea Europeană, cât mai ales în România, trebuie abordată și din perspectiva impactului producerii acesteia asupra mediului.

Referitor la energia eoliană, ecologiștii și specialiștii au rezerve în ceea ce privește amplasarea centralelor eoliene, pentru că ar putea afecta migrația păsărilor călătoare și activitatea în arealele declarate arii protejate conform rețelei ecologice europene „Natura 2000” în România.

Potențialul eolian al României

Încă din anul 2007, Comisia Europeană a stabilit noi standarde de eficiență pentru a reduce consumul de energie. Pentru acest lucru se mizează pe sursele de energie alternativă, printre care și cea eoliană. România trebuie să ajungă la un consum de energie regenerabilă de 33% din totalul energiei produse, până în 2011.

Pe baza evaluărilor preliminare în zona litoralului, inclusiv mediul off-shore, pe termen scurt și mediu, potențialul energetic eolian amenajabil este de circa 2.000 MW, cu o cantitate medie de energie electrică de 4.500 GWh/an¹.

Studiile efectuate de societăți specializate au dezvăluit că în România se pot amplasa instalații eoliene cu o putere totală de până la

14.000 MW, ceea ce înseamnă un aport de energie electrică de aproape 23.000 GWh/an.

Ținutul Dobrogei e o zonă de interes pentru construirea de turbine eoliene, atât din cauza reliefului, cât și pentru că această regiune este un veritabil „pol al vânturilor”. Sud-estul Dobrogei se plasează pe poziția a doua în Europa din punct de vedere al potențialului de dezvoltare a fermelor eoliene.

România are cel mai ridicat potențial din sud-estul Europei în domeniul energiei eoliene, dar incertitudinile legate de cadrul legislativ reprezintă principalul factor de risc pentru investitori, deși sistemul certificatelor verzi bugetare încurajează investițiile în energie regenerabilă?

Intențiile de instalare a centralelor eoliene în Dobrogea au fost numeroase încă din anii 2004 - 2005. România dispune deocamdată doar de 7 MW instalați în turbine eoliene, dar mai multe grupuri internaționale importante au în derulare proiecte de câteva mii de MW și se preconizează amplasări masive de astfel de instalații în Dobrogea până în 2011.

Pentru amplasarea modulelor energetice denumite „ferme eoliene” sunt vizate zonele în care viteza medie a vântului este de 4 metri/secundă, la nivelul standard de 10 metri deasupra solului. În Dobrogea este cea mai bună zonă de pe teritoriul țării noastre în privința capacității de energie eoliană.

În nordul Dobrogei vor fi construite 29 de parcuri eoliene. La Baia sunt deja în funcțiune trei turbine eoliene, câte una funcționând și în parcurile Valea Nucarilor, Măcin și Topolog. *Cel mai mare parc eolian este proiectat, însă, lângă localitatea Stejaru, unde au fost concesionate 250 ha de islaz unei firme din Austria, care va realiza un parc eolian în valoare de 75 milioane de euro, ce va însuma 22 de turbine cu o putere instalată de aproximativ 200 MW³.*

Deși Agenția pentru Protecția Mediului, Administrația Rezervației Biosfera Deltei Dunării și societatea civilă se împotrivesc ampla-

sării de parcuri eoliene în Dobrogea, câteva firme puternice au conceput sau cumpărat deja sute de hectare de teren.

Pe fondul tendințelor de dezvoltare au fost avizate construcțiile unor stații de stocare de 400 KV în zona Mihai Viteazu - Fântânele și în zona Casimcea; există și problema măririi capacității de transport sau a construirii de alte rețele de transport.

Amplasarea centralelor eoliene și preferința investitorilor pentru centrale second hand

Etapele esențiale pentru procesul de amplasare a unei centrale eoliene sunt următoarele:

- cercetarea potențialului eolian al amplasamentului avut în vedere;

- acordul proprietarilor terenului;

- studiul de impact de mediu și cel privind acustica;

- instalarea, în paralel, a unui sistem de măsurare a caracteristicilor vântului;

- dezbateră publică:

- obținerea autorizației de construcție;

- construirea și punerea în funcțiune a centralei eoliene.

Din punct de vedere al dezvoltării unui proiect, acesta se poate întinde pe o perioadă de doi-trei ani, în funcție de mărimea parcului eolian.

Instalațiile eoliene montate până în prezent sunt second-hand și necesită mari costuri de întreținere.

S-a investit în centrale eoliene second-hand datorită faptului că au fost mai ieftine, investițiile fiind făcute din surse proprii și amortizându-se mult mai repede, în doi-trei ani. Cele noi și de putere mai mare sunt mult mai scumpe și se amortizează în cinci-zece ani.

Centralele second-hand sunt aduse din Germania și Olanda din mai multe motive:

- postul de transformare este inclus în turbine;

- tensiunea e de 20 KV, ca și rețeaua de medie tensiune din România;

- olandezii, danezii și germanii investesc mai repede în parcuri noi, de puteri mai mari;

- s-au început în paralel studiul și proiectări de parcuri eoliene mai mari, proiecte ce pornesc de la 10 MW și ajung la 100 MW.

Agenția pentru Protecția Mediului și Asociația Bird Life International și-au exprimat deschis protestul pentru instalarea unor astfel de centrale în Dobrogea. *Statul german acorda „compensații“ investitorilor din acest sector (energie eoliană) pentru a demonta astfel de turbine și a monta tehnologii noi (mai puțin zgomotoase, ce au impact minim etc.), iar noi le aducem în Dobrogea⁴...*

Ca orice echipament industrial, turbinele eoliene (mai ales cele second hand) produc în funcționare zgomote, datorită sistemelor mecanice în funcțiune, a despicării aerului de palele în rotire sau a trecerii palelor prin dreptul stâlpului de susținere, când se produce o comprimare a aerului.

Totuși, pentru a nu avea un impact negativ în special în zonele dens populate, sursele de zgomot sunt riguros controlate de fabricanții de turbine și se iau măsuri tehnologice speciale pentru fiecare turbină, asigurând garanții ferme asupra limitei superioare a zgomotelor produse de aceasta.

Instalațiile eoliene și păsările

Parcurile eoliene își aduc contribuția la generarea de energie la nivel mondial. Generarea de energie utilizând resurse regenerabile are potențiale consecințe negative asupra eforturilor de conservare a naturii; de aici și nevoia de a pune în balanță riscurile și beneficiile, respectiv reducerea la minimum a efectelor negative asupra mediului.

Având în vedere aceste argumente, Conferința Părților Convenției de la Bonn a adoptat Rezoluția nr.7.5 referitoare la turbinele eoliene și speciile migratoare în septembrie 2002.

Literatura de specialitate indică următoarele potențiale efecte negative asupra păsărilor sălbatice:

1. **Coliziunea** cu palele turbinelor în mișcare, cu turnul înalt al centralei eoliene, cu infrastructura de cabluri aferentă sau cu curenții rezultați în spatele rotorului, care și ei pot duce la răniri grave sau chiar la mortalitatea păsărilor.

2. **Perturbarea deplasării din jurul turbinelor și/sau excluderea deplasărilor de pe întregul teritoriu al fermelor eoliene** (fapte ce au drept consecințe: *reducerea productivității, iar reducerea șanselor supraviețuirii* poate apărea dacă păsările sunt îndepărtate de habitatele lor preferate și sunt astfel incapabile să găsească alternative adecvate nevoilor lor).

3. **Barierile în mișcare** - se interpun între zonele de hrănire, iernare, înmulțire și locurile de năpârlire și extind zborurile în jurul mulțimii de generatoare eoliene, conducând la o creștere a consumului energetic al păsărilor. Instalațiile eoliene mari, individuale sau efectul cumulativ al fermelor eoliene (sisteme de instalații) sunt principalele probleme din acest punct de vedere.

4. **Schimbarea sau pierderea habitatelor** datorită turbinelor și infrastructurii asociate acestora.

În conformitate cu legislația europeană se cere studiat cu mare atenție impactul negativ asupra habitatelor și al biodiversității înainte de alegerea amplasamentelor.

Problema impactului păsărilor zburătoare cu rotoarele turbinelor eoliene în mișcare, precum și perturbarea habitatului (la sol, dacă în areal se află colonii semnificative de păsări), a suscitat - încă de acum mai bine de un deceniu - intense dispute în țările vest-europene promovate ale tehnologiei eoliene. Din acest motiv, în multe țări au fost demarate multiple studii de impact cu păsările.

La noi, **INCDDD**⁵ Tulcea a realizat studiul referitor la „*Fundamentarea normelor privind turbinele eoliene și parcurile de turbine ținând cont de Directiva Păsări, Directiva Habitate și Convenția de la Berna, incluzând ca studiu de caz Dobrogea*”⁶.

Studiile recente arată că metodologia pentru analiza impactului produs de către parcurile eoliene trebuie să prevadă verificări de două ori pe zi, din următoarele considerente:

- la mamifere sau păsări mari cum sunt berzele, resturile acestora rămân în teren maximum 10 zile;
- la mamiferele și păsările mai mici, prezența resturilor e de trei zile;
- la mamiferele sau păsările cu dimensiuni reduse, prezența resturilor este de ore sau maximum o zi.

În cadrul recomandărilor cu privire la amplasarea instalațiilor eoliene se cer evitate în mod special:

1. S.P.A-urile (Ariile de Protecție Specială Avifaunistică) și IBA-urile (Arii de Importanță Avifaunistică).

2. Siturile desemnate „Natura 2000” sau situri naționale pentru conservarea naturii precum: „Parcuri naționale”, „Rezervații naturale” și „Zone strict protejate în cadrul rezervațiilor biosferei”.

3. Alte locații importante pentru unele specii de păsări identificate de Bird Life International ca având un statut de conservare nefavorabil în Europa.

4. Habitate unde este știut că poziția centralelor eoliene prezintă foarte mari riscuri de coliziune pentru păsări (*de ex. zonele umede, coamele dealurilor*).

5. Locații de-a lungul principalelor rute de migrație, în special așa-zisele pâlnii de migrație unde se concentrează un mare număr de păsări (pot fi cordoane litorale și trecători în zone deluroase sau montane).

Impactul negativ asupra biodiversității trebuie evitat printr-o evaluare totală a alternativelor acceptabile; este necesară identificarea speciilor și zonelor sensibile, respectiv de a cartea zonele unde nu este indicată amplasarea de generatoare eoliene, de exemplu, evitarea pâlniilor de migrație; impactul infrastructurii adiacente trebuie luat, de asemenea, în calcul.

Există o urgentă nevoie de a se proteja efectiv și ariile marine de importanță avifaunistică, astfel încât criteriile stabilite să poată fi aplicate nu numai ariilor de coastă, ci și celor din apropierea coastei și din spre larg.

*„Dacă o investiție propusă are un potențial efect negativ asupra oricărei specii/habitat ce califică un sit SPA/„Natura 2000”, se cere efectuarea unui studiu de impact corespunzător; dacă în urma acestuia nu se poate afirma cu certitudine că nu va exista niciun efect negativ, atunci acea investiție nu trebuie să fie demarată. Este puțin probabil că nu se pot găsi locații alternative și, de asemenea, este puțin probabil că un parc eolian poate sta la baza unei situații în care interesul public primează din motive imperios necesare”*7.

Restricții și bariere în realizarea parcurilor eoliene în Dobrogea

Poziția autorităților centrale

Deși energia eoliană este una curată și în principiu nu ar trebui să afecteze mediul înconjurător, mai multe organizații de mediu naționale și locale nu susțin amplasarea unor astfel de instalații în Dobrogea. Motivațiile sunt două: regiunea face parte din ruta principală de migrație a păsărilor și tot aici se află Rezervația Biosferei Delta Dunării, patrimoniu UNESCO. Situația este cu atât mai complicată cu cât mai mult de 80% din suprafața județului Tulcea face parte din „Natura 2000”, iar politica Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile în ceea ce privește amplasarea sau, dimpotrivă, interzicerea instalațiilor eoliene în astfel de zone este încă una neclară.

În timp ce reprezentanții Ministerului Economiei recomandă investitorilor din sectorul energetic să utilizeze cu încredere resursele regenerabile din județul Tulcea, Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile nu are încă un punct de vedere categoric. În opinia acestuia, în siturile „Natura 2000” pot fi construite instalații eoliene, atâta vreme cât studiile de impact demonstrează că turbinele nu afectează mediul înconjurător.

În fiecare parc eolian trebuie să fie o abordare locală punctuală, cu studii de impact locale. Rețelele de arii protejate, Rezervația Biosferei Delta Dunării și cele din „Natura 2000” pot fi mai mult o frână pentru astfel de afaceri numai dacă se demonstrează că există un impact. De aceea, se impune ca în parcurile eoliene să fie o abordare pe metru pătrat, punctuală a investițiilor, și nu generaliste. Însă în rețelele „Natura 2000” legile sunt permissive, pentru că acestea sunt zone unde trebuie protejate anumite specii, dar nu sunt parcuri naționale și nu sunt rezervații. Depinde chiar de specia care se protejează acolo și de impactul analizat pe metru pătrat pentru investiția respectivă.

Deși nu există o strategie comună a ministerelor Mediului și Economiei în ceea ce privește amplasarea instalațiilor eoliene în Dobrogea, iar situația este încă nesigură, mai mulți investitori și-au anunțat intenția de a construi aici sute de turbine.

Poziția autorităților locale

Majoritatea reprezentanților administrațiilor publice locale au răspuns pozitiv solicitării de concesiune sau vânzare de terenuri pentru amplasarea câmpurilor de turbine eoliene. Vânturile de calitate superioară se captează de pe pășunile comunale dobrogene.

Deschiși către inovații, dar fără prea multe cunoștințe în domeniu, șefii administrațiilor publice au elaborat în grabă proiecte de hotărâri, aprobate de consiliile locale, privind concesiunea a sute de hectare de pășuni.

Autoritățile fie nu știu, fie ignoră faptul că amplasarea parcurilor eoliene în Dobrogea, zona cu situri „Natura 2000” sau rezervații naturale extrem de prețioase, pun sub semnul întrebării capacitatea României de a respecta legislația de mediu europeană. Este posibil ca multe firme să nu-și pună niciodată planurile în aplicare, în spatele eolienele stând, de fapt, afaceri cu terenuri.

Legat de acest aspect, agricultorii dobrogeni sunt extrem de îngrijorați vizavi de dispariția pășunilor comunale. Oamenii se tem că

noii chiriași ai terenurilor propuse transformării în parcuri eoliene vor bloca accesul animalelor.

Nimeni nu înțelege însă de ce au nevoie firmele de suprafețe imense de teren, zeci de hectare, în condițiile în care instalațiile nu ocupă spații mari.

Poziția agențiilor naționale, ONG-urilor, Academiei Române și societății civile

Deși Agenția pentru Protecția Mediului Constanța, societatea civilă și alte instituții publice au dezaprobat amplasarea turbinelor eoliene în zona Dobrogei, iar conducerea Administrației Rezervației Biosfera Deltei Dunării nu agreează ideea parcurilor eoliene în zonă, firmele insistă în concesionarea de terenuri.

Fundația „Eco Pontica”, Societatea Ornitologică Română „Bird Life”, Organizația de Tineret „Ecos”, Organizația „Vox Delta”, Centrul pentru ONG-uri Tulcea au luat atitudine împotriva invadării Dobrogei cu turbine eoliene. Într-un raport semnat de reprezentanții ONG-urilor și înaintat instituțiilor centrale se arată că „sunt necesare măsuri urgente pentru soluționarea problemei amplasării de instalații eoliene în habitate naturale protejate, precum și în zonele care constituie căi principale de migrație a păsărilor”.

Academia Română și-a exprimat, de asemenea, oficial îngrijorarea privind instalarea turbinelor eoliene în Dobrogea, arătând că nu se împotrivesc producerii de energie alternativă, însă acest lucru trebuie să se realizeze legal și nu prin încălcarea convențiilor ratificate de statul român.

Societatea civilă atrage atenția că încălcarea legislației de mediu naționale și europene - și în special privind constituirea rețelei europene de arii protejate „Natura 2000” - poate duce la apariția unor situații conflictuale ce ar putea periclita imaginea României în cadrul Uniunii Europene, cum este cazul turbinelor eoliene instalate în Bulgaria, caz aflat în atenția Comisiei de Mediu a Uniunii Europene.

Poziția Transelectrica

O limitare serioasă în realizarea parcurilor eoliene se referă la obținerea avizelor pentru racordarea la rețelele naționale de transport și distribuție a energiei electrice. Cu toate că „*Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei prevede, prin reguli de funcționare a pieței de energie electrică, preluarea cu prioritate și comercializarea energiei electrice produse din surse regenerabile de energie, în măsura în care funcționarea Sistemului energetic național permite aceasta*”⁸, Transelectrica a comunicat investitorilor din domeniul energiei eoliene că pentru a fi autorizate astfel de parcuri energetice, aceștia trebuie să construiască, pe propria cheltuială, rețele de transport și stații de transformare pe amplasamentele stabilite de Transelectrica și în condițiile tehnice pe care aceasta le va stabili în avizul energetic.

Administratorii rețelelor energetice de transport și de distribuție susțin poziția Transelectrica întrucât nu există o strategie de dezvoltare a acestui sector energetic și infrastructura de transport a electricității din nordul Dobrogei nu permite preluarea acestei energii. Pentru introducerea în sistemul energetic național a curentului electric sunt necesare investiții de multe milioane de euro, iar Transelectrica nu dispune de surse de finanțare în prezent.

„În cazul în care factorii politici doresc depășirea valorilor limită este necesară realizarea de investiții majore pentru creșterea gradului de flexibilitate a sistemului electroenergetic național”⁹.

Concluzii

Astăzi, în țările vest-europene ecologiștii și promotorii centralelor eoliene au ajuns la un consens: impactul dintre turbinele eoliene și păsări este mai mic decât se afirmase la început și în orice caz mai redus decât impactul altor activități umane ca vânătoarea, transportul rutier și aerian, sau chiar existența structurilor statice ca stâlpii și liniile electrice, ori a clădirilor înalte, de care păsările se ciocnesc deoarece le văd greu.

În urma cercetărilor și a schimbului de experiență cu partenerii din Franța, Elveția, Anglia, Germania, Bulgaria, studiile de impact pentru proiectele de parcuri eoliene atestă că aceste instalații au impact asupra mediului și că trebuie atent planificată o astfel de investiție.

Pentru realizarea proiectelor energetice, soluția ar fi ca Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, cel care poate decide dacă în ariile naturale protejate din Dobrogea pot fi realizate astfel de proiecte energetice, să efectueze o hartă a zonelor unde nu pot fi amplasate turbinele eoliene. Practic, o astfel de hartă s-ar putea suprapune celei deja existente, care a fost realizată de Ministerul Economiei și Comerțului, și în acest mod s-ar rezolva problemele.

Pentru îndeplinirea cerințelor Comisiei Europene privind folosirea surselor de energie alternativă, printre care și cea eoliană, astfel încât consumul de energie regenerabilă să ajungă la 33% la începutul anului 2012, consider că trebuie adoptate o serie de măsuri, dintre care cele mai importante se referă la:

1. armonizarea legislației referitoare la mediu și la domeniul producerii de energie verde;
2. elaborarea de proiecte privind compatibilitatea rețelelor de transport și distribuție de energie electrică cu cerințele de racordare a producătorilor de energie eoliană și de proiecte de construire de rețele noi de transport cu finanțare public - privată;
3. amplasarea, pe cât posibil, de turbine noi, nepoluante și de capacități mari;
4. analiza atentă a studiului de impact de mediu și cel privind acustica.

Bibliografie:

H.G. nr. 443 din 10 aprilie 2003 privind promovarea producției de energie electrică din surse regenerabile de energie.

H.G. nr. 1.535 din 18 decembrie 2003 privind aprobarea Strategiei de valorificare a surselor regenerabile de energie.

OUN nr.57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.

HG nr.1.213 din 6 septembrie 2006 privind stabilirea procedurii-cadru de evaluare a impactului asupra mediului pentru anumite proiecte publice și private.

HG nr.1.284/2002 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene „Natura 2000” în România.

Ord. nr.1.964/2007 privind declararea siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene „Natura 2000” în România.

Ord. nr.863 din 26 septembrie 2002 privind aprobarea ghidurilor metodologice aplicabile etapelor procedurii-cadru de evaluare a impactului asupra mediului.

European Commission (2001): Assessment of Plans and Projects Significantly Affecting „Natura 2000” Sites.

Council Directive 79/409/EEC/1979 on the Conservation of Wild Birds, Commonly Referred to as Birds Directive.

Council Directive 92/43/EEC/1992 on the Conservation of Natural Habitats and of Wild Fauna and Flora.

Directiva Păsări, Directiva Habitate și Convenția de la Berna privind ariile protejate.

www.mmediu.ro

www.ecomagazin.ro

www.sor.ro

Note:

1. H.G. nr. 1.535 din 18 decembrie 2003 privind aprobarea Strategiei de valorificare a surselor regenerabile de energie.

2. Raport realizat de Erste Group, „Evenimentul Zilei” din 05.02.2009.

3. Articol „România liberă” din 17.07.2007.

4. Minută privind întâlnirea grupului de lucru „Centralele eoliene din Dobrogea”, organizat de Asociația „Salvați Dunărea și Delta” în cadrul proiectului de lobby „Avem o Deltă”, București, iunie 2008.

5. Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare „Delta Dunării“.
6. Minută privind întâlnirea grupului de lucru „Centralele eoliene din Dobrogea”, organizat de Asociația „Salvați Dunărea și Delta” în cadrul proiectului de lobby „Avem o Deltă”, București, iunie 2008.
7. European Commission (2001): Assessment of Plans and Projects Significantly Affecting „Natura 2000“ Sites.
8. H.G. nr. 443 din 10 aprilie 2003 privind promovarea producției de energie electrică din surse regenerabile de energie.
9. Articol - ziarul „Ziua” din 21.08.2008.

Relația om - climat

LOCOTENENT-COMANDOR EDUARD DRAGOMIR

Omul a fost preocupat de fenomenele atmosferice încă de la apariția sa pe Pământ, la început de teama față de stihiiile naturii, apoi, treptat, de setea de cunoaștere. Preocupările față de vânt, nori, ploi și fulgere datează din lumea antică. Cea mai valoroasă lucrare din acea vreme este „Meteorologia” lui Aristotel (384-322 î.C.), considerată de meteorologi ca fiind primul tratat al acestei științe. Alte momente de referință sunt inventarea termometrului în jurul anului 1600 (Galileo Galilei), a barometrului cu mercur în 1644 (Evanghelistă Toricelli), bazele hidrostatiei aerului în 1648 (Pascal), descoperiri remarcabile privind compoziția atmosferei în 1750 (Lavoisier și Dalton) etc. Cel mai important impuls s-a produs în anul 1843, când Samuel Morse a inventat telegraful, moment de referință atât în istoria meteorologiei, dar și al operațiilor militare.

Prima Conferință Internațională de Meteorologie, care a constituit și prima etapă a cooperării internaționale reale în realizarea schimbului de informații meteorologice, a fost inițiată de un militar, locote-

nentul Maury din Marina SUA, în 1853, la Bruxelles. La conferință au participat 10 țări (Belgia, Danemarca, SUA, Franța, Anglia, Norvegia, Olanda, Portugalia, Rusia și Suedia). Din cei 12 reprezentanți ai acestor țări, 10 erau ofițeri de marină.

Pe 14 noiembrie 1854 o furtună violentă și neașteptată a distrus mai multe nave de război ale flotei anglo-franceze desfășurate în Marea Neagră, în Războiul Crimeei. Astronomul Le Verrier, însărcinat de Napoleon al III-lea - ministru de Externe al Franței la cea vreme - să studieze cauzele dezastrului, a afirmat necesitatea instituirii unui sistem de veghe organizat, cu o rețea de stații meteorologice care să ofere informații coerente și continue. Acesta fost primul pas.

Previziunile meteorologice apropiate de realitate au schimbat cursul istoriei. Armatele care au avut vremea ca aliat au spulberat imperii și au creat superputeri. Marile puteri militare ale lumii au înțeles demult că informațiile de specialitate oferite de un specialist meteorolog reprezintă un plus considerabil la puterea armelor de foc. O armată care ține seama de evoluția vremii și de fenomenele meteorologice deține un avantaj uriaș asupra inamicului. În timpul ultimului război din Irak, numai Royal Air Force a trimis peste 500 de specialiști în meteorologie, în aproximativ 70 de puncte de pe front. Din Vietnam până în Kosovo, de la Războiul din Golf până la Operațiunea Barbarossa, vremea a fost mereu aliatul învingătorilor și inamicul învinșilor, chiar dacă a fost aceeași și pentru unii și pentru alții.

Dacă în lume există multe alianțe politico-militare mai mult sau mai puțin transparente sau declarate, când vine vorba despre atmosferă și vreme există o singură alianță încă din 1873 (cu o scurtă pauză în timpul primului Război Mondial), și anume actuala Organizație Meteorologică Mondială (cu această denumire din 1947), organizație interguvernamentală a ONU. Despre acest organism este bine de știut că în ciuda volumului imens de informații care se adună de pe tot globul, de la 9.000 de stații meteorologice terestre, 7.000 de stații maritime instalate pe navele în mers, 900 de observatoare aerologice, radare și sateliți meteorologici, Sistemul Meteorologic Mondial și sistemul

de telecomunicații aferent acestuia au ajuns la un nivel de standardizare al procedurilor specifice la care deocamdată nicio alianță militară nu poate visa. Poate și pentru faptul că scopul este mai pașnic și mai nobil. În cele trei centre meteorologice mondiale de la Washington, Moscova sau Melbourne se adună laolaltă informații fără eticheta aliat, inamic sau neutru.

Meteorologia militară, deși are o istorie de peste 60 de ani, nu apare nicăieri consemnată la zilele aniversărilor pleiadei de specialități militare. Rămânem totuși cu Ziua Internațională a Meteorologiei pe 23 martie.

Chiar dacă în mass media există teorii apocaliptice privind încălzirea globală, dispariția accelerată a calotelor polare, deșertificarea și, mai nou, despre războiul meteorologic - bomba meteorologică care generează dezastre climatice, am ales să scriu câteva rânduri despre influența condițiilor climatice extreme.

Dacă oamenii obișnuiți sunt interesați doar de primii doi metri ai atmosferei, operațiile militare de orice fel sunt influențate de toată troposfera, stratul inferior al atmosferei, asta dacă nu punem la socoteală multitudinea de sateliți militari care „plutesc” sau orbitează la limita superioară a acesteia.

În tratatele de bioclimatologie în relația om-climat sunt consemnate ritmurile cosmice și biologice care afectează mecanismul intern, „ceasul biologic”, cu multe tipuri de manifestare, modelate permanent, modificate și sincronizate cu factorii externi naturali sau sociali. Cel mai la îndemână exemplu, simțit de aproape fiecare dintre noi, sunt călătoriile de la vest la est sau invers, care implică schimbări de fus orar și dereglări ale ritmului veghe-somn.

Perioada de aproximativ 24 de ore a rotației Pământului în jurul axei proprii determină o bioperiodicitate diurnă care se manifestă în funcțiile aparatului respirator, cardiovascular, compoziția sângelui, a glandelor endocrine, legate de faza lumină-întuneric, activitate-repaus. O consecință a tuturor acestor manifestări periodice este capacitatea de activitate a fiecăruia dintre noi, cu performanțe maxime între orele 9-11 și

17-19, iar cel mai scăzut randament în a doua parte a nopții, între orele 3 și 4, și un minim secundar între orele 13 și 14. Bioclimatologii consemnează și prezența unor bioritmuri cu perioade de până la 30 de minute, care consemnează ritmurile activității electrice a creierului.

Ecuția mediu-organism uman este caracterizată în orice moment de o stare termică, dinamică și hidrică a mediului, dar și de o reacție specifică a fiecărui organism la acest cumul de factori. Totul se reduce la homeostazie, adică la proprietatea organismului de a-și menține temperatura constantă prin procesele metabolismului în limite destul de largi ale condițiilor exterioare, prin pierderea sau acumularea de căldură. Există în literatura de specialitate o multitudine de indici bioclimatici, dar cu toții am auzit despre indicele de temperatură-umezeală ITU, care ne reduce programul de lucru cu valoarea lui de peste 80 de unități, evident pentru cei care nu beneficiază de aer condiționat. Acesta are o formulă stufoasă și foarte puțin atractivă pentru nespecialiști, dar în esență reprezintă o corelație între temperatura aerului și umezeala relativă a acestuia, care condiționează viteza de evaporare a transpirației și, implicit, viteza de răcire a corpului. Spre exemplu, la 27 de grade Celsius mediul ambiant este foarte plăcut dacă umezeala relativă este de 20%, dar foarte neplăcut dacă aceasta este de 70%.

Practic, organismul se răcește prin transpirație datorită consumului energetic asociat evaporării. Dacă umezeala relativă este foarte mare, evaporarea se produce doar parțial, datorită suprasaturării aerului cu vapori de apă. Valoarea critică de 80 de unități înseamnă o temperatură echivalent resimțită de 37 de grade, adică temperatura corpului uman. Peste această valoare, mecanismul de termoreglare funcționează deficitar.

Oamenii sănătoși, expuși la fluctuații mari de temperatură, au un control eficient al temperaturii pielii, ceea ce înseamnă o adaptare ușoară la frig iarna și la căldură vara. Cea mai eficientă metodă pentru schimbările semnificative de climat o reprezintă mecanismul aclimatizării, un proces fiziologic complex, care presupune expunerea treptată la stresul termic. Camarazii noștri care au fost sau sunt prin teatrele de

operații din Irak și Afganistan cred că știu mai bine. Acum ceva vreme cineva m-a întrebat dacă nu ar fi nimerit ca cei care ne reprezintă în lume să facă inițial o escală prin nisipurile din sudul Olteniei. Nu știu cât ar conta pentru pregătirea psihică, dar nisipurile aluviale din ceea ce era odinioară Lunca Dunării și 35 de grade vara nu au mare lucru în comun cu climatul deșertic din Irak, unde temperatura depășește vara 45 de grade la umbră, iar nopțile sunt tropicale, adică minimele nu scad sub 20 grade C, uneori chiar 25 de grade. Chiar dacă umezeala relativă nu e foarte mare vara, să nu uităm ce înseamnă să ai în plus căca, ranița și o vestă antiglonț. Stresul cald antrenează evaporarea la nivelul pielii, vasodilatație cutanată, crește volumul de sânge din corp, dar transpirația antrenează un dezechilibru hidromineral, creșterea frecvenței respiratorii și creșterea incidenței maladiilor infecțioase intestinale.

Dacă nu am aminti și de stresul rece, i-am nedreptăți pe colegii noștri vânători de munte. Toți am auzit zicala „fie vremea cât de rea, numai vântul să nu bată”. Științific, aceasta se traduce prin Indicele de vânt rece, care corelează temperatura exterioară cu viteza vântului, rezultatul obținut reprezentând temperatura echivalent resimțită de corpul uman.

Despre comportamentul organismului uman în troposfera superioară știu militarii parașutiști. Altitudinea este principalul factor geografic care modifică valorile parametrilor meteorologici, exprimat prin gradientii verticali. Cu cât altitudinea este mai mare, cu atât aerul este mai rece, mai uscat, dar cu un potențial de condensare mai mare. Presiunea atmosferică totală și presiunea parțială a oxigenului scad, iar dinamica aerului este mai activă, ca efect al reducerii forței de frecare.

Simptomele stresului de altitudine devin vizibile de la circa 3.000 m, când apar semnele lipsei de oxigen, iar la 5.000 m presiunea parțială a oxigenului este jumătate din cea de la nivelul mării. Scăderea presiunii oxigenului arterial determină creșterea CO₂ arterial, o dată cu creșterea altitudinii. Reacțiile normale ale organismului sunt creșterea volumului respirator în stare de repaus, hiperventilația

ajutând la scăderea tensiunii CO₂, uscarea mucoaselor respiratorii datorită tensiunii scăzute a vaporilor de apă, apare tahicardia (accelerarea ritmului cardiac) și creșterea fluxului sangvin. Reacțiile patologice datorate oxigenului insuficient sunt oboseala, somnolența, memoria slabă și eficiența fizică redusă.

Reacțiile organismului uman sub apă influențează activitatea scafandrilor militari. Începând de la căutătorii de perle care se scufundau timp de două-trei minute până la 80 m adâncime, omul a ajuns, treptat, până la mii de metri adâncime. Nici sub apă nu este foarte confortabil. Principala problemă este creșterea presiunii la care este supus organismul uman. La presiunea atmosferică de la nivelul mării (760 mm Hg = o atmosferă) se adaugă presiunea hidrostatică care crește cu o atmosferă la fiecare 10 m, apa fiind de 800 de ori mai densă decât aerul. Presiunea suplimentară este tolerată ușor până la aproximativ trei atmosfere. Efortul de adaptare constă în necesitatea echilibrării creșterii concentrației de CO₂, în modificarea solubilității azotului, oxigenului și CO₂, echilibrarea presiunii din urechea mijlocie, acomodarea globului ocular. Creșterea presiunii mediului este asociată cu creșterea presiunii parțiale a azotului, rezultatul patologic fiind „narcoza hiperbarică”, stări de euforie, tulburări senzoriale, dezorientare.

Oportunități și amenințări în managementul clasei a XII-a

PROF. COSMINA MIRCEA

PROF. LUCIA LUPU

În activitatea de consiliere, elevii dobândesc cunoștințe și abilități care îi ajută să devină actori responsabili și să contribuie la viața școlară, a comunității, familiei, grupului de prieteni, să transforme activitatea de învățare într-un proces de învățare permanentă, să își creeze viitorul - ceea ce presupune asumarea de roluri responsabile în comunitate și în viața profesională. În principal, elevii beneficiază de conștientizarea conexiunilor între ceea ce învață și utilitatea cunoștințelor și abilităților dobândite pentru viața reală. Conștientizarea transferului de abilități și cunoștințe în viața reală sporește motivația și interesul pentru învățare ale elevilor, aceștia devenind mai motivați, mai încrezători în sine, dezvoltă abilități mai eficiente de învățare, devin mai pregătiți pentru nivelurile educaționale viitoare, pentru ceea ce presupune responsabilitatea în cadrul armatei, pot să își stabilească scopuri realiste, să trăiască și să participe activ la viața școlară și socială.

Consilierea pentru carieră (*career counseling*) este definită ca o relație interpersonală în care individul, prin intermediul unor intervenții de suport, își dezvoltă resurse personale cu scopul de a-și stabili, implementa și ajusta planurile de viață, atât pe termen scurt cât și pe termen lung (Nilsson & Akerblom, 1999).

Termenul de educație pentru carieră (*career education*) definește, după Herr și Cramer¹ (1991, apud Oweini & Abdo, 1999)², „experiențele prin care indivizii dobândesc cunoștințe și dezvoltă atitudini față de sine și față de muncă, prin intermediul activităților incluse în curriculum”.

Consilierea școlară/psihologică se constituie ca un proces prin care profesori calificați corespunzător, consilieri și colaboratori din cadrul serviciilor psihologice școlare îi informează pe elevi și părinți, dar și pe profesori și educatori despre problemele școlarității: abateri, permanentele schimbări în structura învățământului, dificultăți în învățare și, în special, alegerea profesiei.

Clasa a XII-a constituie un punct critic în viața oricărui adolescent! Alegerea carierei este un aspect ce va influența viitorul vieții sale, iar bacalaureatul și admiterea reprezintă două probe de foc ce aduc cu ele stres, oboseală și emoții negândite. Astfel, prin procesul de consiliere se poate ajunge la o înțelegere mai profundă a gândurilor, a trăirilor emoționale care asigură șansele unui nivel optim de dezvoltare a resurselor personale. Consilierea asigură asistența individului în explorarea și înțelegerea propriei identități, îl sprijină în dezvoltarea unor strategii de rezolvare a problemelor și luare a deciziei. În consiliere s-au conturat patru direcții de abordare a problemelor cu care se poate confrunta individul pe parcursul evoluției sale: intervenția în situații de criză, intervenția ameliorativă, prevenția, intervenția formativă și de dezvoltare.

Consilierea sau managementul grupului se realizează pe etape, astfel încât fiecare an de studiu poate fi considerat un pas spre luarea

deciziilor conștiente de mai târziu, necesare în producerea de schimbări pozitive. Numai acceptarea și încrederea oferită de o astfel de relație asigură acest lucru. Formularea scopurilor privind schimbări comportamentale, dezvoltarea abilităților de luare a deciziei și eliminarea gândurilor negative este un pas care se face începând cu clasa a IX-a. În această etapă este foarte important ca elevul să primească semnale că este acceptat așa cum este el, că dispune de potențial chiar dacă nota nu reflectă întotdeauna acest lucru. Tot în această etapă sumarizarea are un rol deosebit: împreună se evidențiază elementele esențiale, rămân în centrul atenției aspectele principale, putându-se întrezări de acum anumite opțiuni.

Etapa secundară în consiliere progresează în clasele a X-a și a XI-a cu asistarea elevului pentru a-și dezvolta interesele sociale, de cooperare și comunicare cu ceilalți. Se pune accent pe ajutorul oferit acestuia să se cunoască și să se autoevalueze. Se asigură atmosfera caldă și empatia, fără să fie excluse interpretările și confruntarea constructivă. Informarea, utilizarea sugestiei, poate fi de un real folos pentru elev. Se pot sugera eventuale opțiuni care se vor adăuga la cele deja identificate anterior și chiar modalități, căi care pot fi luate în discuție.

Etapa finală a consilierii în învățământul liceal se realizează în clasa a XII-a, va pune accentul pe dirijarea atenției elevului spre acte și comportamente constructive. Se învață proceduri specifice, se dezvoltă planuri de acțiune, începând cu cele mai simple și până la cele mai complexe, în vederea adoptării unui nou comportament. În această etapă confruntarea va asigura sprijin acordat elevilor pentru asumarea propriei responsabilități. Încurajarea în exprimarea opțiunilor pentru viitor este una din cele mai bune mijloace de a ajuta elevul să-și realizeze nevoile și să-și asimileze noi comportamente.

Componenta volițională cuprinde contradicțiile dintre motivele și tentațiile care aduc în atenția elevului militar câteva profesii din

care va trebui să aleagă una, puterea de a menține această decizie, concentrarea eforturilor în scopul îndeplinirii hotărârii luate și a învingerii obstacolelor pe care le poate întâmpina. Această frământare interioară se poate manifesta și sub formă de conflict, când apare dezacordul dintre ceea ce dorește și ceea ce poate elevul. Astfel, decizia poate fi definită și ca modalitate prin care se depășește un conflict cognitiv sau afectiv, care definește totodată și „conceptul de autorealizare“. Pentru adolescent, importanța cunoașterii mecanismelor psihologice de luare a deciziei este extrem de vitală. Actul decizional, uneori ireversibil, deseori imprevizibil, poate să-i marcheze existența. De aceea, este important ca activitatea managerială a dirigintelui de clasa a XII-a să se focalizeze asupra activităților de prevenire a acestor discrepanțe, activitatea de consiliere nu se mai poate rezuma doar la asistarea unor momente în alegerea carierei, ci trebuie să devină o modalitate de dezvoltare a abilităților necesare pentru construirea unei cariere.

Din discuțiile purtate cu elevii în orele de dirigenție, activitățile desfășurate și din interpretarea rezultatelor chestionarelor aplicate am constatat că:

- identificarea unor aspecte motivaționale precum și a categoriilor de profesii alese, în dinamica orientării profesionale a elevilor, dezvoltă competențe în următoarele domenii: autocunoaștere și dezvoltare personală, comunicare și relaționare interpersonală, planificarea carierei, stimularea interesului față de oportunități;
- greșelile privind decizia asupra unei cariere se resimt după mai mulți ani, dacă nu face față cerințelor meseriei pe care o practică;
- uneori familia e cea care influențează sau chiar decide asupra carierei elevilor;
- unii elevi nu cunosc etapele luării unei decizii, nu au abilități decizionale;

- decizia precum și indecizia sunt influențate de o serie de factori, care trebuie să fie identificați și amplificați dacă au efect pozitiv și înlăturați dacă au un efect negativ;

- există efecte semnificative de interacțiune între profilul liceului și gradul deciziei în privința importanței acordate motivelor alegerii carierei;

- clasa, grupul influențează motivele ce stau la baza alegerii profesionale, în general, amiciția care s-a fundamentat.

Există diferențe în privința configurației motivelor în funcție de cariera aleasă: seriozitatea și siguranța profesiei, responsabilitatea și responsabilizarea sinelui în soluționarea greutăților din mediul familial, siguranța financiară și confortul, cunoașterea de noi persoane, nevoia de afirmare, atracția pentru viața în colectivitate, prestigiul etc, diferențiindu-se astfel cei care gândesc în mod pragmatic, care urmăresc siguranța profesiei și cea materială - și cei care au formulat deja în mod clar și cariera (categoria de forțe ale armatei), care le poate asigura această securitate. Sursele de informare sunt și ele diverse: internet, presă militară, afișe, familie, prieteni, instituție militară de învățământ, birou de informare etc.

Motivația alegerii profesiei nu este afectată de trecerea de la clasa a XI-a la clasa a XII-a, ea fiind în mare parte constantă în a doua jumătate a perioadei de liceu. În general, pentru elevul de colegiu militar, aflat în an terminal, la sfârșitul unui drum și la începutul altuia, poate mult mai anevoios, dar și mai incitant, motivația se află în stare activă și ea este legată în special de trebuințele sale de stimă, putere, autorealizare, respect al celorlalți și chiar autorespect. Prin urmare, motivele interne ale elevului pot fi activate numai dacă acesta le-a dobândit, le-a stocat în structurile sale psihice.

Se pot formula o serie de idei care să evidențieze prin analiza SWOT activitatea managerială a dirigintelui de clasa a XII-a, cu implicații atât asupra consilierului, cât și asupra celui consiliat.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none">• noutățile în domeniu;• instruirea conform standardelor UE;• armonizarea cerințelor educaționale ale celor implicați;• stabilirea măsurilor educaționale comune optime;• analiza volumului conținuturilor ce urmează a fi valorificate în acord cu cerințele carierei;• descoperirea, cultivarea și valorificarea aptitudinilor elevilor;• colaborarea cu comitetul de părinți al clasei;• stabilirea programului de pregătire suplimentară pentru elevi;• rezolvarea amiabilă și nepărtinitoare a diferențelor de opinie dintre elevi, elevi/părinți;• explorarea de către elevi a relației dintre nivelul de educație și șansele de realizare a obiectivelor personale;• capacitatea de a face o alegere din mai multe puncte de vedere: educațional, profesional, salarial etc.;• dobândirea cunoștințelor și abilităților necesare pentru realizarea unui management eficient al propriei cariere.	<ul style="list-style-type: none">• transformările sociale permanente;• plecarea părinților în străinătate;• scăderea interesului față de învățatură și autoinstruire;• diminuarea/creșterea locurilor în academie;• rutina;• insuficienta pregătire;• apariția unor dezechilibre între capacitățile intelectuale și nevoia de realizare personală într-un domeniu în care elevul nu este suficient de pregătit;• pregătirea de specialitate și motivația elevilor scade;• restructurările din armată.

Astfel, factorii educaționali trebuie să aducă la cunoștință elevilor legătura dintre disciplinele școlare și carieră, evidențiind legătura directă a acestora. De asemenea, opțiunea unui elev pentru o anumită carieră, fără niciun sprijin extern, este un proces dificil, adesea asociat cu alegeri greșite, amânare, descurajare etc., și toate acestea cu un impact serios asupra viitorului său profesional. Nu în ultimul rând, elevul este propriul său manager, el trebuie să-și evalueze resursele cu realism, să-și stabilească obiectivele și să elaboreze proiecte existențiale pe termen lung, mediu și scurt, să se folosească de oportunități pentru a-și atinge scopurile în viață.

Fișe de lucru:

Chestionar de identificare a stilului decizional

Instrucțiuni: Citiți fiecare descriere în parte și încercuiți cea afirmație care corespunde felului în care dumneavoastră luați decizii în general.

1. Când iau decizii tind să mă bazez pe intuiția mea.
2. De obicei nu iau decizii importante fără să mă consult cu alți oameni.
3. Când iau o decizie este mai important să simt că decizia este corectă.
4. Înainte de a lua decizii verific de mai multe ori sursele de informație pe care mă bazez.
5. Țin cont de sfaturile altor oameni atunci când iau decizii importante.
6. Amân luarea deciziilor pentru că mă neliniștește să mă tot gândesc la ele.
7. Iau decizii într-un mod logic și sistematic.
8. Când iau decizii, fac ce mi se pare potrivit pe moment.
9. De obicei, iau decizii foarte rapid.
10. Prefer să fiu ghidat de altcineva când trebuie să iau o decizie importantă.
11. Am nevoie de o perioadă mare de gândire atunci când iau o decizie.
12. Când iau o decizie, am încredere în sentimentele și reacțiile mele.
13. Opțiunile pe care le iau în considerare atunci când decid sunt ghidate de scopurile mele.
14. Iau decizii numai sub presiunea timpului.
15. Adesea iau decizii în mod impulsiv.
16. Când iau decizii mă bazez pe instinct.
17. Amân să iau decizii cât de mult pot.
18. Iau rapid decizii.
19. Dacă am sprijinul altora, mi-e mai ușor să iau decizii.

20. În general, analizez care sunt dovezile pro și contra când iau o decizie.

stilul decizional	itemii corespunzători stilului
rațional	4, 7, 13, 20
dependent	2, 5, 10, 19
evitant	6, 11, 14, 17
intuitiv	1, 3, 12, 16
spontan	8, 9, 15, 18

Pentru identificarea stilului decizional predominant însumați itemii încercuiți dintre cei corespunzători fiecărui stil în parte. Stilul predominant este cel care obține scorul cel mai mare.

Stil decizional	Caracteristici	Exemplu
rațional	utilizează o abordare logică și organizată în luarea de decizii; elaborează planuri minuțioase pentru punerea în practică a deciziei luate;	„Am luat decizia după ce am cântărit bine toate alternativele“.
dependent	se bazează preponderent pe sfaturile, sprijinul și îndrumarea din partea altora în luarea de decizii; consideră că ajutorul celor apropiați este indispensabil atunci când cântăresc și aleg alternative;	„Ceilalți știu cel mai bine ce e potrivit pentru mine“.
evitant	amână și/sau evită luarea unei decizii;	„Acum nu e momentul potrivit să iau această decizie“.
intuitiv	se centrează pe intuiții și impresii în luarea unei decizii; nu caută dovezi pentru argumentarea unei decizii;	„Am făcut așa pentru că am simțit eu că e mai bine“.
spontan	iau decizii sub impulsul momentului, rapid și fără prea multe deliberări.	„Am luat decizia rapid și fără să mă gândesc prea mult“.

Etape în alegerea carierei

1. Autocunoaștere					
Personalitate și atitudini	Personalitate și atitudini	Aptitudini și realizări	Cunoaștere și stil de învățare	Valori	Spirit întreprinzător
2. Cercetări cu privire la profesie					
	Căutare de informații	Interviu de documentare	Practică și voluntariat	Experiență practică	Tendințele profesiei
3. Luarea deciziei					
		Obiective de carieră	Obiective personale	Servicii în comunitate	Învățare continuă
4. Contracte pentru angajare					
			Alegerea profesiei	CV și scrisori de intenție	Interviuri
5. Piața muncii					
				Oferta și acceptarea ei	Succesul în muncă
6. Cariera					
					Reevaluare

Este un plan de viață care trebuie să poarte amprentele flexibilității, inițiativei și independenței în alegerea carierei. Parcurgerea unor module de orientare profesională, a unor ateliere de lucru, este de dorit să includă activități și exerciții legate de următoarele domenii de competență: cunoașterea de sine, stima de sine, încrederea în sine, abilități de comunicare eficientă, rezolvarea de probleme și negocierea conflictelor, lucrul în echipă, luarea deciziei, instrumente de marketing personal, informații despre profesii.

Metode și tehnici de cunoaștere a individualității elevilor:

- Observația.
- Metoda aprecierii sau evaluării.
- Analiza rezultatelor activității elevilor.
- Convorbirea.
- Chestionarul.
- Analiza datelor biografice.
- Autocaracterizarea.
- Metoda testelor.

Pregătirea pentru reușita în carieră

Include parcurgerea următoarelor etape, în conformitate cu modelul lui G. Egan în trei pași:

Pasul 1 - Abordarea problemei:	Care este situația prezentă?
Pasul 2 - Configurarea situației preferate:	Ce îmi doresc? Ce am nevoie? Unde vreau să ajung?
Pasul 3 - Elaborarea strategiilor de acțiune:	Cum obțin ceea ce îmi doresc, ceea ce am nevoie și pentru care sunt motivat(ă)?
(planul de acțiune)	

Pașii luării deciziei în carieră

1. Identificarea problemei în legătură cu care trebuie luată decizia.

- Ce alegere trebuie să fac?
- Autocunoașterea, explorarea propriului potențial.

2. Analizează-ți interesele, valorile, abilitățile, caracteristicile de personalitate !

• *Interese:* Ce sunt interesat să fac? Ce activități îmi plac/nu îmi plac? În ce mediu de muncă m-aș simți cel mai bine?

• *Valori:* Care sunt lucrurile importante pentru mine? Ce vreau să obțin de la carieră?

• *Abilități:* Ce pot să fac cel mai bine? Care sunt cele mai importante aptitudini? Care sunt punctele mele tari și slabe?

• *Personalitate:* Ce calități am care m-ar ajuta în muncă? Cum va influența stilul meu personal alegerile pe care le voi face?

3. Identificarea opțiunilor (explorarea carierei)

• În acest moment, care sunt alternativele care mă interesează, care mi se potrivesc?

• Alcătuiește o listă de opțiuni pe care intenționezi să le explorezi mai profund.

4. Acumularea de date și informații despre fiecare opțiune

- Examinează datele și informațiile pe care le ai deja.

- Identifică resursele și informațiile de care ai mai avea nevoie.

5. Evaluarea opțiunilor

- Identifică avantajele și dezavantajele fiecărei opțiuni.
- Identifică valorile și nevoile care îți sunt satisfăcute de fiecare opțiune.

• Identifică riscurile și posibilele consecințe negative ale fiecărei opțiuni.

6. Selectarea unei opțiuni

- Ai destule informații pentru a lua decizia?
- Dacă nu, continuă să aduni și să analizezi informații.

7. Formularea unui plan de acțiune

• Care sunt pașii care trebuie urmați pentru realizarea deciziei mele?

- Ce informații și resurse trebuie să am pentru fiecare pas?
- Care sunt posibilele bariere și cum le depășesc?

În concluzie, putem afirma că elevii de colegiu militar își formează modele din profesorii și cadrele militare care-i însoțesc pe parcursul formării lor științifice și a formării lor ca om, iar faptul că foarte puțini renunță la această carieră este o dovadă a faptului că motivația există și că ea a fost formată și dezvoltată în anii studiilor liceale.

Bibliografie:

Băban A. (coordonator), *Consiliere educațională - Ghid metodologic pentru orele de dirigiență*, prima ediție, Editura SC PC Net SRL, Cluj-Napoca, 2003.

Cioloa I., *Psihosociologie și pedagogie militară*, Editura Militară, București, 1992.

Lemeni G., Miclea M. (coordonatori), *Consiliere și orientare - Ghid de educație pentru carieră*, Editura ASCR, Cluj-Napoca, 2004.

Mirea M., *Psihologia și metodică educației militare*, Editura Militară, 1980.

Mitulescu, S. (coordonator), Anghelescu, C., Păuș, V., Mitulescu, R., *Formarea deprinderilor de viață independentă. Manual pentru formatori*, Editura ROMEDIA, 2003.

Păuș, V., *Comunicare și resurse umane*, Editura Polirom, 2006.

Note:

1. Herr, E.L. and S.H.Cramer. CAREER GUIDANCE THROUGH THE LIFE SPAN: SYSTEMATIC APPROACHES, Boston, Little, Brown and Company, 1979.

2. Abdo, R. & Oweini, A., Psychological Factors Affecting Career Choice and Aspirations of Lebanese College Women. Approved for publication in the *Journal of Social Affairs*, 2006.

TEHNICĂ
MILITARĂ
ȘI ARMAMENTE

Indicarea țintelor aeriene în Forțele Terestre

LOCOTENENT-COLONEL GHEORGHE ROTARIU

Organizarea și desfășurarea activității de indicare a țintelor aeriene prezintă o importanță deosebită datorită dezvoltării explozive în ultimul timp pe plan mondial a capabilităților tactico-tehnice ale platformelor aeriene.

Indicarea țintelor aeriene în Forțele Terestre se execută pentru transmiterea datelor despre inamicul aerian la punctul de comandă al unității și al subunității, la postul de observare, la stația de radiolocație pentru cercetare, la sistemul de conducere a focului și mijloacele de foc, în scopul asigurării descoperirii la timp a țintelor și deschiderii oportune a focului. Aceasta trebuie să fie sigură, scurtă, clară și să asigure descoperirea rapidă a țintelor.

În raport de situație, pentru transmiterea avertizării se utilizează următoarele procedee de indicare a țintelor: în unitățile specializate de artilerie și rachete antiaeriene - folosind STASA (Sistemul de Transmitere și Afișare a Situației Aeriene); cu ajutorul caroiajului apărării antiaeriene; cu ajutorul caroiajului pentru indicarea țintelor; cu ajutorul

coordonatelor unghiulare β , ε și distanței/înălțimii; cu ajutorul reperelor/direcțiilor; în celelalte unități ale Forțelor Terestre, prin indicarea nemijlocită sau cu ajutorul terminalelor STASA.

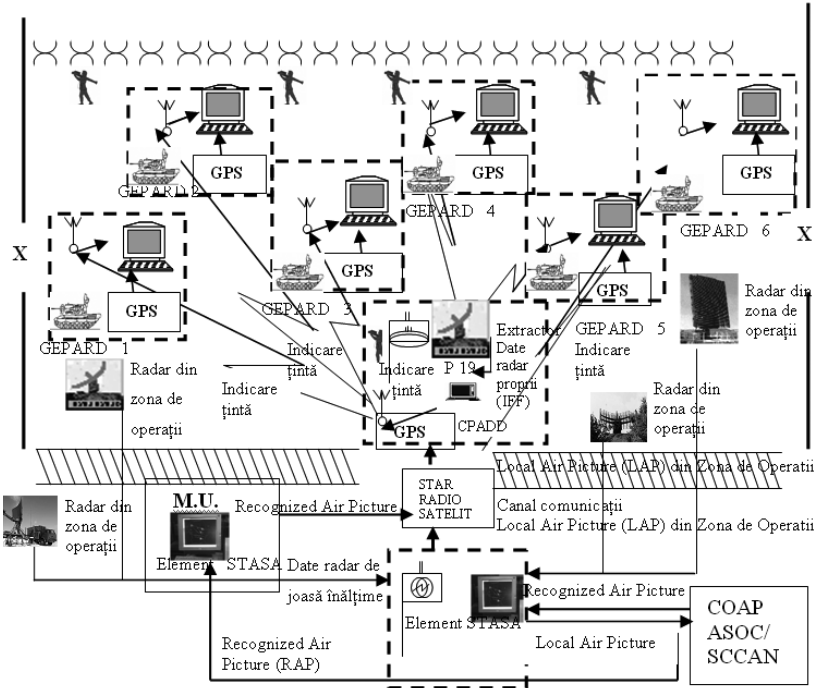
Sistemul de transmitere și afișare a situației aeriene STASA este subsistem component al Sistemului de Comandă Control Aerian Național (SCCAN) și permite producerea și distribuția Imaginii Aeriene Locale într-o zonă de operații (Local Air Picture - LAP), precum și diseminarea Imaginii Aeriene Recunoscute Unice (Recognized Air Picture - RAP), realizată la Comandamentul Operațional Aerian Național (COAP) de echipamentul ASOC, la diferiți beneficiari naționali.

Pentru conectarea unităților la STASA este necesară implementarea unui Complet de Prelucrare Afișare și Diseminare a Datelor (CPADD) cu soft-ul aferent. Completul poate fi conectat la cel mai apropiat Post de Fuziune a Senzorilor (PFS) din cadrul STASA care asigură achiziția, prelucrarea, afișarea și diseminarea informațiilor despre situația aeriană de la radarele din zona de dispunere a forțelor, producerea LAP și transmiterea acesteia la PC. Acest lucru permite înștiințarea oportună a echipei de luptă despre apariția și evoluția țintelor aeriene din zona de responsabilitate, în afara posibilităților radarului de cercetare propriu, practic în timp real (întârzierile fiind de ordinul secundelor) și trecerea forțelor și mijloacelor în stări pregătitoare pentru luptă superioare în timp util. De asemenea, se asigură repartiția țintelor la instalațiile de tragere/lansare fără a fi necesară cuplarea pentru timp îndelungat a radarelor proprii, cuplare care constituie un important indice de demascare.

Pentru integrarea în sistem a radarelor de cercetare aparținând Forțelor Terestre este necesară echiparea acestora cu extractoare automate de date similare cu cele realizate pentru echiparea radarelor analogice din înzestrarea Forțelor Aeriene.

GPS-urile asigură coordonatele poziției PC, precum și ale fiecărei instalații necesare transcalculării poziției fiecărei ținte și afișării acesteia în poziția reală față de fiecare element al DL.

Sistemul permite evaluarea amenințării, repartiția și indicarea țintelor la fiecare instalație de tragere pe o stație de lucru independentă (laptop). De asemenea, este posibilă vehicularea informațiilor de comandă-raport utilizând aceleași stații de lucru și canale de comunicații, fără a influența acuratețea datelor despre situația aeriană.

Variantă de conectare a B.Ap.A.A. la STASA

Indicarea țintelor cu ajutorul caroiajului apărării antiaeriene se folosește pentru transmiterea datelor despre situația aeriană generală - avertizarea timpurie generală - de către eșalonul superior până la

unitate, iar de la unitate la subunitatea de artilerie/rachete antiaeriene - pentru transmiterea avertizării timpurii directe.

Indicarea țintelor cu ajutorul caroiajului de indicare a țintelor se folosește pentru transmiterea avertizării apărării antiaeriene, de la stațiile de radiolocație pentru cercetare la punctul de comandă al unității și la subunitățile de artilerie/rachete antiaeriene și transmiterea avertizării locale a apărării antiaeriene - la subunitățile de artilerie/rachete antiaeriene.

Indicarea țintelor cu ajutorul coordonatelor - azimut, unghi de înălțare, distanță, înălțime se folosește în cazul în care: ținta nu a fost descoperită de către stația de radiolocație pentru cercetare și indicarea se face de la punctul de comandă al unității - avertizarea locală a apărării antiaeriene; indicarea țintelor se face cu ajutorul datelor radarului de cercetare a uneia dintre subunitățile de artilerie/rachete antiaeriene - avertizarea timpurie directă.

Indicarea țintelor cu ajutorul reperelor din teren/direcțiilor se folosește când nu s-au primit date despre țintele aeriene de la stația de radiolocație pentru cercetare, radarele de cercetare ale sistemelor de conducere a focului, sau când țintele apar prin surprindere în raionul dispozitivului de luptă al unității/subunității.

Indicarea nemijlocită a țintelor se execută în cadrul punctului de comandă al unității/subunității, în poziția de tragere și la postul de observare, în cazul apariției țintei prin surprindere, la înălțime mică și cu viteză mare.

Indicarea nemijlocită a țintelor - avertizarea locală a apărării antiaeriene - în funcție de punctele cardinale și de direcția din care vine ținta se face de către cercetașul-observator cu mâna, fanionul sau cartușe de semnalizare.

Trebuie subliniată, în concluzie, preocuparea care există la nivelul Forțelor Terestre pentru realizarea indicării în timp real a țintelor aeriene la subunitățile destinate ducerii luptei cu inamicul aerian, în scopul combaterii platformelor aeriene înainte ca acestea să-și poată îndeplini misiunea.

Prelucrarea digitală a imaginilor (2)

LOCOTENENT ING. DIANA CLAUDIA CÂRSTEA

Prelucrarea imaginilor digitale presupune folosirea unor tehnici exprimate, de obicei, sub forma unor algoritmi. Din această cauză, cu excepția achiziției și redării imaginilor, majoritatea celorlalte funcții de prelucrare pot fi implementate soft.

Singurele motivații ce justifică, în anumite aplicații, implementarea hard a anumitor algoritmi sunt necesitatea asigurării unei viteze mari de prelucrare sau depășirea anumitor limitări fundamentale ale calculatoarelor. Spre exemplu, pentru prelucrarea imaginilor obținute în microscopia electronică, se impune reducerea zgomotului din imagini prin medierea acestora de-a lungul unui set de imagini și cu o viteză corespunzătoare ratei video (25 de cadre/secundă). Arhitectura magistralelor majorității calculatoarelor nu poate gestiona cantitatea de informație la rata de transfer cerută de această aplicație și, din această cauză, sistemele de prelucrare de imagini sunt combinații de calculatoare uzuale și plăci specializate de prelucrări hard, operațiile

fiind supervizate de către pachetele de programe instalate pe calculator. Cu toate că există încă o piață importantă pentru sisteme de prelucrare de imagini foarte performante, pentru aplicații de mare anvergură, cum ar fi prelucrarea imaginilor satelitare, tendința de miniaturizare și de combinare a calculatoarelor de uz general cu echipamente (plăci) specializate în prelucrarea hard a imaginilor câștigă din ce în ce mai mult teren. În particular, principalul echipament hard ce se adaugă la arhitectura clasică a PC-urilor constă într-o combinație de digitizor și registru de imagine („*frame buffer*“), pentru digitizarea și stocarea temporară a imaginilor, o așa-numită **unitate de procesare aritmetică/logică (ALU)** utilizată pentru operațiile de tip aritmetic și logic în timpi comparabili cu ratele de transfer video și unul sau mai multe registre de imagine, pentru asigurarea unui acces rapid la date în timpul prelucrării.

Din punctul de vedere al programelor utilizate, pe piață este disponibil la ora actuală un număr semnificativ de asemenea programe de prelucrare. În combinație cu alte pachete de programe (de grafică computerizată, de exemplu), ele constituie un foarte util punct de plecare pentru soluționarea unor probleme specifice de prelucrare de imagini. Soluțiile obținute prin implementare soft sunt, ulterior, transferate (*portate*) pe plăci specializate de prelucrare hard, pentru obținerea unei viteze superioare.

Prelucrările de imagini se caracterizează prin faptul că folosesc tehnici specifice; cu toate acestea, metode care duc la rezultate foarte bune în unele aplicații, sunt total inadecvate în altele. Ceea ce pune, de fapt, la dispoziție hard-ul și programele soft disponibile la ora actuală este un punct de pornire în dezvoltarea unor aplicații specifice, care necesită însă o muncă de cercetare și dezvoltare foarte serioasă.

Sisteme de prelucrare digitală a imaginilor

Elementele unui sistem de uz general, capabil să realizeze prelucrări de imagini, sunt prezentate în figura nr.1.

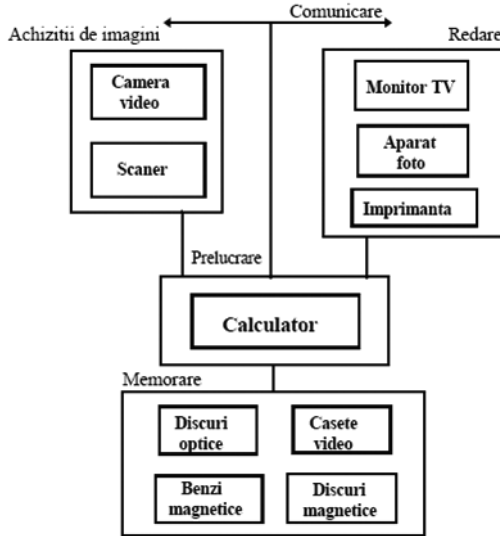

Figura nr.1: Elementele funcționale de bază ale unui sistem de prelucrare digitală a imaginilor

În vederea achiziționării de imagini și transformării lor în imagini digitale sunt necesare două elemente: *un dispozitiv (senzor) sensibil* într-o anumită gamă a spectrului energetic electromagnetic (de exemplu, benzile corespunzătoare razelor x, ultraviolete, vizibile sau infraroșii) și care produce la ieșire un semnal electric proporțional cu energia acestor radiații, și *un digitizor*, care convertește semnalul analogic de la ieșirea senzorului în formă digitală.

Spre exemplu, să luăm un sistem de achiziție cu raze x: ieșirea unei surse de radiații x este direcționată spre un corp, iar un mediu sensibil la raze x se plasează pe partea opusă a acestuia. Mediul captează, în acest fel, o imagine a materialelor (de pildă oase, țesuturi) din care este constituit corpul respectiv și având grade diferite de absorbție a radiațiilor x. Mediul în sine poate fi o peliculă sensibilă la raze x, o cameră TV combinată cu un convertor de raze x - fotoni sau o rețea de

detectoare de raze x din a căror semnale de ieșire se reconstruiește, prin combinare, imaginea digitală.

O categorie importantă de videosenzori o constituie cei folosiți în domeniul vizibil: *camerale video* cu *vidicon* sau cu *dispozitive videocaptoare integrate* de tip CCD. Funcționarea camerelor video cu vidicon se bazează pe principiul fotoconductibilității: o imagine focalizată pe suprafața tubului produce un relief de conductibilități proporțional cu distribuția de străluciri din imaginea optică. Un fascicul de electroni focalizat pe suprafața posterioară a țintei fotosensibile a tubului explorează punct cu punct această suprafață și, prin neutralizarea sarcinilor electrice, creează o diferență de potențial care produce pe un electrod colector un curent proporțional cu relieful de străluciri de pe fața anterioară a țintei. Imaginea digitală este obținută prin eșantionarea și cuantizarea acestui semnal.

Dispozitivele videocaptoare integrate sunt compuse din elemente semiconductoare discrete, numite fotocapacități MOS, care dau la ieșire un potențial proporțional cu intensitatea luminii incidente. Există două tipuri de asemenea dispozitive: *liniare* și *matriciale*. Un senzor liniar constă dintr-un șir de asemenea fotocapacități semiconductoare și poate produce o imagine bidimensională prin mișcarea relativă între scenă și detector.

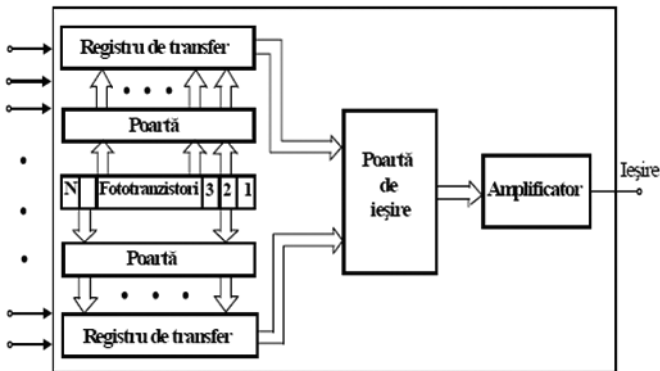

Figura nr.2: Dispozitiv videocaptor CCD liniar

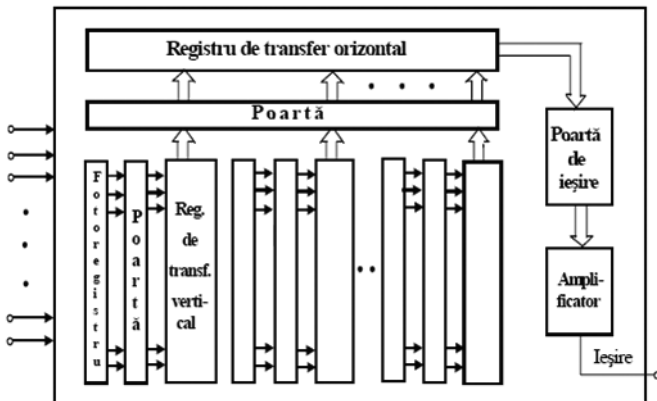

Figura nr.3: Dispozitiv videocaptor CCD matricial

Un senzor matricial este compus dintr-o matrice de fotocapacități MOS și poate capta o imagine într-un mod similar unui tub videocaptor. Tehnologia utilizată în dispozitivele videocaptoare integrate se bazează pe **circuitele cu transfer de sarcină** (CCD - „Charge Coupled Devices“).

Un dispozitiv videocaptor liniar (scanner liniar) CCD este compus din șiruri de fotocapacități MOS, porți de transfer a sarcinilor din elementele fotosensibile în regiștrii de transfer și o poartă de ieșire folosită pentru transferul semnalului din regiștrii de transfer spre un amplificator de ieșire.

Dispozitivele videocaptoare CCD matriciale sunt similare cu senzorii liniari, cu excepția organizării fotocapacităților într-o matrice și a porților/regiștrilor de transfer vertical care separă între ele coloanele de fotocapacități. Conținutul fotoelementelor pare sunt transferate secvențial în regiștrii de transfer vertical și apoi în registru de transfer orizontal. La rândul lui, acesta transferă, prin intermediul unei porți, conținutul unei linii într-un amplificator de ieșire. Repetând procedura pentru liniile *impare* se obține al doilea câmp al unui cadru de imagine întreșesută. Scanarea se repetă în același mod de 25 de ori într-o secundă.

Senzorii liniari CCD au rezoluții cuprinse între 256 și 4.096. Rezoluția senzorilor CCD matriciali variază între 32 x 32 elemente pentru cele de performanțe reduse și 256 x 256 elemente pentru un senzor de rezoluție medie.

Au apărut senzori care folosesc mișcarea mecanică a dispozitivului integrat CCD pentru a obține rezoluții de ordinul 2.048 x 2.048 elemente. Matricile CCD sunt înglobate în camere video, semnalul de ieșire fiind semnalul standard folosit în sistemele TV. Pentru obținerea unei imagini digitale se impune, la fel, eșantionarea și cuantizarea acesteia.

Memorarea imaginilor digitale

O imagine digitală pe 8 biți, de dimensiuni 1.024 x 1.024 pixeli, necesită un spațiu de memorie foarte mare. Din acest motiv, memorarea imaginilor ocupă un loc important în proiectarea sistemelor de prelucrare a imaginilor.

Memorarea digitală pentru aplicații de prelucrare de imagini poate fi clasificată în trei categorii principale: ***memorarea pe termen scurt*** pentru nevoile procesării propriu-zise, ***memorarea on-line*** pentru accesare relativ rapidă a imaginilor și ***memorarea în vederea arhivării***, caracterizată prin faptul că accesul la imagini este mai puțin frecvent.

Cea mai folosită metodă de memorare pe termen scurt este folosirea memoriei calculatorului. O a doua, utilizând plăci de memorie specializate, numite „***memorii de cadru***“ (***frame buffers***), permite memorarea unuia sau mai multor cadre, cu mențiunea că accesul este foarte rapid - de obicei în timp real, adică 25 de cadre complete pe secundă. A doua metodă permite un ***zooming aproape instantaneu***, ca și deplasări verticale („***scroll***“) sau orizontale („***pan***“) ale acesteia. Capacitatea de memorie necesară pentru o memorie de cadru este limitată de dimensiunile fizice ale plăcii și de densitatea de memorie/circuit integrat utilizată. O capacitate de 32 Mbytes pe o placă de memorie de cadru este uzuală, la ora actuală.

Memorarea „on-line“ se face, de obicei, cu discuri magnetice. Discurile Winchester, având capacități de sute de Mbytes sau chiar Gbytes, se folosesc deja în mod obișnuit, chiar în calculatoare de uz general. Tehnologia numită **memorare magneto-optică** (MO) utilizează un laser și tehnologii speciale de obținere a materialelor, în vederea obținerii unei capacități de memorare de 1 Gbyte pe un disc de 5 1/4 inch. Datorită faptului că ceea ce caracterizează, în principal, memorarea „on-line“ este accesarea frecventă a datelor, benzile magnetice și alte medii de memorare cu acces serial se utilizează mai rar. Seturi de discuri optice de 30-100 unități pot oferi o soluție eficientă pentru memorarea unei cantități mari de informație „on-line“ atunci când aplicațiile de prelucrare digitală a imaginilor necesită capacități mari de scriere - citire.

Problema comunicației în prelucrarea digitală de imagini implică, pe de o parte, **comunicarea locală** între sisteme de prelucrare și **comunicarea la distanțe mari**, pe de altă parte. Hard-ul și soft-ul pentru comunicații locale este oferit, în general, de facilitățile rețelelor de calculatoare, cu toate că rata de transmisie necesară pentru imagini este mult mai mare decât pentru alte tipuri de transmisii de date.

Comunicarea la distanțe mari reprezintă însă și la ora actuală o problemă deschisă și eforturile ce se fac în acest sens din punctul de vedere al cercetării și dezvoltării sunt uriașe.

Metodele de prelucrare a imaginilor digitale sunt într-o continuă dezvoltare, iar rezultatele obținute în urma noilor descoperiri sunt aplicate în diverse domenii, în unele cazuri fiind de o importanță majoră.

Parașuta PSPP și hamul individual pentru transport tehnică și muniție HITMM 002

MAIOR PAUL RĂPIȚEANU

A cțiunile militare duse de-a lungul timpului au fost întotdeauna dependente de posibilitățile de deplasare a trupelor într-un timp cât mai scurt, la distanțe cât mai mari, pentru realizarea a ceea ce teoreticienii militari au denumit mai târziu **manevra**. Aceasta, reprezentând ansamblul de acțiuni prin care se realizează gruparea de forțe și mijloace la locul și la timpul stabilit, a devenit indispensabilă atunci când s-a pus problema realizării surprinderii inamicului, ca un principiu fundamental al luptei. Manevrarea unor grupări de forțe și mijloace cu scopul lovirii adversarului unde și când acesta se așteaptă mai puțin a constituit o preocupare permanentă a comandanților militari, o condiție a succesului pe câmpul de luptă.

Angajarea concomitentă a forțelor beligerante în mai multe zone de acțiune a impus de cele mai multe ori transferarea rapidă a acestora de pe un teatru de operații pe altul. Dependente în permanență de progresul mijloacelor de transport, forțele armate au știut întotdeauna să-și asimileze noutățile în domeniu și să exploateze facilitățile pe care acestea le ofereau.

Preocuparea pentru asigurarea compatibilității cu tehnica NATO în contextul procesului complex de transformare a Armatei României a dus la introducerea unui nou sistem tip de parașute, PSP₁ /PSR, model ce asigură caracteristici operaționale moderne:

- realizarea imperativului tactic de parașutare în masă de la înălțimi mici și foarte mici (100 - 300 m);

- reducerea împrăștierii parașutiștilor și îmbunătățirea preciziei la aterizare;

- optimizarea regrupării după aterizare;

- diminuarea duratei și a costului pregătirii (brevetării) personalului;

- scăderea numărului de incidente posibile prin simplitate constructivă;

- creșterea cantității de tehnică și materiale transportabile pe militar, prin diminuarea greutateii completului de parașute.

Parașuta Standard Principală pentru Personal (PSP) este destinată pentru executarea parașutărilor în următoarele scopuri:

- a) formarea și antrenarea parașutiștilor militari;

- b) parașutarea unor forțe cu mijloace individuale din dotare, în anumite zone, pe timpul executării unor operații de stabilitate și de sprijin;

- c) parașutarea unor forțe cu mijloacele individuale din dotare, în zonele stabilite pentru îndeplinirea unor misiuni de luptă.

P.S.P.P. este folosită de personalul din structurile militare specializate pentru îndeplinirea unor misiuni, la distanțe mari, în condițiile în care nu este oportună sau posibilă întrebuințarea altor mijloace de transport.

Principalele caracteristici geometrice și gravimetrice ale P.S.P.P. sunt:

- a) tipul voalurii - bulb;

- b) diametrul nominal al voalurii - 8 m;

- c) diametrul orificiului polar - 0,25 m;

d) dimensiuni de gabarit în stare pliată - 540 x 340 x 270 mm;

e) masa produsului fără sac de transport - max. 15,5 kg.

Performanțele P.S.P.P. sunt:

a) viteza maximă admisă la deschiderea parașutei - 270 km/h;

b) viteza minimă recomandată la deschiderea parașutei - 120 km/h;

c) înălțimea minimă de parașutare - 200 m;

d) viteza orizontală proprie necomandată cu fantele de pilotare închise - 0 m/s;

e) timpul de rotație la 360° - max. 14 s;

f) viteza la aterizare pentru o sarcină utilă de max. 150 daN - 5,5 m/s;

g) stabilitatea parașutei pe timpul coborârii - max. $\pm 10^\circ$;

h) atenuarea rapidă a oscilațiilor - max. 4 oscilații complete;

i) greutatea totală transportabilă - 150 kg;

j) timpul de pliere și pregătire a parașutei - max. 20 min. - doi pliori atestați;

k) timp de păstrare în stare pliată - 60 zile.

O dată cu introducerea acestui nou tip de parașută în dotarea unităților și subunităților din structurile militare specializate, s-a pus problema armonizării cu sistemele de containerizare și transport materiale.

Astfel a fost proiectat și fabricat **hamul individual pentru transportul tehnicii, muniției și materialelor (HITMM 002)**.

Soluția a fost de bun augur pentru că acest tip de ham se poate adapta atât pentru parașutele rotunde existente (B.G.-7M, P.S.P.P.), cât și pentru cele tip aripă din dotare (P.S.D.2M, TW 7, PSG9-370).

HITMM este destinat transportului și parașutării în siguranță, cu sau fără personal aeronavigant parașutist, a tehnicii (inclusiv a armamentului individual), muniției și materialelor cu dimensiuni de gabarit și greutate mici. HITMM reprezintă principala componentă individuală pentru containerizarea tehnicii și materialelor necesare personalului aeronavigant parașutist pentru îndeplinirea misiunilor prin parașutare.

Se utilizează la transportul oricăror materiale în limitele gabariturii și a mesei suportate de parașutist / parașută, ca de exemplu: armamentul individual, muniție, aparatură, alimente, echipament medical și altele.

HITMM are două variante constructive:

- Varianta A: pentru parașute a căror performanțe permit încărcături de maximum 40 kg (PPSP, BG-7M);
- Varianta B: pentru parașute a căror performanțe permit adăugarea unei încărcături de maximum 80 kg (TW-7, PSG9-370).

Caracteristici tehnice și tactice

- Componentele HITMM sunt interschimbabile și înlocuibile;
- HITMM permite containerizarea unor încărcături cu gabarite diferite, în limitele unui volum paralelipipedic de referință, cu circumferința de 1.500 mm în plan orizontal, respectiv de 2.000 mm în plan vertical;
- acroșarea HITMM pe sistemul de suspensie al parașutei se face în două puncte, prin intermediul a două carabiniere cu cataramă;
- pentru reglarea și fixarea sigură a HITMM pe corpul parașutistului sunt prevăzute două chingi de ajustare pe picioare;
- pentru varianta B sunt prevăzute suplimentar două chingi de ajustare la nivelul taliei;
- detașarea HITMM se face rapid, prin acționarea cu o singură mână a comenzii de detașare (de culoare roșie);
- HITMM are patru sisteme de largare cu câte trei ocheteți textili. Rezistența fiecărui sistem în parte este de minimum 1.000 daN;
- prin intermediul cordului de coborâre, HITMM rămâne suspendat la maximum 4 m sub parașutist (varianta A), respectiv la maximum 5 m (varianta B);
- cordurile de coborâre sunt limitate pentru încărcături de maxim 40 kg (varianta A), respectiv maximum 80 kg (varianta B);

- prinderea cordului de coborâre permite aterizarea HITMM atât în poziția verticală, cât și pe oricare din părțile laterale;
- masa totală a HITMM (inclusiv sacul de transport) este de maximum 4 kg;
- HITMM - Varianta A funcționează corect la o viteză maximă de deschidere a parașutei de 270 km/h (PPSP, BG-7);
- HITMM - Varianta B funcționează corect la o viteză maximă de deschidere a parașutei de 320 km/h (TW 7, PSG9-370).

Perspective europene de guvernare a riscurilor de securitate prin activități spațiale

LOCOTENENT-COLONEL ING. (REZ.) PETRU HARABAGIU

MOTTO:

„Mi se pare că oamenii au un potențial foarte vast, oamenii pot face lucruri extraordinare dacă au curajul să-și asume anumite riscuri. Totuși, cei mai mulți nu o fac. Rămân nehotărâți, ca și cum viața ar fi veșnică”.

(Philip Adams)

Uniunea Europeană se manifestă din ce în ce mai pregnant pe scena geopoliticii mondiale și se impune în mentalul colectiv ca un real „jucător global”, punând accentul atât pe potențialul său economic, cât și pe resursele sale politice și militare. Astfel, se acordă o atenție prioritară consolidării conceptelor de Politică Externă, de Securitate Comună (PESC) și Politică Europeană de Securitate și Apărare Comună (PESA).

„În calitate de uniune formată din 25 de state, cu peste 450 milioane de cetățeni, care produce un sfert din Produsul Național Brut

(GNP) al lumii, Uniunea Europeană este, chiar dacă ne place sau nu, un actor global; trebuie să fie gata să participe responsabil la securitatea globală”, declara Javier Solana, la 20 iunie 2003¹. Europa posedă deja numeroase capacități necesare dezvoltării serviciilor și programelor care să sprijine politicile Uniunii Europene. Au fost desfășurate sisteme spațiale de comunicații operaționale și meteorologice și s-a adoptat un ambițios program pentru sateliți și de navigație, sincronizare și poziționare - GALILEO.

La începutul anului 2004, Uniunea Europeană a prezentat planul său de implementare a sistemului global de monitorizare și observare terestră - Global Monitoring for the Environment and Security: GMES. Acest sistem global de monitorizare și observare terestră va acorda un sprijin susținut politicilor civile de guvernare a riscurilor și va contribui, în mod decisiv, la îndeplinirea scopurilor Comitetului pentru PESC și Comitetului pentru PESA.

Uniunea Europeană, Agenția Spațială Europeană (*European Space Agency*, ESA) și statele membre ale ESA cu agențiile lor naționale și centrele de cercetare sunt actorii activi care contribuie la crearea unei Europe care să joace un rol-cheie în spațiul cosmic.

Politica spațială europeană este implementată în cadrul unui Program Spațial European (*European Space Programme*, ESP) care va fi mecanismul de determinare a priorităților, stabilire a obiectivelor, alocare de roluri și responsabilități și schițare a bugetelor anuale.

Domeniile de interes ale Programului Spațial European vor fi cercetarea și dezvoltarea (*Research and Development*, R&D), dezvoltarea infrastructurii, serviciilor și tehnologiei, iar anual, programul va fi revăzut și actualizat.

Implementarea Programului Spațial European este realizat în două etape:

Faza 2004 - 2007, care a cuprins implementarea activităților cuprinse în Acordul-cadru între Comisia Europeană și Agenția Spațială Europeană;

• *Faza post-2007*, de după intrarea în vigoare a Tratatului Constituțional al Uniunii Europene, care va considera spațiul cosmic drept o resursă în raport cu care competențele Uniunii Europene și ale statelor sale membre sunt partajate.

Beneficiile unei politici europene spațiale comune sunt:

• Creșterea economică, crearea de locuri de muncă, sporirea competitivității industriale;

• Extinderea cu succes a Uniunii Europene;

• Dezvoltarea durabilă și susținută;

• Sporirea securității și apărării pentru toți;

• Lupta mai eficientă cu sărăcia și sporirea ajutoarelor.

Deciziile Comitetului pentru PESC și a Comitetului pentru PESA trebuie să se bazeze pe accesul liber la informații globale de încredere, astfel încât guvernele să fie permanent alimentate cu informații sigure.

Tehnologiile și infrastructura spațială asigură accesul la cunoaștere și informare.

Potențiale Componente ale Politicii Europene Spațiale

*GMES - Global Monitoring for Environment and Security*²

Global Monitoring for Environment and Security (GMES) este o inițiativă comună, Uniunea Europeană - ESA (European Space Agency) având ca obiectiv general aducerea în faza operațională până în anul 2008 a unei capacități europene autonome de monitorizare globală în domeniile mediu și securitate.

În cadrul Consiliului European de la Göteborg din iunie 2001 s-a formulat de către statele membre ale UE necesitatea operaționalizării, până în anul 2008, a unei Capacități Europene pentru Monitorizare Globală în Scopuri de Mediu și Securitate. Proiectul urmează a fi realizat în două etape: prima, înaintarea propunerilor pentru punerea în practică a acestei inițiative; a doua, implementarea acestor propuneri de către Comisia Europeană și Agenția Spațială Europeană³.

Organizarea GMES presupune implicarea și comunicarea între o serie de viitori utilizatori, ca de pildă agenții ale UE (Agenția Euro-

peană de Mediu), diferite servicii ale UE, ca RTD, INFSO, JRC, ENV, EUROSTAT, DEV, ECHO, RELEX etc. și, de asemenea, organizații non-guvernamentale - EuroGOOS, Eurogeosurvey, Eurogeographics, Eumetnet etc.

Inițiativa GMES urmărește coordonarea activităților pan-europene desfășurate în domeniul observațiilor satelitare și teledetecției, în scopul sprijinirii politicilor publice. În acest sens, GMES urmărește îmbunătățirea gradului de utilizare a capacităților europene existente și planificate și dezvoltarea mecanismelor de colectare și distribuire a datelor satelitare în diverse domenii (mediu, dezvoltarea cooperării, protecție civilă, lupta contra infracțiunii).

GMES este o componentă majoră a programului Aeronautică și Spațiu a Programului Cadru 6 al Comisiei Europene (2002-2006). Aplicațiile incluse în acest program acoperă: monitorizarea globală a mediului, detectarea dezastrelor naturale, managementul mișcării maselor de refugiați. Alături de GALILEO, cea de a doua componentă majoră a programului Aeronautică și Spațiu, GMES va susține politica spațială europeană.

Datele vor fi achiziționate prin intermediul unei constelații de sateliți (printre care cel lansat - ENVISAT - are un rol aparte) și alte sisteme de observare aeriene, terestre și maritime. Datele vor permite monitorizarea schimbărilor climatice, poluării, traficului terestru și maritim, mișcărilor maselor de refugiați etc. De asemenea, vor permite optimizarea traficului, îmbunătățirea răspunsului transfrontalier la evenimente catastrofale și va facilita distribuirea ajutoarelor umanitare.

La nivel global, GMES va furniza noi instrumente de monitorizare a protocoalelor internaționale, precum Protocolul de la Kyoto privind schimbările globale, ca și a înțelegerilor internaționale în domeniul securității și al ajutoarelor umanitare. La celălalt capăt al spectrului de problematici, GMES va sprijini autoritățile locale în luarea de decizii privind eroziunea litoralului, inundații, avalanșe, incendii etc. La nivel european, dincolo de mediu și securitate, GMES va furniza

date obiective pentru politici comunitare: dezvoltare regională, transport, agricultură, proces de lărgire a UE, politici externe.

Sistemul GMES va combina, de asemenea, tehnologii spațiale, aeronautice și terestre în vederea dezvoltării de instrumente inovative și aplicații pentru asistarea managerilor și politicianilor la nivel european, național și local.

Stadiul de Implementare a GMES

La 1 martie 2002 ESA a lansat satelitul ENVISAT (actualmente, cel mai mare și performant satelit de observare a Terrei).

La începutul lui martie 2002, miniștrii Transportului din țările UE adoptă din punct de vedere formal programul GALILEO (cu care GMES va interfera).

19 martie 2002: la Bruxelles este stabilit Comitetul Director al GMES care va coordona implementarea inițiativei. Comitetul Director este co-prezidat de ESA și Comisia Europeană și include reprezentanți ai țărilor din Consiliul Europei, Agenția Europeană de Mediu, EUMETSAT și alți actori-cheie din domeniul mediului și securității.

Prioritățile fazei inițiale a GMES sunt: furnizarea de produse informatice și servicii demonstrative în aspecte-cheie legate de mediu și securitate, evaluarea capacităților existente și definirea infrastructurii viitorului sistem de date.

Galileo - Programul European pentru Servicii Globale de Navigație

Galileo este sistemul european de navigație prin satelit, la care Uniunea Europeană și Agenția Spațială Europeană⁴ lucrează din 2002. Acest sistem a fost lansat în cadrul Uniunii Europene.

Dezvoltarea unui sistem global de navigație reprezintă o evoluție tehnologică ce poate fi comparată cu inventarea busolei. Sistemele globale de navigație prin satelit (GNSS) ne asigură precizie în determinarea orei exacte, a poziției geografice tridimensionale și a vitezei într-un sistem universal. Aceste performanțe se realizează printr-un

sistem de sateliți amplasați pe orbită la aproximativ 20.000 km, ce transmit în permanență semnale radio. Prin cunoașterea precisă a orbitelor sateliților și prin utilizarea de ceasuri atomice la bord, informația radio de la sateliții vizibili este recepționată și interpretată de un receptor de dimensiunea unui telefon mobil, care, în funcție de performanțele locale, livrează informația de poziție geografică cu o precizie de câțiva metri. Prin integrarea într-o rețea locală și globală, așa-numitele sisteme diferențiale de augmentare, precizia poate atinge milimetrul.

Acest sistem este format din 30 de sateliți, care au început să fie lansați începând cu 2006, și din stații aflate la sol, prin care semnalele sunt transmise către utilizatori. Cu ajutorul GALILEO, utilizatorii care au un receptor (de exemplu, telefonul mobil) pot să își stabilească poziția cu mai multă exactitate în timp real.

Sistemele GNSS⁵ au fost dezvoltate în timpul Războiului Rece de către SUA (NAVSTAR) și URSS (GLONASS), fiind operaționale pentru misiunile militare de la sfârșitul anilor '80. În anii '90 a început dezvoltarea aplicațiilor civile.

Sistemul GLONASS nu a mai fost întreținut datorită costurilor mari, iar începând cu anul 2000 sistemul NAVSTAR, denumit și GPS - Global Positioning System, a cărui precizie era intenționat degradată pentru aplicațiile civile, a fost desecretizat, oferindu-se public precizia militară. Pornind de la unele studii începute în anii '80, Agenția Spațială Europeană a inițiat, în 1999, proiectul GALILEO.

Sistemul va deveni operațional începând din acest an. Din 2004 funcționează un sistem european intermediar - EGNOS, care acoperă majoritatea suprafeței Europei, Asiei de Vest și Africii de Nord.

Sistemul Galileo va fi operat de o organizație civilă, în timp ce GPS-NAVSTAR este coordonat de US Army. Aplicațiile GALILEO sunt orientate, în principal, spre aria civilă, dar există și componente destinate apărării și securității. Sistemul european de radionavigație prin satelit GALILEO este un proiect de infrastructură spațială, destinat asigurării informației de poziție și timp, în orice punct de pe glob. Acesta se va realiza printr-o constelație de 24 sateliți, care asigură aco-

perirea, cu cel puțin trei sateliți simultan, a oricărui punct de pe glob. Sistemul Galileo este asemănător cu SUA NAVSTAR, denumit curent GPS (Global Positioning System).

Caracteristicile care diferențiază în mod specific GALILEO se referă la precizia ridicată, posibilitatea de urmărire a performanțelor din trecut, transparența în operare, disponibilitatea crescută a semnalelor în medii solicitante.

În același sens poate fi menționată și interoperabilitatea. GALILEO va fi unul dintr-o serie de sisteme de poziționare și navigație și va fi disponibil până la sfârșitul deceniului.

Prin mai multe acorduri între UE și SUA, s-a stabilit și interoperabilitatea GALILEO - GPS. Aceasta permite deschiderea pieței de aparatură pentru competitorii ce pot utiliza ambele servicii, dar și îmbunătățirea substanțială a preciziei de funcționare, datorită dublării numărului de sateliți observabili din același punct geografic.

Sistemul Galileo va interacționa cu comunitatea de telecomunicații la nivel global și va beneficia de frecvențe optim stabilite, care să fie protejate de o utilizare neautorizată. În acest scop, în pregătirea fazei de dezvoltare a programului vor fi perfecționate structurile de semnal pentru sistemul GALILEO.

Ca sistem de poziționare și navigație, GALILEO va trebui să se insereze adecvat în matricea globală a unor sisteme existente și să se conformeze tuturor standardelor și cerințelor de autorizare. Aceste aspecte sunt importante pentru sistemul de navigație din cadrul sistemului GALILEO, dedicat asigurării securității.

Piața majoră pentru GALILEO constă în servicii bazate pe localizare (LBS), aplicabile în transporturi, navigație și trafic aerian, mediu, agricultură, banking, în general, sisteme de informare geografică. Receptoarele GPS/GALILEO sunt miniaturizate, fiind încorporate în sistemele electronice auto, în comunicarea 3G sau de sine-stătătoare.

GALILEO are rolul de a asigura fluiditatea, eficacitatea și siguranța transporturilor în Europa (prin localizarea vehiculelor, controlarea vitezei, sisteme de orientare etc.). Având funcții multiple, acest sistem va putea fi de folos și altor sectoare de activitate.

Printre sectoarele care ar putea beneficia de funcțiile programului GALILEO se numără: serviciile sociale (asistență pentru persoanele cu dizabilități și pentru persoanele în vârstă), justiția și vămile (localizarea suspectilor, controale la frontiere), căutare și salvare (orientare pe mare și în munți) și agricultura (o mai mare precizie în gestionarea unor mari suprafețe agricole).

În plus, va contribui la consolidarea identității științifice europene și la dezvoltarea independenței UE în domeniul poziționării sateliților, considerat de importanță strategică.

Astfel, GALILEO este o veritabilă alternativă la crearea unui monopol american, prin sistemul GPS. Va fi însă compatibil cu acesta, ca și cu sistemul de navigație rus GLONASS, fiind astfel o contribuție la Sistemul Global de Navigație prin Satelit (GNSS). Spre deosebire de sistemul american și de cel rus, GALILEO a fost creat exclusiv în scopuri civile.

La 1 ianuarie 2007 a devenit funcțională Autoritatea Europeană de Supraveghere a GNSS, agenție comunitară care are rolul, între altele, de a gestiona programul GALILEO și fondurile destinate acestuia.

Proiectul Galileo este finanțat majoritar de Agenția Spațială Europeană (ESA) și parțial de Comisia Europeană. Coordonarea la nivel european a proiectului este asigurată de ESA, cu sediul la Paris, Galileo Joint Undertaking (GJU), GNSS Supervision Authority, un comitet în care sunt reprezentate toate statele EU-27.

România susține acest proiect prin Agenția Spațială Română.

Inițial au fost implicate zece țări: Belgia, Spania, Franța, Marea Britanie, Italia, Germania, Norvegia, Olanda, Portugalia și Austria, care au reunit principalii contractori: Galileo Industries, Thales ATM, Alenia Spazio, Thales Tracs, Astrium GmbH, Alcatel Space, Thales Avionics, ESYS Consulting, International Institute for Air and Space Law, Astrium Ltd. și Telespazio.

GALILEO demonstrează faptul că spațiul a devenit o piață liberă, iar tehnologiile ce odată erau prohibite și utilizate doar de către militari, au început să fie folosite și în interesul publicului larg.

BIBLIOGRAFIE:

*** *Convenția Europeană, Uniunea și vecinătatea sa proximă*, CONV. 649/03.

Fortini Mario - *Foreign and Internal Security: one in the same*, in „Diplomatic News”, May-June 2002.

Piso Marius-Ioan - *Agencia Spațială Română, Capacități pentru securitate - GMES/GNSS/GRID*, Grupul interministerial pentru cercetare în domeniul securității - Sesiunea din 29 martie 2005, Academia Română, București.

Pop Adrian - *Strategii de integrare europeană*, Editura Sylvi, București, 2003.

Solana Javier - *A Secure Europe in a Better World*, Thessaloniki European Council, June 20, 2003, la <http://www.eu.int./oressdata/EN/reports/76255.pdf>

Articole de presă:

Trei puncte cheie ale noului tratat european, The Money Channel, 2007.

Covaci Matei, Putna - *GALILEO - rețeaua de sateliți europeni*, Magazin Aeronautic, Revista nr.13.

Pop Adrian - *NATO și Uniunea Europeană*, Revista NATO, 2007.

Site-uri Internet:

- http://www.i-space.fr/applic_services_risquesmajeurs_eng.htm
- http://earth.esa.int/applications/data_util/ndis/
- <http://gmes.info>
- <http://eospaceimaging.com>
- <http://http://www.europa.eu.int>
- <http://www.nato.int>

Note:

1. Javier Solana, *A Secure Europe in a Better World*, Thessaloniki European Council, June 20, 2003, la <http://www.eu.int./oressdata/EN/reports/76255.pdf>

2. Marius-Ioan Piso, Agenția Spațială Română, Capacități pentru securitate - GMES/GNSS/GRID, Grupul interministerial pentru cercetare în domeniul securității - Sesiunea din 29 martie 2005, Academia Română, București.

3. http://gmes.info/action_plan/index-init.html

4. Agenția Spațială Europeană nu este un organism al Uniunii Europene, ci o organizație interguvernamentală care are ca scop dezvoltarea comună a activității spațiale europene. Agenția are 17 state membre, 15 dintre acestea fiind state membre UE. Website: www.esa.int

5. Magazin Aeronautic, Matei Covaci-Putna, *Revista nr.13*, GALILEO - rețeaua de sateliți europeni, <http://www.magazin-aeronautic.ro>